

د قرآن او حدیث په رڼا کې

د عمری مسائل

(بشپړ او مدلل)

لیکوال: مولانا محمد رفعت قاسمي

د دیوبند دارالعلوم مدرس

ژباړن: عبداللہ گل "ریان"

قرآن او حدیث پہ رنگی

دعوتِ

مسائل

(بشپړ او مدلل)

کوال: مولانا محمد رفعت قاسمي

د دیوبند دارالعلوم مدرس

اړن: عبدالله گل "ریان"

خپرندوی: رشیدیہ کتابخانہ، کوټه

نمبره	عنوان	صفحه
۱-	انتساب	۷
۲-	دلیکوال عرض	۸
۳-	د مولانا ظفرالدین صاحب تقریظ	۹
۴-	دمفتی محمود حسن بلند شہری صاحب تقریظ	۱۰
۵-	د زین الاسلام قاسمی صاحب تقریظ	۱۱
۶-	ترسفر وړاندې د ضروري کار خبري	۱۲
۷-	د عمرې فضایل	۱۴
۸-	په رمضان المبارک کې عمره کول	۱۷
۹-	عمره څه شی دی؟	۱۸
۱۰-	د عمرې او حج ترمنځ څه توپیر دی؟	۲۰
۱۱-	د عمرې مناسکو ته یوه کتنه؟	۲۱
۱۲-	د حج په میاشتو کې عمره کول	۲۱
۱۳-	د عمرې لپاره مکروه ورځي	۲۲
۱۴-	ترا حرام تر لږ وروسته که عمره ونکړل شي؟	//
۱۵-	ایا د حج په میاشتو کې د جدي هستوګن ...	//
۱۶-	د حج په ورځو کې عمره کول	۲۳
۱۷-	د حج په میاشتو کې په عمره کوونکي باندې حج	۲۴
۱۸-	تر عمرې وروسته څرنگه حج کیږي؟	۲۵
۱۹-	آیا عمره د حج بدل ده؟	//

کتاب بنوده:

د کتاب نوم: د عمرې مسئلې

لیکوال: مولانا محمد رفعت قاسمي

ژباړن: عبدالله گل "ریان"

کمپوز: سواد فرهنگي ټولنه

کمپوزر: بشیر احمد "ریان"

تصحیح کوونکی: مولوي سفر محمد "عابد"

د چاپ کال: ۱۳۳۱ هـ ق (۱۳۸۹ لمریز)

خپرندوی: رشیدیه کتابخانه، کوټه

۲۰-	د کار لپاره سفر او عمره؟	۲۶
۲۱-	د عمرې ثواب څرنگه د مړو لپاره کیدلای شي؟	//
۲۲-	د عمرې شرایط	۲۷
۲۳-	د عمرې فرائض او واجبات	۲۸
۲۴-	د عمرې لپاره احرام له کوم ځایه ترل کیږي؟	۲۸
۲۵-	له طائف څخه، پرته له احرامه عمره کول	۳۰
۲۶-	په یوه احرام کې څو عمرې کیدلای شي؟	۳۲
۲۷-	د عمرې کولو طریقه	۳۳
۲۸-	د عمرې تر فراغت وروسته تر حلق وړاندې...	۳۴
۲۹-	په عمره کې د وداع د طواف حکم څه دی؟	۳۵
۳۰-	په عمره کې په عرفات دنه ووقف لامل	۳۶
۳۱-	د احرام حکمت	۳۷
۳۲-	په احرام کې څه ډول پښې (څپکې) په پښو کیږي؟	//
۳۳-	د احرام په حال کې د ګلاتو یا نورو شيانو استعمال	۳۸
۳۴-	د احرام څادر به څرنگه وي؟	۳۹
۳۵-	د احرام څادر د لنگ په ډول ګنډل	۴۱
۳۶-	د احرام د نیت ضروري مسائل	۴۲
۳۷-	د تلبيې ضروري مسائل	۴۳
۳۸-	احرام له کوم ځایه ترل کیږي؟	۴۴

۳۹-	د احرام تر لږ مسنونو طریقه	۴۵
۴۰-	په بیت الله شریفه کې حاضري	۴۷
۴۱-	د طواف کولو طریقه	//
۴۲-	د طواف په هر شوط کې دنوي دعا لوستل	۵۰
۴۳-	تر طواف وروسته د دوو رکعتو لمانځه حکم	۵۱
۴۴-	ایا په مقام ابراهیم کې نفل اداء کړي...	۵۲
۴۵-	د څو طوافونو نوافل یو ځای کول	۵۳
۴۶-	معذور شخص به د طواف نفل څرنگه کوي؟	//
۴۷-	د طواف نفل، په ممنوع وخت کې کول	۵۴
۴۸-	که یې نفل هیر شول او بل طواف یې پیل کړ؟	//
۴۹-	د طواف ضروري مسائل	۵۵
۵۰-	طواف غوره دی که عمره؟	۵۹
۵۱-	له طواف څخه پرته داوړې لوڅول؟	//
۵۲-	سعی څه شی ده؟	۶۰
۵۳-	د سعی شرائط او آداب	//
۵۴-	په سعی کې څنډه او په ګرځیدلو کې فاصله...	۶۱
۵۵-	د سعی مسنونو طریقه	۶۲
۵۶-	د صفا په ځای له مروه څخه سعی کول	۶۴
۵۷-	د سعی ضروري مسائل	۶۵
۵۸-	په سعی کې د غلطی حکم	//
۵۹-	چې له سعی فارغ شي نو څه به کوي؟	۶۸

بسم الله الرحمن الرحيم

انتساب

زه مي خپله داپلته (دعمرې مکمل او مدلل مسائل) خپل
مهربان درانه استاذ محترم روزونکي او محسن، امام
التفسير، فخر المحدثين حضرت مولانا سيد، انظر شاه
مسعودي قدس سره، دديوبند شيخ الحديث او
صدر المدرسين، دالامام محمد انور شاه کشميري (رح)
دجامعي باني ته په انتساب نیکمرغه کوم.

نوموړې په کال ۱۳۴۷ هـ ق، دشعبان المعظم دمیاشتي په
۱۴ نیټه (۲۶ جنوري ۱۹۲۹م) زیږیدلی او د ۱۴۲۹ هـ ق کال
دریبع الثاني په ۱۹ نیټه (۲۶ اپریل ۲۰۰۸م) وفات شوی دی.
له عمره کوونکو څخه هغه ته دثواب او ددرجو دلوروالي
ددعا هیله ده.

آسمان دي ستا په لحد شبنم پاشي

نوي ټوکیدلي بوټي دي دا کورساتي

محمد رفعت قاسمي غفرله

یو له شاگردانو څخه دهمدي ستر محدث

۶۰-	دوينستانو تر کمولو يې خرييل غوره دي	۷۰
۶۱-	دچاپه سرکه وېښتان نه وو، څه به کوي؟	۷۲
۶۲-	دا حرام خلاصولو، څومره وېښتان غوڅول...	//
۶۳-	ايا دټول سرو وېښتان برابرول واجب دي؟	۷۴
۶۴-	دا حرام خلاصولو څه طريقه ده؟	۷۵
۶۵-	دا حرام په حالت کې ديوه او بل سر خرييل	۷۶
۶۶-	که تر حرم بهر حلق وکړي حکم يې څه دی؟	۷۸
۶۷-	دمقدسې روضې دزيارت فضائل	۷۹
۶۸-	له زيارت پرته که څوک راشي؟	۸۱
۶۹-	په نبوي مسجد کې ولې څلوېښت لمنځونه..	۸۲
۷۰-	دسپيڅلې روضې دزيارت کولو طريقه	۸۲
۷۱-	دياد ساتلو وړ خبرې	۸۹
۷۲-	په نبوي مسجد کې اوه ځانگړې ستني	۹۲
۷۳-	اصحاب صفه	۹۴
۷۴-	له احاديثو څخه دثابت شويو درودونو ټولگه	۹۶
۷۵-	صيغ السلام	۱۰۰
۷۶-	الحصن الوافي بالدعاء الكافي	۱۰۳
۷۷-	له قرآن کریم څخه دعاوې	۱۰۶
۷۸-	الدعاء من الاحاديث	۱۱۵
۷۹	ماخذونه او مراجع	۱۲۶

د ليکوال عرض

نحمده ونصلی علی رسولہ الکریم!

ما دخپل ترتیب کړي کتاب (د حج مکمل او مدلل مسائل) له لږو ډیرو مسائلو سره، د عمري کولو مسائل بیل ترتیب کړل. ځکه عمره کوونکي کسان، په ټول کال کې د عمري کولو لپاره ځي، تر څو هغوی په اساني سره عمره وکړي. په دې کې د عمري مسائل، عمره څه شي ده؟ د عمري شرایط، فرائض او واجبات، په رمضان المبارک کې عمره کول، د حج په میاشتو کې عمره کول، د عمري لپاره مکروه ورځي، د عمري لپاره احرام له کوم ځای څخه تړل کیږي؟ د عمري کولو آسانه طریقه، دمړو او ژوندو لپاره عمره کول، په عمره کې دوداع طواف او نور عام فهمه مسائل یوځای راغلي دي. الله تعالی دې قبول کړي. آمین

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

محمد رفعت قاسمي

د دیوبند د دارالعلوم خادم

(یو، پی انډیا)

۱۵ ذی الحجہ ۱۴۲۹ هـ (۱۴ دسمبر ۲۰۰۸ ع)

د دارالعلوم د فتاوی مرتب او د دیوبند د دارالعلوم د مفتي حضرت مولانا مفتي ظفیر الدین صاحب

تقریظ

نحمده ونصلی علی رسولہ الکریم:

د دیوبند د دارالعلوم استاذ، مولانا قاري محمد رفعت قاسمي صاحب مدظلہ، له څه وخته را په دې خوا، داوسنی زمانې ضرورتونه په پام سره، دیني مسائل په لنډه توګه په بیل، بیل کتابونو کې راټول او خپروي. د هیواد دننه او بهر په خاص او عام خلکو کې خورا ډیر منل شوي دي. (ما شاء الله)

دامهال د همدې لړۍ نولسم کتاب (د عمري بشپړ او مدلل مسائل) له ماسره دی. دیاد شوي مولانا دنورو کتابونو په څیر، دا کتاب هم په ډیر زیار سره ترتیب شوی دی. د عمري د ټولو ضروري مسائلو د رایو ځای کولو هڅه پکې شوي ده. له مختلفو مستندو فتاواوو څخه یې له حوالو سره مسائل راغونډ کړي دي. الله تعالی ورسره مرسته هم کړي ده. هغه مسائل چې عمره کوونکو ته ضروري دي نژدې ټول یې په دې کتاب کې په یوه نه یوه عنوان کې راوړي دي. د عمره کوونکو لپاره یې ډیرې اسانتیاوې پیدا کړي دي.

عمره کوونکو ته زما مشوره داده چې تر عمره کولو وړاندي، دا کتاب په غور سره وگوري. له ځان سره دا کتاب وساتي تر څو له سنت سره سم عمره وکړي. زما دعاده چې کریم خدای دې د مولانا همدا ستر خدمت قبول کړي او ورته د آخرت توبنه دي وګرځوي. (آمین)

د دعا په هیله!

محمد ظفیر الدین، د دیوبند د دارالعلوم مفتي

(شعبان المعظم ۱۴۲۹ هـ ق)

ددیوبند ددارالعلوم دمفتي،

مولانا مفتي محمود حسن بلند شهري

تقریظ

الحمد لله الذي جعل بيته مثابة للناس وامنا. نحمده كما ينبغي لجلال وجهه الكريم وسلطانه العظيم. والصلوة والسلام على سيدنا محمد الذي انزل عليه المناسك والقرآن المبين وعلى اله وصحبه الذين قاموا بالدين القويم ومن اتبعهم باحسان الى يوم الدين.

خه موده وړاندي، مولانا قاري محمد رفعت صاحب مد ظله دحج او عمري مسائل راغونډ کړل (يو مدلل او مفصل کتاب ترې جوړ او چاپ شو) هغه الحمد لله ډير مقبول وو. په هغه کتاب کې چې دعمرې په اړه کوم احکام وو، په هغو کې له زياتوالي سره يې ترتيب کړی او هم يې نوموړی يې بيل خپروي، ترڅو عمره کوونکو ته اساني ترلاسه شي. دتير په خير مې ددې مسوده هم بشپړه وکتله، الله تعالى دي ليکوال ته په دواړو جهانونو کې نيکه بدله او ددیني خدمت توفیق ورکړي. الله تعالى دي دا کتاب هم ورته دمقبوليت په شرف مشرف کړي.

اين دعا از من واز جمله جهان آمين باد. فقط

احقر محمود حسن بلند شهري، غفر الله له ولوالديه واحسن اليهما واليه.

ددیوبند ددارالعلوم دتدریس او افتاء خادم.

قبيل صلوة المغرب

(۱۰ ذی الحجه ۱۴۲۹ يوم الثلاثاء)

ددیوبند ددارالعلوم دمفتي دنائب، مولانا مفتي زين الاسلام قاسمي

تقریظ

صاحب:

حامداً ومصلیاً ومسلماً!

دقدر من، درانه ملگري، قاري محمد رفعت قاسمي صاحب دام فيضه، وعم نفعه، کتاب (دحج او عمري مسائل) چاپ او خلکو ته ورسيد. حج او عمري ته دتلونکو لپاره په ورپېښيدونکو مسائلو کې ښه لارښوونه ورڅخه ترلاسه کيدله. په هغه کتاب کې دحج او عمري مسائل يوځای راغلي وو. خودا اړتيا محسوس شوه چې دعمرې په اړه مسائل بيل چاپ شي. ځکه چې د عمره کوونکو شميره تر حج کوونکو اوږي. (اللهم بارک فيه) له همدې امله دهغې مربوط مسائل بيل چاپول ډير اړين وو، ترڅو يوازې دعمرې دمسائلو او احکامو په لوستلو، پوهيدلو او يادولو کې سهولت وي. همدا سې په سفر کې د وړو کې کتاب لرل هم اسانه وي. الله تعالى دې نوموړې مولانا ته دخير بدله ورکړي. دده دنورو کتابونو په خير يې په دې ټولگه (دعمرې مسائل) کې هم د فقه او فتاواوو له کتابونو څخه دعمرې په اړه هر ډول جزئيات سره يوځای کړي دي. ځيني ځايونه مولانا څو گټورې توضيحي ليکنې په خپل قلم ليکلي دي.

ماد اټولگه له پيله تر پايه ولوستله، هره مسئله په ډاډمنه حواله ښکلي شوي ده. له همدې امله يې په استناد او اعتماد کې کومه شبه نشته او په پوره ډاډ سره دا خبره کيدلای شي چې عمرې ته تلونکي خلک دي دا کتاب خو، څو ځله ولولي. له ځان سره دي ولري. ان شاء الله د سفر په دوران کې به ورته ورڅخه بشپړه لارښوونه او مرسته پيدا شي. الله تعالى دې دا ټولگه هم گټوره او مقبوله وگرځوي.

ددرويشانو دپښو خاوري

زين الاسلام قاسمي

۱۴۲۹/۱۰/۲۵ هـ

بسم الله الرحمن الرحيم

تر سفر وړاندې ضروري خبرې

مسئله: دعمرې سفر په هر اعتبار خورا مبارک سفر دی. په دې مبارک سفر کې، ډیرې ستړي، ستړي و عدي شوي دي. انسان داسې مبارک و او سپیڅلو ځایونو ته ځي چې هلته د دعا و د قبول و عدي شوې دي. نو تر دې سفر وړاندې له خپلوانو او دوستانو سره لیدل او له یوه بل څخه د دعا و غوښتل جائز دي. په تیره بیا له هغو کسانو سره چې خبرې ورسره بندي وي، تر منځ یې ستونزې او کدورت راغلي وي، هغوی ته ورتلل، ورڅخه بڅښنه غوښتل او دهغوی زړونه خوشحالول خورا ضروري خبره ده. په دې توګه که د چا حق پاته وي، په چا تیری شوی وي، پور و څخه اخستل شوی وي او بیا ورکړل شوی نه وي. د حج (او عمرې) تر سفر وړاندې هغه حق ادا کول، یا یې کوم انتظام کول یا ورڅخه وخت اخستل او ځان ډاډمن کول ضروري ده. ترڅو له دې مبارک سفر څخه پوره برکتونه ترلاسه شي. څومره چې په پاک زړه، د بندګانو د حق په اداء کولو سره، له ممنوعاتو او مکروهاتو په ځان ساتلو او د ټولو ادا یو په مراعات کولو سره حرمینو شریفینو ته لاړ شي، هغومره به انشاء الله ورته ډیر برکتونه حاصل شي.

د حج په فضیلتونو کې ده چې تر هر څه وړاندې له ګناهونو څخه توبه وکړي، د چا مال یې په تیري اخستی وي، هغه ورته وزکړي، په چا چې څه ډول تیری شوی وي، له هغه

څخه بڅښنه وغواړي، کوم پور چې یې په ذمه پاته وي، هغه اداء کړي یا دور کولو کوم انتظام وکړي.

علماء لیکي: که په چا باندې ظلم در څخه شوی وي یا دې په ذمه باندې کوم حق وي، هغه یو پور غوښتونکي دی، هغه درته وایي ته چیرته ځي؟ تا په داسې حال کې د کائناتو د پاچا په دربار کې د حاضریدلو اراده کړې ده چې، ته دهغه مجرم یې. دهغه حکم دي ضایع کړی دی، له حکم څخه د ګرځیدلو په حال کې هلته حاضرېږي. نه، ویرېږه چې هغه به تار د او بیرته راشاته کړي. که ته د مقبولیت هیله لري، له دې ظلم څخه توبه وباسه او بیا حاضر شه. امر منونکی شه او بیا ورسه، کنه ستا د اسفربه له پیل څخه ستونزمن وي او د پای په اعتبار به د مردود کیدلو وړ وي.

همداسې د تللو په مهال، د خپلي سیمې له ملګرو، عزیزانو او دوستانو سره لیدل کتل او ورسره خدای په امانې کول. له هغوی څخه د ځان په هکله د دعا غوښته، د خیر سبب ګرځي.

(فتاوی رحیمیه ج ۱۰ ص ۱۸۰)

مسئله: د حج په سفر تر تللو وړاندې، خپل نیت د خدای تعالی او د آخرت د ثواب لپاره خالص کړئ.

مسئله: د چا که در باندې کوم مالي حق پاته وي او هغه مړ شوی وي، هغه یې وارثانو ته ورکړه. یا یې له هغوی څخه بڅښنه وغواړه. که د حق څښتنان ډیر وي، دهغوی ځای ځایګی معلوم نه وي، نو هغومره شی چې په تايي پاته وي

دهغوی له لوري صدقه کړه. که مو په لاس يا ژبه ورته ضرر رسولی وي، ډيري دمغفرت دعاوي ورته کوي. انشاء الله دهغوی د حق د وبال څخه به خلاص شي.

مسئله: که تر بلوغ وروسته قضا شوي لمنځونه، روژې او زکات دومره وي چي د حج او عمرې تر سفر وړاندي يې پوره کولای نشوای، يا دخلکو حقوق دومره ډيروې چي دهغو ټولو بڅښنه غوښتل يا اداء کول، دا وخت کيدلای نشي. نو دومره وکړئ چي دهغوی دادا کولو قصد له همدې شيبې څخه وکړئ. څومره چي يې ادا کولای شي، هغه اداء کړئ او کوم چي پاته کيږي، دهغوی لپاره يو وصيت وليکئ، خپل يو دوست يا خپلوان د ځان وصي کړئ چي که تاسو په ژوند اداء نه کړای شوای، وروسته به يې هغه اداء کړي.

(احکام حج، مفتي محمد شفيع، ص ۲۳، کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۹۴)

د عمري فضائل

حج د اسلام يو ستر رکن دی، د اسلام د تکميل اعلان په حجة الوداع کې وشو او په حج سره د اسلام ارکان تکميل شول. په پاڅو حديثونو کې د حج او عمرې فضائل ډير زيات بيان شوي دي. په يوه حديث کې راځي:

{چا چي د الله تعالی درضاء لپاره حج وکړ په هغه کې نه فحش خبره وکړي او نه پکې نافرمانی وکړي، هغه داسي (له گناهونو څخه) پاکيږي لکه د پيداېښت په ورځ چي پاک وي.}

په يوه بل حديث کې دي: {له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه پوښتنه وشوه، تر ټولو افضل عمل کوم يو دی؟ ويي ويل: په الله او دهغه په رسول ايمان راوړل. عرض يې وکړ: بيا کوم يو؟ ويي ويل: دا الله جل جلاله په لاره کې جهاد کول. عرض يې وکړ بيا؟ ويي ويل: مبرور حج. تريوې عمرې وروسته بله عمره دهغوی په منع کې د گناهونو کفارده ده او د مبرور حج بدل پرته له جنت څخه بل څه کيدلای نشي.}

په يوه بل حديث کې راځي چي حج سړی له گناه څخه داسي پاکوي لکه دا ورېتۍ چي سره او سپين زر له خيرو څخه پاکوي. د دې مبارک سفر په دوران کې، له گناهونو څخه پرهيز وکړئ او په ټول عمر کې له گناه څخه د ځان ساتلو هوډ وکړئ او په دې هکله، له الله تعالی څخه ځانگړې دعاوې وغواړئ. دا خبره په ياد ولرئ چي د قبول شوي حج نښه داده چي تر حج وروسته، دانسان په ژوند کې بدلون راځي. څوک که تر حج کولو وروسته فرائض پريږدي او د ناوړو کارونو ارتکاب کوي، دهغه حج قبول شوی نه دی.

تاسو ته ښه داده چي ډير وخت په حرم کې تير کړئ، له ډيري اړتيا پرته د بازارونو له گرځيدلو څخه ډډه کول مناسب دي. د دنيا سازو سامان، تاسو ته گران يا ارزانه، ښه يا بد په خپل هيواد کې هم موندل کيدلای شي. خو هغه نیک مرغی چي په حرم کې پيدا کيږي، هغه دنړۍ په کوم بل ځای کې نه موندل

دا چي په حج کې دنړۍ له گوټ، گوټ څخه د مختلفو ملکونو خلک سره یوځای کیږي، له دې امله که چا څه عمل کاوو، دهغه په لیدلو سره په هغه پیل مه کوئ. بلکې پلټنه کوئ چې، ایا دا عمل له خپل حنفي مذهب سره سم هم صحيح دی او که نه دی؟ مثلاً، دلته یوه مسئله یادوو: د سهار تر لمانځه وروسته بیا تر اشراق پورې او د مازدیگر تر لمانځه وروسته، د لمر تر ډویدلو، د طواف دوه رکعتونه اداء کول اجازه نشته. همداسې په مکروه وختونو کې یې هم اجازه نشته. خو ډیر کسان نورو ته گوري او کوي یې. لنډه دا چې یوازې خلکو ته په کتلو کوم کار مه کوئ. له علماوو څخه د مسائلو پوښتنه کوئ. (آپ کې مسائل اوران کا حل ج ۴ - معارف القرآن جلد ۱، معارف الحديث ج ۴ کتاب الحج، الترغيب والترهيب ومظاهر حق جديد، علم الفقه ج ۵ کتاب الفقه على المذاهب الاربعه ج ۱ کتاب الحج وفضائل.)

رسول الله صلى الله عليه وسلم وائي: {حج او عمره یوځای وکړئ، ځکه دا دواړه، لاس تنگې او گناوې داسې لري کوي لکه بټۍ چې له اوسپنې، سرو او سپینو زرو څخه خیري پاکوي.}

له دې مبارک حدیث څخه دا څرگندیږي چې، په حج او عمره یوازې گناه نه پاکيږي، بلکې دهغوی په برکت له انسان څخه یو زلي او لوړه هم لري کیږي او په حج او عمره سره سړی له ښکاره او پټو، دنيایي او اخروي برخو برخمن کیږي. خو

دا خلاص په ملگرتیا.

له ابن عباس رضی الله عنه څخه روایت شوی دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وویل: په رمضان کې عمره له یوه حج سره برابره ده. په یوه روایت کې راځي چې له هغه حج سره برابره ده چې له ما سره یې کړی وي.

په حدیث شریف کې د احم وائي: حج او عمره کوونکي د الله تعالی میلمانه دي، که هغه له الله تعالی څخه هره دعا وغواړي، هغه منله کیږي او که د چا خطاوي وېڅي، الله تعالی دهغه خطاوي څښي. (معلم الحجاج ص ۲۰۸، معارف القرآن، معارف الحديث، الترغيب والترهيب ومظاهر حق جديد)

په رمضان المبارک کې عمره کول

مسئله: د حج له ورځو (د ذی الحجه له نهمې تر دیار لسمې) پرته چې عمره پکښې ناجائزه او منع ده، نور په ټول کال کې، که توان وي عمره کیدلای شي. خو په رمضان المبارک کې، دا اعمالو ثواب او یا برابره ډیروي او په بخاري شریف کې یو مبارک حدیث دی چې، رسول الله صلى الله عليه وسلم وائي: {په رمضان المبارک کې عمره له پوره حج سره برابره ده.} (بخاري شریف ج ۱ ص ۲۳۹، مسلم شریف ج ۱ ص ۴۰۹)

مسئله: څوک چې د تمتع حج کوي، هغه ته ترجیح وړاندې د شوال له پیل، دې قعده او د ذی الحجه په لومړنۍ عشره کې بیا، بیا عمره کول، پرته له کراهت څخه جائز ده. یعنې تر یوې عمري وروسته ترجیح وړاندې بله عمره کولای شي.

(معلم الحجاج ص ۲۲۱ ورحمة الله الواسعه ج ۴ ص ۱۸۳)

مسئله: دځيني علماوو په نظر، که متمتع دعمرې له ارکانو فارغ شي، که بيا عمره وکړي نو تمتع يې باطلېږي او کله چي درېيمه عمره وکړي نو په هغې سره تمتع کيدلای شي. يعني څومره عمرې چي کوي په اخري باندي يې تمتع صحيح کيږي. (فتاواي محموديه ج ۱۲ ص ۱۸۳)

مسئله: دمکې مکرمې هستوگنو ته دحج له ورځو پرته نور په ټول کال کې عمره جواز لري، پرته له کراهت څخه ورته جواز لري. (غنية المناسک ص ۱۵۵)

عمره څه شی دی؟

دعمرې لغوي معنی زیارت دی. لکه څوک چي دچا زیارت وکړي وايي "اعمره" يعني مادهغه زیارت وکړ. دشرع په اصطلاح کې، له هغې څخه مقصد په ځانگړې طريقه سره دکعبې مبارکې زیارت کول، يعني له ميقات يا حل څخه احرام تړل، دبیت الله طواف او سعی کول دي.

مسئله: دا حنوفو په نزد، دقدرت په صورت کې، په عمر کې يو ځل عمره کول مؤکد سنت ده، فرض نه دی. ځکه درسول الله صلی الله علیه وسلم مبارکه لارښوونه ده:

{الحج مکتوب والعمره تطوع.}

[حج فرض دی او عمره تطوع (نفلي عبادت) ده.]

دالله تعالی لارښوونه: {وَاتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ} ترپیل کولو وروسته دبشپړولو لپاره حکم دی. که هر عبادت هم سا

شي نو بشپړول يې واجب دي، که څه هم هغه نفلي عبادت وي. په دې آيت شريف کښي دعمرې د فرضيت استدلال کيدلای نشي.

پاته شوه دحج د فرضيت خبره، هغه دالله تعالی له ارشاد څخه ثابت دی: {وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ}. له دې سره نور دلائل هم شته چي دحج په بيان کې وويل شول.

له ابورزين الغفيلي څخه روايت دی چي، نوموړی درسول الله صلی الله علیه وسلم حضور ته راغی، ويي ويل: زما پلار سپين ږیری دی، نه حج کولای شي او نه هم عمره او نه هم دسفر کولو وړ دی. رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته لارښوونه وکړه:

"دپلار له لوري ته حج او عمره وکړه."

دا حديث شريف بخاري، مسلم، ابوداود، نسائي او ابن ماجه روايت کړی دی، او ترمذي صحيح بللی دی. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۱۲۳)

مسئله: په رمضان المبارک کې، په عمره کولو ډیر تاکید له دې کبله دی چي، له ابن عباس (رضی الله عنهما) څخه روايت دی: {عمره في رمضان تعدل حجة}

(په رمضان المبارک کې عمره دحج برابره ده.)

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۱۲۷ - معلم الحجاج ص ۲۰۶، مظاهر حق ج ۳ ص ۲۶۲)

مسئله: که له عمرې څخه وروسته، حلال شي او دملاقات تر حدودو بهر ووزي، نو دياراتگ په مهال احرام ضروري

دی. که دميقات تر حد بهرونه وزي، بيا دا احرام ضرورت نشته. (فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۲۶)

مسئله: د عمري په احرام کې تر سغی کولو وروسته، قصر يا حلق (ويښتان خړپيل يا کوچني کول) کيږي. (معلم الحجاج ص ۱۷۷)

مسئله: ډيري عمري کول مکروه نه دي، بلکې غوره دي، ډير طواف کول تر ډيرو عمرو غوره دي. (معلم الحجاج ص ۱۷۷)

مسئله: په عمره کې د عمري تر طواف پوري تلبيه ويل کيږي. (معلم الحجاج ص ۱۰۴)

د عمري او حج تر منځ څه توپير دی؟

مسئله: د عمري د سنت يا واجب کيدلو شرايط د حج په څير دي. دا احرام احکام يې هم د حج دا احرام په ډول دي. کوم شيان چي هلته حرام، مکروه، سنت يا مباح دي، هغه دلته هم دي. خو په دې شيانو کې د حج او عمري تر منځ توپير شته، د حج لپاره يو خاص وخت دی، عمره له پنځو ورځو (د ذی الحجه له نهم تر ديار لسم) پرته چي په کې تحريمي مکروه ده، نور په ټول کال کې کيدلای شي.

حج فرض دی. عمره فرض نه ده. حج قضاء کيدلای شي خو عمره فوت نلري. په حج کې د عرفات او مزدلفي وقوف، د لمونځونو يوځای والی او خطبه شته. په عمره کې د اشیان نشته. په حج کې د قدوم او وداع طوافونه دي. په عمره کې دا دواړه نشته. که عمره فاسده شي يا د جنابت په حال کې طواف پکې وشي، دپسه حلالول کافي دي. خو د حج لپاره دا کافي

نه دي. د عمري لپاره ميقات د ټولو خلکو لپاره حل دی، خو د حج لپاره داسي نه ده، د مکې مکرمې خلک د حج احرام په حرم شريف کې تړي. خو د اطراف اشخاص يا که څوک له بهر څخه د عمري په اراده راځي نو له خپل ميقات څخه حرام تړي. په عمره کې د طواف له پيل څخه تلبيه بنديږي، خو په حج کې د وروستنۍ جمرې دوښتلو په پيل پوري موقوفه شوي ده.

(معلم الحجاج ص ۲۰۴، مظاهر حق ۳ ص ۲۷۰)

مسئله: که د اطراف شخص، د عمري په اراده مکې مکرمې ته راځي نو له خپل ميقات څخه به د عمري احرام تړي. مسئله: د مکې مکرمې د هستوگنو لپاره د عمري لپاره دا احرام تړلو ميقات حل دی. د حل سيمي ته به ځي، چيري چي غواړي احرام دې وتړي، خو غوره تنعيم (د عائشي (رضی الله عنها) مسجد) دی يا دې تر هغه بهر له جعراني سره احرام وتړي. (معلم الحجاج ص ۲۰۷)

د عمري مناسبو ته يوه کتنه

احرام - طواف له رمل او اضطباع سره - سعی او سر اخیستل.

د حج په مياشتو کې عمره کول

پوښتنه: يو څوک د حج په مياشتو کې لار، عمره يې وکړه او د حج تر وخته هلته پاته شو. آیا دی په همدې دوران کې نوري عمري کولای شي؟

جواب: د تمتع د حج کوونکي لپاره، د حج او عمري تر منځ عمره کول جائز دي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۱)

مسئله: د اطراف دهستو گنو لپاره، د حج په میاشتو کې تر یوې زیاتې عمرې جایز دي. د تمتع د حج کوونکو لپاره هم تر یوې عمرې وروسته تر حج وړاندې بله عمره کول جواز لري. (فتاوی رحیمیه ج ۶ ص ۲۹۷ آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۰)

د عمرې لپاره مکروه ورځي

مسئله: د عرفې (ذی الحجې نهمه) له ورځې بیا تر دیارلسمې پوري، د اپنځه ورځې د حج لپاره دي. په دې ورځو کې د عمرې اجازه نشته. له همدې امله په دې ورځو کې عمره کول تحریمي مکروه ده. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۰)

تر احرام تړلو وروسته که عمره ونکړای شي

پوښتنه: ماد عمرې لپاره احرام وټاره. خو د طبیعت د خرابې له امله مي عمره اداء نکړه او د عمرې له اداء کولو پرته مي احرام خلاص کړ، زما لپاره حکم څه دی؟

جواب: په تاباندې د احرام د خلاصولو له امله دم (د احرام په حدودو کې دیوه پسه ذبح کول) واجب دي او د عمرې قضاء هم لازمه ده. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۰)

ایا د حج په میاشتو کې د جدې هستوگن عمره کولای شي؟
پوښتنه: موږ په جده کې د کار لپاره هستوگن لرو، د دې ځای د خلکو په وینا، موږ حل والیو. یعنې تر حرم بهر د میقات دننه مقیم یو. دوی وایي: د حل خلک د حج په میاشتو کې عمره کولای نشي، آیا داسمه ده؟

جواب: که مو همدا کال د حج اراده وي، بیا عمره کول

مکروه ده. خو که د حج اراده نه وي بیا مکروه نه ده.

مسئله: د مکې مکرمې هستوگن یا هغه چې د دوی حکم لري، یعنې دمیقات دننه (یا په میقات کې) او هغه هستوگن چې د حج تر میاشتو (شوال، ذی قعدة او ذی الحجې لومړۍ لسيزه) وړاندې، د مکې هستوگن وي او هغه داسي چې اطرافې د حج تر میاشتو وړاندې حلال وي، په مکه کې هستوگن وي بیا ورباندې د حج میاشتې راغلي نو هغه ته د حج په میاشتو کې عمره کول مکروه دي. خو چې همدا کال حج کول غواړي او که همدا کال حج نکوي نو دوی ټولو ته عمره کول مکروه نه دي. که همدا کال د حج اراده لري او عمره وکړي، نو دم ورباندې جبري لازمیږي.

(فتاوی رحیمیه ج ۵ ص ۲۲۲ شامي ج ۲ ص ۲۰۸ په حواله - زیادة المناسک ج ۱ ص ۲۵۵ درمختار مع شامي ج ۲ ص ۲۷۰)

د حج په ورځو کې عمره کول

مسئله: عمره په ټول کال کې جائز ده. یوازې پنځه ورځي (ذی الحجې ۱۰-۱۳) ورته احرام تړل تحریمي مکروه دي. که په دې ورځو کې ورته احرام ونه وشل شي، بلکې وړاندې لا احرام تړل شوي وي، بیا مکروه نه ده. مثلاً چا مخته لا احرام تړلي و، راغی او حج یې ونکړ. که هغه په دې ورځو کې عمره وکړي ورته مکروه نه ده. خو د هغه لپاره مستحب داده چې تر دې پنځو ورځو وروسته دې عمره وکړه.

(فتاوی رحیمیه ج ۶ ص ۴۰۵ - معلم الحجاج ص ۲۲۳)

مسئله: که چا په همدې پنځو ورځو کې، د عمرې لپاره احرام وتاړه. دا احرام تر ټولو له امله ورباندې عمره واجبيږي. خو دا چې په دې ورځو کې دا احرام تر ټول مکروه دي، له همدې امله ورباندې د عمرې پرېښودل واجب دي، ترڅو له گناه څخه ساتلی وي. د همدې ورځو تر تیریدلو وروسته دي قضاء راوړي او دم (وینه) ورباندې واجبيږي. که یې عمره ترک نه کړله او په همدې پنځو ورځو کې یې وکړه، عمره یې کیږي خو د کراهت له امله ورباندې دم اوړي او که یې په همدې ورځو کې ورته احرام وتاړه خو عمره یې د تشریق تر ورځو وروسته وکړه، عمره یې کیږي او دم هم ورباندې نه اوړي. خو داسې کول مکروه دي. ځکه په داسې صورت کې دا احرام خلاصول واجب دي. (معلم الحجاج ص ۲۰۶)

د حج په میاشتو کې په عمره کوونکي باندې حج

پوښتنه: شوال، ذي قعدة او ذي الحجة د حج میاشتې دي، که په دې میاشتو کې څوک عمره وکړي، آیا ورته ضروري ده چې حج هم وکړي؟

پوښتنه: که زه په شوال یا ذي قعدة کې عمره وکړم او ریاض تدراشم (دا احرام له حدودو ووزم) او بیا د حج په وخت بیرته راشم نو هغه مهال به د تمتع د حج نیت کیږي او که دمفرد حج. د تمتع د حج لپاره به بیا عمره کیږي او که هغه لومړنۍ کفایت کوي؟

جواب: اطرافې سړی (هغه چې له میقات څخه بهر اوسېږي

لکه هندي، پاکستانی، مصري، افغانستانی، ایرانی او نور) که د حج په میاشتو کې عمره وکړي، خپل هیواد ته لاړ شي. د حج یا عمرې لپاره ورته دیاراتلو ضرورت نشته. که دی همدا کال حج کوي هم د غسې د لومړنۍ عمرې له کبله تمتع کیدلای نشي او نه ورباندې د تمتع دم لازمیږي. که همداسې شخص تمتع حج کول غواړي بیا به د عمرې احرام تړي او راځي به. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۶۷)

تر عمره وروسته څرنگه حج کیږي؟

سوال: ما د شوال په میاشت کې یوه عمره وکړه، بیا مې د حج اراده وکړه، دهغه نیت به څرنگه کیږي او دا حج به کوم ډول وي؟

جواب: نیت خوداسې دی لکه د عمرې لپاره بیل او د حج لپاره بیل چې کیږي. مسائل یې هم هغه دي. خودا حج تمتع کیږي. د ذي الحجة په لسمه تر سرخریلو وړاندې قرباني لازمیږي چې هغې ته د تمتع دم وایي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۶۶)

مسئله: د تمتع حج په کوونکي باندې د قدوم طواف واجب نه دی، تر عمرې وروسته چې څو مره طوافونه یې زړه غواړي هغو مره نقلي طوافونه کولای شي. (معلم الحجاج ص ۲۲۱)

ایا عمره د حج بدل ده؟

مسئله: اروپا او امریکا ته د تلونکو، راتلونکو، که د عمرې نېک مرغی په برخه کیږي، نو عمره دي کوي، خو عمره د حج بدل نه ده. په چا که حج فرض وي، هغه ته حج کول ضرور دی، یوازې د عمرې په اداء کولو د حج فرض نه اداء کیږي.

د کار لپاره سفر او عمره ؟

پوښتنه: موږ د کار او خدمت په لړکي، د سعودي عرب جدې ته ځو او بيا يو زر ميله لري کار کوو، نو موږ په پيل کې عمره وکړو او که وروسته ؟

جواب: دا چې سفر مو د عمري لپاره نه دی، بلکې د کار لپاره دی، نو کله چې وغواړئ عمره وکړئ.

ستاسو لپاره لومړی عمره کول ضروري نه ده، په تيره بيا هغه مهال چې تاسو ته دمکې مکرمې د تللو لپاره اجازه تر لاسه کول هم ستونزمن وي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۱)

د عمري ثواب څرنگه د موږ لپاره کيدلای شي ؟

پوښتنه: زه دخپلي مرحومي مور له لوري عمره کول غواړم، عمره له خپل لوري وکړم ثواب يې ورته وبخښم او که عمره دهغې له لوري وکړم ؟

جواب: دواړه صورتونه يې سم دي. تاسو ته اسانه داسي ده چې له خپله لوري عمره وکړي او ثواب يې ورته وبخښئ. که دهغې له لوري عمره کيږي بيا دا حرام تر لاسه مهال داسي نيت کيږي: زه دخپلي مور لپاره د عمري د کولو احرام ترم، يا الله! دا عمره راته اسانه کړي او زما د مرحومي مور له لوري يې قبوله کړي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۱)

مسئله: که څوک د عمري د کولو په مهال په زړه کې داسي نيت وکړي چې زما ددې عمري ثواب دي فلاني خپلوان يا

دوست (ژوندي، مړه) ته دې ورسپړي، هغه ته رسپړي لکه څرنگه چې دنورو نیکو کارونو د ثواب بخښلو نیت کيږي د عمري دا هم هغسي کيدلای شي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۵۱)

مسئله: عمره د ژوند يو له لوري هم کيدلای سي، د چا له لوري چې کيږي په هغه باندې حج تر هغه نه فرضيږي، خو چې قدرت ونلري. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۳۶)

مسئله: نقلي عمره د لمانځه په څير ده. تريوه زيات کسان په ثواب کې شاملولای شي. خو که د څو کسانو له خوا له تېر څخه د عمري کولو غوښتنه وشي چې زما له لوري عمره وکړي نو هره يوه ته به بيله، بيله عمره کيږي. (فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۲۶)

د عمري شرائط

مسئله: د عمري لپاره هغه شرائط دي کوم چې د حج لپاره دي. د عمري لپاره يوازې يو رکن دی. (هغه د طواف د گرځيدلو ډير شمير) يعنې څلور ځله گرځيدل دي. احرام تر لاسه نه دی، بلکې هغه شرط دی. د صفا او مروه تر منځ سعی کول واجب دي. دوښتانو کمول يا خرييل هم د غسي دی يعنې واجب دی خو رکن نه دی. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۱۲۳)

مسئله: عمره يوازې درې کارونه دي:

۱- دا چې له ميقات يا تر هغه مخته احرام وټرل شي.

۲- مکې ته په رسيدلو د گعبي طواف کول.

۳- د صفا او مروه تر منځ سعی کول او ورپسې سر کمول يا خرييل او دا حرام خلاصول.

دعمرې فرائض او واجبات

مسئله: په عمره کې دوه شيان فرض دي: يو احرام او بل طواف. دا احرام لپاره نيت او تلبیه دواړه فرض دي. د طواف لپاره نيت فرض دی. د صفا او مروء ترمنځ سعی کول، سر کمول يا وينستان خړيل واجب دي. (معلم الحجاج ص ۲۰۵)

دعمرې لپاره احرام له کوم ځايه تړل کيږي؟

پوښتنه: ۱- که څوک د حج په اراده لارنسي. بلکې يوازې دعمرې اراده وکړي او که سړي اطرافي هم وي د حرم له حدودو څخه بهر مثلاً په جده کې احرام تړلای شي کنه؟

۲- په جده کې تريو دوو ورځو هستوگني وروسته، که دعمرې اراده وکړي هغه اهل حل بلل کيږي؟

ځواب: څوک چې له بهر (حل) څخه مکې مکرمې ته د تللو اراده وکړي، هغه ته له ميقات څخه پرته له احرامه تيريدل جائز نه دی. بلکې د حج يا عمرې احرام تړل ورباندې لازم دي. که له احرام څخه پرته تير شي، دميات لور ته دي بيرته راگرځي. له ميقات څخه دا احرام تړل ضروري دي که پي ونه تړي نو دم ورباندې اوږي.

۲- څوک چې دمکې مکرمې په قصد له کوره ووزي، په جده کې په يو دوو ورځو پاته کيدلو سره د حل په اهل کې نه شميرل کيږي. خو که د چا اراده جدي ته تلل وي، هلته ورسېږي او بيا دمکې مکرمې دتللو قصد وکړي، نو په هغه باندې د اهل حل اطلاق کيدلای شي. په دې موضوع د

دپوهيدلو لپاره دا څو اصطلاحات په ياد ولرئ:

۱- ميقات: دمکې مکرمې په اطراف کې څو ځايونه معلوم شوي دي، له بهر څخه که څوک مکې مکرمې ته ورځي له هغه ځايه به احرام تړي، پرته له احرام څخه پي له هغه ځايه تيريدل منع دي.

۲- افاقي (اطرافي): هغه شخص چې له ميقات څخه بهر اوسېږي.

۳- حرم: دمکې مکرمې حدود، چيري چې ښکار کول، وني غوڅول او نور څه منع دی.

۴- حل: تر حرم بهر او دميات دننه سيمه حل بلله کيږي.

(فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۱۸، آپ کې مسائل ج ۴ ص ۹۲)

مسئله: کوم خلک چې په ميقات کې دننه هستوگنه لري،

هغوی د حج يا عمرې احرام تر حرم بهر هر چيري چې وغواړي تړلای شي. د حل ټوله سيمه دهغوی په حق کې ميقات دی.

(فتاوی رحيميه ج ۵ ص ۲۲۳)

له طائف څخه پرته له احرامه عمره کول

پوښتنه: کوم کسان چي په جده او طائف کې ملازمت لري، که هغوی د عمرې په نیت کعبې شریفې ته ځي، له میقات څخه به احرام ترې. دلته دهستو گنو خلکو چي پرته له احرام څخه طواف وکړي څه حکم لري؟

جواب: ستاسو سوال خورا مهم دی. په دې هکله څو مسئلې په ښه توگه په یاد ولرئ:

۱- دمکې شریفې څلورو لورو ته څه سیمه حرم بلله کیږي، هلته ښکار کول او ونې غوڅول منع دي. تر خرم وړاندې په کمه زیاته فاصله کې څه ځایونه معلوم کړل شوي دي چي هغوی میقات بولي. دلته حاجیان احرام ترې.

۲- کوم کسان چي د حرم په سیمه کې هستو گنه لري یا دمیقات دننه اوسیدي، هغوی چي کله هم وغواړي مکې مکرمې ته له احرام څخه پرته تلای شي. خو کوم کسان چي له میقات څخه بهر راځي. په هغوی باندې په میقات کې د حج یا عمرې احرام تړل لازم دي. گواکې په داسې سړي باندې حج یا عمره لازمیږي، که څه هم هغه شخص د حج یا عمرې په نیت مکې مکرمې ته نه ورځي، بلکې کوم ضروري کار ته ځي یا یوازې په حرم کې د جمعې لمونځ کوي یا یوازې د طواف لپاره ځي.

لنډه دا چې که دهر مقصد لپاره مکې مکرمې ته ځي هغه له میقات څخه له احرامه پرته تلای شي.

۳- که څوک له میقات څخه پرته له احرامه تیر شي، په هغه لازم ده چي تر څو مکې مکرمې ته تر ننوتلو وړاندې بیرته میقات ته راوگرځي او هلته احرام وتړي.

۴- که هغه بیرته نه راوگرځي دم وړباندې واجبېږي.

۵- که څوک له میقات څخه پرته له احرام تړلو مکې مکرمې ته لاړ شي، په هغه باندې حج یا عمره لازمیږي، که هر څومره ځلي له احرامه پرته تر میقات تیر شي هغومره واري حج یا عمره وړباندې لازمیږي.

له دې مسائلو څخه معلومیږي چي کوم خلک له میقات څخه بهر هستو گنه لري، یوازې د طواف لپاره مکې مکرمې ته تلای شي، بلکې هغوی ته ضروري ده چي له میقات څخه د عمرې احرام وتړي او د اهم څرگنده شوه چي که هر څومره واري پرته له احرام څخه ور شي، هغومره دم او هغومره عمرې وړباندې واجب دي.

۶- جده له میقات څخه وتلي نه ده. نو ځکه له جدې څخه

مکې مکرمې ته پرته له احرام راتگ صحیح دی. خو طائف له میقات څخه وتلی دی، نو ځکه له هغه ځای څخه پرته له احرامه راتگ صحیح نه دی.

په يوه احرام کي څو عمرې کيدلای شي؟

پوښتنه: زه غواړم پنځه عمرې وکړم، ددې عمرو لپاره د حرم له حدودو څخه بهر تنعيم يا جعرانه ته هم، احرام ترې ايا پنځه ځلې يعنې هرې عمرې ته پيل، پيل او که يو ځل احرام وټرم. په يوه ورځ کې يوه عمره وکړم يا په همدې احرام کې په يوه ورځ کې دوه يا درې عمرې کولای سم؟

ځواب: هرې عمرې ته پيل احرام ترې کيږي. احرام به ترې طواف او سعي به کوي، ويښتان به خړسي او احرام به خلاصوي. يا به تنعيم يا جعراني ته ځي بيا به احرام ترې. په يوه احرام تريوې ډيرې عمرې کيدلای نسي. او تر عمرې (طواف او سعي) وروسته که ويښتان لنډيا ونه خړپيل شي او احرام خلاص نشي، ددوهمې عمرې لپاره احرام ترې جواز نلري.

مسئله: که څوک عمره وکړي، مدينې منورې ته لاړ شي، مازديگر او ماښام لمنځونه هلته وکړي، بيا ترميقات تير شي، جدي ته لاړ شي، شپه تيره کړي سهار بيا مکي مکرمې ته لاړ شي او دمکي دتللو قصد يې وټول او په ميقات ورته احرام ترې ضروري و او دهغه دکفارې لپاره ورباندي دم لازم دی. څوک يې دجدي دتللو اراده وه، دلته يې بيا دعمرې اراده وکړه نو دم ورباندي لازم نه ده.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۹۵، فتاوی رحيميه ج ۸ ص ۲۹۰)

دعمرې کولو طريقه

عمره وړوکی حج دی. هر وخت کيدلای شي. د حج له ورځو پرته چې نه پکې کيږي، نور کومه مياشت او ورځ ورته ځانگړې نه ده. هر وخت چې غواړي له ميقات يا حل څخه احرام ترې کيږي، د احرام له محرماتو او مکروهاتو څخه ځان وساتي، په مکه مکرمه کې يې ادا ب وساتي، مسجد حرام ته د باب السلام يا باب العمرة (يا له هرې دروزي چې موقع وه) ننوزي. اضطباع وکړي يعنې تر بنسۍ اوږې څادر لاندې کړي او په چپه اوږه يې واړوي، طواف وکړي او چې لومړۍ توري پټي ته ودرېږي د حجر الاسود استلام وکړي يعنې دهغې لور ته په لاس سره اشاره وکړي او تلبيه ويل چې يې د احرام ترې په مهال پيل کړي وه، هغه بنده کړي. په طواف کې رمل وکړي يعنې د طواف په دريو لومړنيو گرځيدلو کې، اوږې پورته غورځوي، نژدې نژدې قدمونه کښيږدي او څه گړندۍ لاړ شي (يو ازي دسرو لپاره) د اهله چې ازدحام نه وي او په تگ کې ستونزه نه وي، کنه بيا چې څرنگه موقع برابره وه هغسې دې طواف وکړي. تر طواف وروسته دوه رکعته نفل وکړي، حجر الاسود ته د تير په څير په لاس سره اشاره وکړي. له باب الصفا څخه ووزي. د حج په څير سعي وکړي. وروسته په دکان يا کوټه کې ويښتان غوڅ کړي. ځان حلال کړي. يعنې عام کالي واغوندي او د احرام قيود پای ته ورسوي. تر سعي وروسته هم دوه رکعته نفل کول مستحب دی. بس عمره وشوه. (معلم الحجاج ص ۲۰۴)

يادونه: تر طواف وروسته دوه رکعته نفل کول واجب او

تر سعي وروسته مستحب دي.

د عمري تر فراغت وروسته تر حلق وړاندي جامي اغوستل

پوښتنه: ما په وروستۍ ورځ چي کله عمره وکړه، د الوتکي د الوتو عجله مي وه، په دې پيره کې مې د عمري له فراغت وروسته، لومړي احرام خلاص کړ، جامي مې واغوستلې، بيا مې حلق وکړ (وينستان مې غوڅ کړل) ددې حکم څه دی؟

ځواب: ددې غلطې له امله درياندي دم نشته. خود فطر د صدقي (سرسايي) په اندازه درياندي صدقه لازمه ده. دا صدقه هر ځای ورکول کېدای شي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۳)
مسئله: په عمره او حج دواړو کې، دوينستانو خرييل غوره دي. خود حج تر اعمالو که څه وړاندي عمره وشي بيا يې غوڅول غوره دي ترڅو په حج کې و خرييل شي. دا ځکه چې حج تر عمري غوره دی.

نو بهتر کار په بهتر وخت کې مناسب دی. که عمره د حج تر وړخو پوره وړاندي وي، بيا دې سر و خرييل شي ترڅو يې فضيلت تر لاسه شي. ځکه رسول الله صلی الله عليه وسلم د سر خريونکو لپاره درې ځله د مغفرت دعا کړې ده. او دوينسته غوڅونکو لپاره يې يوازې يو ځل دعا کړې ده، نو ځکه وينستان خرييل غوره دي. (حج بيت الله کې اهم فتاوی ص ۹۵)

په عمره کې دوداع د طواف حکم څه دی؟

پوښتنه: په عمره کې آیا دوداع طواف واجب دی؟
ځواب: په عمره کې دوداع طواف واجب نه دی. خو افضل او غوره دی، که څوک دوداع له طواف څخه پرته ولاړ شي هم کومه خبره نشته. په حج کې دوداع طواف واجب دی. رسول الله صلی الله عليه وسلم وائي: {له تاسو څخه دي څوک هم تر هغه نه روانيږي ترڅو يې دبيت الله طواف کړی نه وي.} (په دې خبره حجاج مخاطب وو)

(حج بيت الله کې اهم فتاوی ص ۵۶، آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۹)
مسئله: د عمري طواف پوره، ډير يا کم دی. که څه هم يو ځل گرځيدل وي. که جنب، حائضي، نفاسي، يا بي اودسه طواف وکړم (وينه) واجب ده. خو که طواف راوگرځوي نو دم ساقطیږي.

مسئله: د عمري کولو د واجب په ترک کولو بد نه (اوبښ) غويي يا صدقه نه واجبیږي. بلکې يوازې دم (يو پسه يا دغوايي يا اوبښ اوومه برخه) واجبیږي. خو د عمري د احرام د ممنوعاتو په ارتکاب سره، د حج د احرام د ممنوعاتو د ارتکاب په څير دم يا صدقه واجبیږي. (احکام حج ص ۱۰۶)

په عمره کې په عرفات دنه و قوف لامل

پوښتنه: د حج اساسي ارکان دوه دي: د عرفات دریدل او د زیارت طواف او بیا سعی کيږي. عمره وړوکی حج دی، نه په هغې کې ولي یوازې طواف او سعی دي؟ په عرفات دریدل ولي پکې نشته؟

ځواب: په عمره کې د عرفات دریدل ځکه مشروع شوی نه دي چې، دهغې وخت ټاکلی نه دی. د حج له ورځو پرته، په ټول کال کې کیدلای شي. له همدې امله د عرفات په میدان کې دیوځای دریدلو هیڅ صورت نشته او په ځانګړې توګه په دریدلو کې کومه ګټه نشته.

او که داسې وویل شي چې د حج په څیر که عمرې ته هم وخت ټاکل شوی وای، څه مشکل و؟

د دې جواب دادی چې بیا نو عمره چیرې پاته کیدله، هغه خوبه حج و.

او که په کال کې دوه ځله حج ته خلک غوښتل شوی وای نو دهغه ستونزې خوله چا پټې نه دي.

اصل خبره داده چې په عمره کې مقصود، دییت الله تعظیم او د الله تعالی د نعمتونو شکر په ځای کول دي او دا مقصود د طواف په کولو ترلاسه کيږي. نو له همدې امله د عرفات په میدان کې درایوځای کیدلو اړتیا نشته.

(رحمة الله الواسعه ج ۴ ص ۲۱۲)

د احرام حکمت

احرام د حج او عمرې لپاره د تحریمي تکبیر په څیر دی. هغسې چې نیت کيږي، الله اکبر ویل کيږي او لمونځ کوونکي لمونځ پیل کوي او د یرشیان په لمانځه کې هغه ته ناجائز ګرځي، هم د غسې د حج او عمرې احرام او تلبیه دي.

په احرام تر لوسره د بنده د حج او عمرې اراده کلکيږي، د اخلاص او عظمت څرګندونه، د عبودیت او کم و سي صورت غوره کيږي. په ژبه او زړه سره اقرار کيږي، ټول خوندونه او بنکلاوي پرېښودل کيږي، یوازې دوی جامي اغوستلي کيږي او سړی د مرو په څیر جوړيږي. په دې ځانګړي جامه (احرام) کې د استر حکمت دی چې آمر او غریب، شاه او ګدا د الله تعالی په دربار کې، په یوه جامه کې حاضرېږي. چاته دویار موقع نه ترلاسه کيږي. شریعت همدا لباس (احرام) خوښ کړی دی. په سادګي، پاکي او اساني کې همدا بي ساري لباس دی. او په طبي لحاظ هم دا ګټور دی.

(معلم الحجاج ص ۱۱۱ ورحمة الله الواسعه ج ۴ ص ۱۸۹)

په احرام کې څه ډول پښې (څپلګي) پښو کيږي؟

مسئله: موزي او داسې جوړه چې د پښې له بیخ څخه راپورته او له پورته او وتلي هډوکي سره ولګيږي، دا په احرام کې منع دي. که همدا سې موزه یا بوټونه یوه شپه او ورځ په پښو شي، دم و اجيږي. تردې وخت که کم په پښو شي، د فطر د صدقي په اندازه صدقه لازمېږي. (احکام حج ص ۹۵)

مسئله: ځيني کسان په احرام کې داسي سليپري يا ټپلي استعمالوي چې د پښې لاندې هډوکي (هغه چې له لاندې څخه پورته لور ته وي) پټوي. داسي بوټونه په احرام کې د سړيو لپاره منع دي، کوم چې هډوکي پکې پټ وي، د دې د پاره دې دومره برخه غوڅه کړي يا دې مختنۍ برخې ته جامه ورکړي چې هډوکي لوڅ پاته شي.

(معلم الحجاج ص ۲۵۸ - فتاوى دارالعلوم ج ۶ ص ۵۵۵)
لنډه دا چې په احرام کې د دواړو بيلډيو او د پښو هغه پاسنۍ برخه چې ويښتان ورباندې راشنه کېږي، خلاص پاته کيدل ضرور دي. نو د احرام په حال کې سړيو ته ښه داده چې خپلکې په پښو کړي. که ټپلي يا بوټ داسي وو چې بيلډۍ او د پښو پاسنۍ برخه نه پټوي، دهغوی پښو کول هم صحيح دي. که پڼدي او د گوتو پنجه پټه وي پروا نلري. (محدث نعت قاسمي)

د احرام په حال کې د گلانو يا نورو شيانو استعمال

مسئله: ترا حرام تړلو وروسته، په غاړه کې د گلانو اميل اچول مکروه دي. په عمومي توګه خلک دې ته فکر نکوي او قصد ابوی لرونکي گلان بويوي چې د اهم مکروه دی. خو څه شي ورباندې نه لازميږي. (احکام حج ص ۹۴)

مسئله: د احرام په حال کې خوشبويه شيان ژوول يا بويول د خوشبويي د بويولو لپاره دهغوی په دکان کې کښيनाستل، بوي لرونکي ميوې يا وابښه ژوول يا بويول مکروه دي، خو که پرته له ارادې ښه بوي راشي، پروا نلري. (معلم الحجاج ص ۱۱۴)

مسئله: د احرام په حالت کې د عطرو په دکان کې کښيनाستل کومه ستونزه نلري، خو د بويولو په نيت پکې کښيनाستل مکروه دي. (معلم الحجاج ص ۲۲۹)

مسئله: د احرام په حال کې داسي ځای ته د اخليدل چې هلته څه مينځل شوي وي او د احرام لرونکي جامو ته بوي را رسېږي خو ورسره ونه لګېږي، څه نه و اجيږي. (معلم الحجاج ص ۲۳۰)

مسئله: د احرام په حال کې خوشبويه شيان عطري يا بل څه بويول يا ورسره پاته کيدل مکروه دي. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۵۶)

مسئله: د احرام په حالت کې که په حجر الاسود خوشبويي لګيدلي وي، هغه دي نه مچوي او نه دي لاس وروړي.

(معلم الحجاج ص ۲۳۲)

د احرام خادر به څرنگه وي؟

مسئله: له ځان سره د احرام د جامو د لرلو په فکر کې اوسئ. د احرام لپاره يو خادر (نژدې دوه نيم متره) او د لاندې تړلو لنگ (نژدې يو متر او ۲۵ سانتي متره). دا جامه که سپينه وي غوره ده. په ډيره تودوخه او ډيره يخنې کې دوي ستري تولىاوي (ګانچي) احرام کول غوره دي چې هغه د خادر او لنگ کار ورکولای سي. خو که الله تعالى درته پراخي درکړي وي، نو دوه دري احرامونه له ځان سره ولرئ، که يو خيرن سي بل به استعمال کړئ. (احکام حج ۲۴)

مسئله: د احرام خادر بايد دومره اوږد وي چې، تر ښۍ

اوږې لاندې او په کینه اوږه واوړي. لنگ دومره اوږد وي چې له نوڅخه دڅنگونو تر سترگیو په سمه توګه ورسیري.

(معلم الحجاج ص ۱۰۵)

مسئله: دا حرام لپاره دا ضروري نه ده چې یو څادر او یو لنگ له پیله تر پایه په بدن باندې پاته شي، بلکې د هغوی دواړو بدلول جایز دي. (امداد الاحکام ج ۲ ص ۱۷۷)

مسئله: دسړیو لپاره احرام ددو څادرونو په څیروي. سړیو ته دا حرام په حال کې ګنډل شوي جامه اغوستل منع ده.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۲۵۴)

مسئله: سپینه جامه احرام کول مستحب دي. ګنه توره یا بل ډول چې خوشبویه نه وي جایز دي.

(امداد الاحکام ج ۲ ص ۱۶۴ - رد المحتار ج ۲ ص ۲۵۴)

مسئله: احرام که توری یا بل رنگ وي هم جواز لري. (غوره

سپین دی) دپخې په مهال له تودو جامو څخه داکارا خستل

کیدلای شي. تولیایي هم استعمالیدلای شي. (احکام حج ص ۳۱)

مسئله: په احرام کې یوه جامه هم کافي ده چې له نو (ناف)

څخه تر سترگیو پورې ورباندې بدن پټ شي او تر دوو زیات

هم جایز دي. (معلم الحجاج ص ۱۰۵)

دا حرام څادر د لنگ په ډول ګنډل

پوښتنه: که دا حرام څادر، د لنگ په ډول وګنډل شي، ایا هغه استعمالیدلای شي؟ بعضي کسان د پرانستي څادر په تړلو عادت نه وي او دستر د لوڅیدلو ویره یې وي، په تیره د خوب په مهال، نو آیا دا حرام لنگ ګنډل کیدلای شي؟

ځواب: دستر (له نو دڅنگونو تر سترگیو) د لوڅیدلو ویره که وه، نو دا حرام د څادر د ګنډلو اجازه شته خو که اړتیا نه وي، ګنډل یې مکروه دي. (فتاوی رحیمیه ج ۸ ص ۲۸۶ د غنیۃ المناسک ص ۴۷ په حواله)

مسئله: د لنگ د دواړو سرونو ګنډل مکروه دي، خو که چا دستر د حفاظت لپاره داکار وکړی یا دم واجب نه ده. (معلم الحجاج ص ۱۱۴)

مسئله: که یو څادر دا حرام لپاره کافي نه و. دوه څادرونه سره یوځای کول او ګنډل احرام کیدلای سوای. په ګنډل شوي جامه (فرش، څادر یا بل شي) باندې محرم بیده کیدلای شي. (فتاوی رحیمیه ج ۵ ص ۲۱۹)

مسئله: غوره داده چې احرام بالکل ګنډل شوي نه وي. خو که دوي ټوټې سره وګنډلي شي هم جواز لري. (امداد الفتاوی ج ۲ ص ۱۶۴، رد المحتار ج ۲ ص ۲۵۴ په حواله او معلم الحجاج ص ۱۰۵)

مسئله: دا حرام لنگ ته تاراچول او تر ملاتړل مکروه دي، دا حرام څادرونو ته غوټه وراچول، په غاړه کې بندول مکروه دي. څادر او لنگ غوټه کول یا سره ګنډل، ستن یا بل څه پکې ورکول یا تار پکې بندول مکروه دي. (معلم الحجاج ص ۱۱۴)

مسئله: دا حرام په لنگ کې د ساعت یا پیسو لپاره جیب جوړول جایز دي. (معلم الحجاج ص ۱۱۵)

د احرام دنيت ضروري مسائل

مسئله: يوازې په زړه کې د حج دنيت په کولو احرام نه صحيح کېږي. تلبیه او کوم بل ذکر چې دهغه قاي مقام وي ضروري دی. همداسې پرته له نيت يوازې په تلبیه ويلو سره هم نه محرم کېږي. د احرام لپاره نيت او تلبیه دواړه ضروري دي.

مسئله: د احرام نيت کول په زړه کې ضروري دی. په ژبه ويل يې يوازې مستحسن دي. دڅه شي لپاره چې احرام وتړي دهغه په زړه کې نيت کېږي. (معلم الحجاج ص ۱۰۲)

مسئله: احرام له دوو خبرو سره تړل کېږي. نيت کول او ورسره تلبیه ويل. که چا نيت وکړ، تلبیه يې ونه ويله او يا يې تلبیه وويله خو نيت يې ونکړ احرام نه تړل کېږي.

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۴۵)

مسئله: يوازې په نيت کولو احرام نه پيل کېږي، بلکې د تلبیې د الفاظو له ويلو سره پيلېږي. د تلبیې د الفاظو په ويلو احرام شروع کېږي، له همدې امله د تلبیې تړولو وړاندې دي سرلوڅ کړل شي. (احکام حج ص ۳۲)

(کله، کله الوتکه وځنډېږي. په احرام کې پاته کيدل او د احرام پابندې کول ستونزمن وي. نو ددې لپاره په کور، يا هوايي ډگر کې دي دوه رکعت نفل وکړل شي، احرام دي وتړل شي، خو نيت او تلبیه دي په الوتکه کې تر سپريدلو وروسته ووايي، ترڅو دا او نورې پریشاني نه وي.) (محدث رفعت قاسمي)

د تلبیې ضروري مسائل

مسئله: تلبیه یعنې بشپړ لبيک په ژبه سره ويل شرط دی. که په زړه کې وويل شي کفايت نکوي.

مسئله: گونگ به ژبه بنوروي ځکه الفاظ ويلای نشوای.

مسئله: هر هغه ذکر چې د الله تعالی تعظیم پکې مقصود وي، د تلبیې ځای نیسي. لکه لا اله الا الله، الحمد لله، الله اکبر او نور.

مسئله: تلبیه په اردو، فارسي، ترکي (پښتو) او نورو ژبو جایزه خو په عربي ويل يې غوره دي.

مسئله: که کوم بل ذکر د احرام په وخت کې ويل کېږي احرام صحيح کېږي، خو تلبیه پرېښودل مکروه ده.

مسئله: د احرام تړلو په مهال، تلبیه يا بل ذکر يو ځل ويل فرض دي. تکراري سنت دی. که تلبیه وایي نو درې ځله دي ووايي.

مسئله: د حالاتو تغیر یعنې په سهار، ماښام کې، بهر تللو، دننه تللو په مهال، له خلکو سره د ملاقات، له سوارۍ کېښته کيدلو، لوړې ته ختلو يا را کېښته کيدلو او نورو وختونو کې تلبیه مستحب او مؤکد ده. یعنې د نورو مستحباتو په مقابل کې په دې تاکید ډیر دی.

مسئله: که څو تنه سره يو ځای شي، يو ځای دي تلبیه نه وایي، ييل، ييل دي ووايي.

مسئله: په تلبیه کې د غږ لوړول مستنون کار دی. خو دومره لوړ نه چې یا تاسو یا لمونځ کوونکویا پیده کسانو ته تکلیف وي.

مسئله: په مسجد حرام، مټی، عرفات او مزدلفه کې هم تلبیه ویل کېږي خو په مسجد کې دي په زوره نه وایي.

مسئله: په طواف او سعی کې تلبیه نه ویله کېږي، د میرمنو په زوره تلبیه ویل منع دي. (معلم الحجاج ص ۱۰۴)

احرام له کوم ځایه تړل کېږي؟

که راساً مکې مکرمې ته د تللو اراده وي، نو په الوتکه کې تر سپریدلو وړاندې په هوايي ډگر کې باید احرام وتړل شي او تلبیه ویل پیل شي. خو که تر سپریدلو وړاندې، احرام ونه تړل شي نو جدي ته تر رسیدلو یو ساعت وړاندې، باید ضرور احرام وتړل شي او که تر میقات پرته له احرام څخه تیر شي دم (وینه - قرباني) وړباندې واچیږي. (دا ځکه چې له هند او نورو ځایونو چې الوتکې ځي، د قرن المنازل له میقات یا دهغوی له برابر څخه تیرېږي، له هغه ځایه څخه د تیریدلو په مهال باید حجاج ضرور احرام ولري.

- که لومړی مدینې منورې ته د تللو انتظام وي، بیا له دي ځای څخه دا احرام تړلو ضرورت نشته، بیا چې له مدینې منورې څخه مکې معظمې ته ځي، له ذوالحلیفې څخه به احرام تړي.

دا حرام تړلو مسنونه طریقه

- ترا حرام تړلو وړاندې مستحب دي چې حجامت وکړي. نوکان واخلي، د بغل او نولاندې ویښتان لري کړي. بیا د احرام په نیت غسل وکړي، که د غسل موقع یا سهولت نه وي اودس دي وکړي.

- تر غسل یا اودس وروسته دي سرې ګنډل شوي جامي لري کېږي اولنگ دې وتړي، څادر دي واغونډي او خوشبویي دي ووهي. خو په جامه به یې داغ نه پریوزي، که دا دواړه جامي سپیني او نوي وي غوره دي. (که لنگ په ماین کې وګنډل شي هم روا ده. ځکه هغه کسان چې له ګنډلو پرته له لنگ سره عادي نه وي، هغوی ته ګنډل شوي لنگ اغوستل ښه دي تر څو یې دعورت لوڅیدلو ویره نه وي، له نامه تر ځنګونو پورې لوڅ نشي.)

- میرمنې دي دا احرام لپاره ګنډل شوي جامي نه لري کوي. دهغوی لپاره احرام دادی چې خپل سرپټ او مخ لوڅ ولري.

- دا احرام ترتیاري کولو وروسته، که مکروه وخت نه وي دوه رکعتة نفل دي دا احرام په نیت وکړي. غوره داده چې په لومړۍ رکعت کې د کافرون او په دوهم رکعت کې دا خلاص سورت ووايي. ښکاره دي وي چې ددی لمانځه د کولو په مهال، په څادر یا بل شي سرپټ شي داغوزه دی. ځکه تر اوسه لا دا احرام پابندي پیل شوي نه ده.

— که دامهال میرمنې دناپاکۍ په حال کې وي، لمونځ دي نه کوي، دا حرام نیت دي وکړي او تلبیه دي ووايي.

— تردې وروسته دي سړی په زوره او میرمنې په پټ ډول درې ځله تلبیه ووايي. دتلبیې الفاظ دادي: لبیک اللہم لبیک، لبیک لا شریک لک لبیک، ان الحمد والنعمة لک والملك لا شریک لک. (حاضریم ای الله! زه حاضریم، ستا هیڅ شریک نشته، حاضریم ټولې ستاینې او ټول نعمتونه یوازې تالزه دي او ټوله پادشاهي تالره ده، ستا کوم شریک نشته.)

— له نیت سره تر تلبیه ویلو وروسته تاسو محرم سواست او دا حرام ټولې پابندې شروع سوي. دا یاد ولرئ چې دا حرام لپاره نه یوازې نیت کافي وي او نه هم یوازې تلبیه بلکې تلبیه او نیت یوځای شرط دي.

— تر تلبیه وروسته، چې هره دعا غواړئ ویي کړئ، دا دعا مستحب ده:

{اللهم اني اسئلك رضاك والجنة واعوذبك من غضبك والنار.}

(ای الله! زه ستا رضا او جنت غواړم او ستا له قهر او له دوزخ څخه پناه غواړم.)

— دا حرام تر پیل کیدلو وروسته، ډیر شيان چې وړاندې روا وو، هغه هم حرامیږي. مثلاً خوشبويي لگول، گنډل شوي

جامي اغوستل، نوکان یا ویښتان اخیستل، سریا مخ پټول، ښکار کول، له میرمنې سره جماع کول یا د بي حیايي خبرې کول. (ددې تفصیل د حج په کتابونو کې وگورئ یا د بي کړئ او د ټولو خیال ساتل مناسب دي. محمد رفعت قاسمي.)

— د تمتع حج په صورت کې چې مکې مکرمې ته ورسیرئ تر طواف کولو وړاندې تلبیه ویل بنده کړئ. خو په حج افراد او قرآن کې تلبیه، د ذی الحجه تر لسمې د جمرې عقبې تر ویشتلو جاري وي. تر هغه چې د تلبیه دویلو حکم وي په کثرت او ذوق سره یې جاري ولرئ. دویلو په مهال یې معني په ذهن کې ولرئ او دا تصور وکړئ چې یو بي وزله مین دخپل مهربان بادار دربار ته ځي.

په بیت الله کې حاضري

— مکې مکرمې ته په رسیدلو دهستوگنې او نورو په اړه د انتظام تر بشپړولو او بي غمي سره، تاسو حرم شریف ته د حاضریدلو لپاره تیار یږئ.

— کله چې مو په بیت الله شریف سترگې ولگیږي، په ډاډه زړه د ژړا په بدرگه دعا وکړئ، دا د قبول موقع ده.

د طواف کولو طریقه

مسئله: د طواف معنی ده، دیوه شي خوا او شا را ګرځیدل. د طواف په نیت کولو سره دی بیت الله خوا او شا (خلو طرفه) اوه ځلي ګرځیدلو ته طواف وایي. یو ځل ګرځیدلو ته شوط وایي. پرته له بیت الله څخه تر څه شریک نه شي. ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴

ناجايز دي. د طواف لپاره، د طواف نيت كول فرض دي. پرته له نيت څخه كه څوك هر څومره واري تري وگرځي طواف نه بلل كېږي. د طواف نيت (په عربي او هره ژبه چي وي) داسي دي: يا الله! زه ستا درضا لپاره د طواف اراده كوم، هغه راته اسانه كړي او راڅخه قبول يي كړي. (په زړه كې داسي نيت كول فرض دي او په ژبه ويل يي غوره دي).

د كعبې مباركې په كوم كونج كې چي حجر الاسود لگيدلي دي، هغې ته نژدې په ځمكه يوه توره پټۍ. د يوه بالبنسټ پ پراخي، د صفا لور ته د اښيې چي څنگ ته حجر الاسود ده.

(د تورې پټۍ په ختم كې، د صفا د دروازي لور ته، د مطاف په پاى كې يو گروپ و چي اوس نښه ده.) مسجد حرام ته چي له هري دروازي دننه شئ، له هغې پټۍ سره به دريږئ او تلبيه به بس كوي. د طواف كولو تر نيت وروسته به د احرام د څادر ښې لوري تر ښې اوږه لاندې او په چپه اوږه به يي واړوي. دې ته اضطباع وايي. داسي د طواف تر پوره كيدلو پوري وي دي پټۍ ته په راتلو به داسي دريږئ چي حجر الاسود مو خوا كې وي. تاسو به د دې پټۍ چپ لور ته دريږئ چي ښۍ پښه مول پټۍ سره ولگيږي، چپه پښه به داسي بيله وي چي، ښې اوږه د حجر الاسود له څنډې سره وي او بدن د حجر الاسود څنگ ته كينې لور ته وي. يعنې تاسي به د حجر الاسود مخته په پټۍ داسي دريږئ چي حجر الاسود ستاسو مخته وي. بيا به: {بسم الله، الله اكبر، والله الحمد}

واياست او دواړه لاسونه به پورته كړئ، داسي لكه په لمانځه كې چي پورته كيږي، تر غوږونو پوري به لاس پورته كړئ، د دواړو لاسونو ورغوي به كعبې او حجر الاسود ته مخامخ وي، بيا به لاسونه پريږدي. دي عمل ته استقبال وايي. دا يوازې په پيل كې كيږي. په نورو شوطونو كې استقبال نه كيږي. يعنې د تحريمي د تكبير په څير به لاسونه غوږو ته وړئ، بيا به يي نه پريږدي بلكې استلام به كوي. يعنې دواړه لاسونه به د حجر الاسود لور ته داسي نيسي چي ورغوي يي د حجر الاسود لور ته وي او شاوي يي ستاسو مخته وي. كله چي لاس پورته شي، داسي به واياست:

{بسم الله، الله اكبر، والله الحمد.}

چي دا وواياست، د لاسونو ورغوي به ښكل كړئ. خو چي د منچولو غږ يي پورته نشي. دې عمل ته استلام وايي. كله چي له استلام څخه فارغ شئ، طواف به پيل كړئ. دا چي طواف مو دعمرې طواف دی او تر دې طواف وروسته سعی هم كړئ، له همدې امله به په دريو لومړنيو شوطونو كې رمل هم كړئ. درمل مطلب دادی (كه ممكن وي، ازدحام نه وي او موقع وي) دواړه اوږې به ښوړوي او د پهلوانانو په څير به په لنډو قدمونو ژر، ژر ځئ. تر درېو شوطونو وروسته به په نورو شوطونو كې په اعتدال سره ځئ. په هغوی كې رمل نشته، ميرمنې به په يوه شوط كې هم رمل نه كوي.

ناجايز دي. د طواف لپاره، د طواف نيت كول فرض دي. پرتل نيت څخه كه څوك هر څومره واري تري وگرځي طواف نه بدل كيږي. د طواف نيت (په عربي او هره ژبه چي وي) داسي دي: يا الله! زه ستا درضا لپاره د طواف اراده كوم، هغه راز اسانه كړي او راڅخه قبول يي كړي. (په زړه كې داسي نيزه كول فرض دي او په ژبه ويل يي غوره دي.

د كعبې مباركې په كوم كونج كې چي حجر الاسود لگيدل دي، هغې ته نژدې په ځمكه يوه توره پټۍ د يوه بالبنست پراخي، د صفا لور ته د اښيې چي څنگ ته حجر الاسود ده.

(د توري پټۍ په ختم كې، د صفا د دروازي لور ته، د مطاف په پاى كې يو گروپ ؤ چي اوس نښه ده.) مسجد حرام ته چر له هري دروازي دننه شئ، له هغې پټۍ سره به دريږئ او تلي به بس كوي. د طواف كولو تر نيت وروسته به دا حرام د څاد ښې لوري تر ښې اوږه لاندې او په چپه اوږه به يي واړوي. د تې ته اضطباع وايي. داسي د طواف تر پوره كيدلو پوري وي دي پټۍ ته په راتلو به داسي دريږئ چي حجر الاسود مو خوا كې وي. تاسو به د دې پټۍ چپ لور ته دريږئ چي ښۍ پښه مولا پټۍ سره ولگيږي، چپه پښه به داسي بيله وي چي، ښې اوږه د حجر الاسود له څنډې سره وي او بدن د حجر الاسود څنگ ته كين لور ته وي. يعنې تاسي به د حجر الاسود مخته په پټۍ داسي دريږئ چي حجر الاسود ستاسو مخته وي. بيا به:

{بسم الله، الله اكبر، والله الحمد}

واياست او دواړه لاسونه به پورته كړئ، داسي لكه په لمانځه كې چي پورته كيږي، تر غوږونو پوري به لاس پورته كړئ، د دواړو لاسونو ورغوي به كعبې او حجر الاسود ته مخامخ وي، بيا به لاسونه پريږدي. دي عمل ته استقبال وايي. دا يوازې په پيل كې كيږي. په نورو شوطونو كې استقبال نه كيږي. يعنې د تحريمي د تكبير په څير به لاسونه غوږو ته وړئ، بيا به يي نه پريږدي بلكې استلام به كوي. يعنې دواړه لاسونه به د حجر الاسود لور ته داسي نيسي چي ورغوي يي د حجر الاسود لور ته وي او شاوي يي ستاسو مخته وي. كله چي لاس پورته شي، داسي به واياست:

{بسم الله، الله اكبر، والله الحمد.}

چي دا وواياست، د لاسونو ورغوي به ښكل كړئ. خو چي دمچولو غږ يي پورته نشي. دې عمل ته استلام وايي. كله چي له استلام څخه فارغ شئ، طواف به پيل كړئ. دا چي طواف مو دعمرې طواف دی او تر دې طواف وروسته سعی هم كوي، له همدې امله به په دريو لومړنيو شوطونو كې رمل هم كوي. درمل مطلب دادی (كه ممكن وي، از دحام نه وي او موقع وي) دواړه اوږې به ښوړوي او د پهلوانانو په څير به په لنډو قدمونو ژر، ژر ځئ. تر درېو شوطونو وروسته به په نورو شوطونو كې په اعتدال سره ځئ. په هغوی كې رمل نشته، ميرمنې به په يوه شوط كې هم رمل نه كوي.

هر شوط چي پوره شي د حجر الاسود استلام به كوي. يعنې

چي راوگرځي او حجر الاسود ته ورسيري، نو:

{بسم الله، الله اكبر، الله الحمد.}

به وایاست او حجر الاسود به ښکلوئ، دلاس په لگولو او د لاس په ښکلولو هغه عمل کيږي چي وړاندي وشول. داسي يوشو پوزه شو. همداسي اوه شوطه له حجر الاسود څخه پیل او په حجر الاسود ختم شي، يو طواف بشپړ شو. تر اوو شوطونو وروسته، اتم ځل به هم استلام يعني ددواړو لاسونو ورغوي به د حجر الاسود طرف ته کړي، مچ يي کړي.

استلام د هر شوط په پیل کې کيږي او چي اخيري شوط پوره شي د حجر الاسود استلام بيا کيږي. نو په يوه طواف کې اته استلامونه کيږي.

(احکام حج - ص ۴۵ کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۹۵، رحمه الله الواسع ج ۴ - ۲۰۸)

د طواف په هر شوط کې دنوي دعا لوستل

مسئله: په طواف کې اوه ځله گرځيدل دي، په هر وار گرځيدلو کې نوي، نوي دعا کول ضرور نه ده. بلکې په کومه دعا کې چي خشوع ډيره وي، هغه دي وايي. له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه درکن يمانی او حجر الاسود ترمنځ دادعا منقول ده:

{ربنا اتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقتنا عذاب النار.}

د طواف په اوو ځلو گرځيدلو کې چي دعاوي په کتابونو کې راغلي دي، هغه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه رانقل شوي نه دي. له ځينې ديني مشرانو څخه منقولي دي.

عام خلک يي نه سم تلفظ کولای شي او نه يي په معنی او مفهوم پوهيږي. بيا د طواف په گرځيدلو کې يي وايي، نورو خلکو ته هم تشويش پيدا کيږي. ځيني خلک قرآن کریم په زوره پکې تلاوت کوي داسي هم مناسب نه دي.

دریمه کلمه، درود شریف يا بله دعا چي خوندوره وي، هغه په پټه خوله چي نورو ته تشويش نه وي، وويله شي.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۱۲ - احکام حج ص ۴۷)

مسئله: د حج په مقاماتو کې د کومي دعا تعينول ښه نه دي. کومه چي خوښه وي، کومه چي ضرورت وي، هغه دي ويله کيږي. ځکه په ټاکلو الفاظو کې د زړه رقت او خشوع ډير وخت کمه وي. نو ځکه دا غوره ده چي دخپلې ژبې او خپلي محاورې دعا وشي. (احکام حج ص ۴۸)

تر طواف وروسته دوه رکعت له مانځه حکم

مسئله: په طواف کې تر اوو شوطونو گرځيدلو وروسته دوه رکعت له مانځ کول واجب دي. که هغه طواف فرض وي، واجب وي او که نفلي، غوره داده چي دا طواف او لمونځ سره متصل ادا کړای شي. خو چي مکروه وخت نه وي. که مکروه وخت و، بيا چي کله وخت پيدا شي، دوه رکعت له مانځ لازم دي، که څه هم وطن ته بيرته راشي، خو ځنډ يي مکروه دی.

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۵ - احکام حج ص ۴۹)

مسئله: که چا په مکه مکرمه کې، د طواف لمونځ ونکړ، د هغه اداء واجب ده. له ذمي يي نه ساقطيږي. په ټول ژوند کې

بي اداء کولای شي. (معلم الحجاج ص ۱۳۲ - حج بیت الله کې اهم فتاوی ص ۵۲)
(تر هر طواف وروسته دوه رکعت له مونځ کول واجب دي، په حرم کې بي کول سنت دي. يعني په هغه ساحه کې چې هلته ښکار کول جواز نلري. نوله مسجد حرام سره، سره په هوتل او دخپلي هستوگنې په ځای کې هم کيدلای شي. که يي همدا لمونځ هیر شو، هېواد ته لاړ، هلته دې وکړي. په تاخير او ځنډ کې يي دميا بل څه نشته. واجب يي اداء کېږي. (معدنعت قاسي)

ايا په مقام ابراهيم کې نقل اداء کول ضروري دي؟

پوښتنه: ځيني خلک فکر کوي چې، خلک ډير دي خو دطواف دوه رکعت غواړي په مقام ابراهيم کې يي وکړي، هلته ده ته هم ستونزي وي، ميرمنې يا کمزوري خلک احتمالاً زخمي هم شي، ايا دالمونځ دازدحام له امله هلته ستونزه نلري؟

ځواب: له ازدحام څخه ضرور ستونزه ليدل کېږي، په مقام ابراهيم کې دوی يا نورو ته ضرر رسيږي. نو هلته دي لمونځ نکوي. ځکه چاته ضرر رسول حرام دي.

مسئله: که ځای و (چاته تکليف نه رسیده) نو دطواف دوه رکعت، دابراهيم عليه السلام په مقام کې کول غوره دي. که په حطيم کې ځای وي، هلته دي وشي او کنه بيا که هر ځای وشي بلکې په ټول حرم شريف کې يا بهر په خپل هستوگن کې يي کول هم جايز دي کراحت نلري. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۱۴)

مسئله: دطواف دوه رکعت په مقام ابراهيم کې کول، دا

معنی چې مقام، دلمونځ کوونکي او بیت الله ترمنځ راشي. مقام ابراهيم ته چې څومره نژدې وي، هغومره غوره دی. که څه فاصله وي بيا هم باک نلري. خلکو ته تکليف ورکول او وړاندي تلل ناپوهي ده.

مسئله: دگڼه گوڼې په مهال، نژدې ورتلل تاسو ته تشویش او نورو ته ضرر رسيږي. نو غوره داده چې څه لري وکړای شي. مسئله: دطواف ددوور کعتونو لپاره که له مقام ابراهيم سره ځای پيدا شي، نو ښه داده چې په لنډ قرائت سره وشي او لنډه دعا وکړو ترڅو نورو ته ځای خلاص شي او ورته ستونزه نه وي. اوږده دعا يا نقلونه دي نه کوي. (احکام حج ص ۵۰ منتي محمد شفيع رحمه الله)

دڅو طوافونو نوافل يو ځای کول

مسئله: که څوک څو طوافونه په پرلپسې توگه وکړي او بيا دهر طواف لپاره دوه رکعت هم هغسي مسلسل وکړي. داسي کول مکروه دي. خو دطواف دوه رکعت په مکروه وخت کې مکروه دي. که هغه مهال همدا سي مسلسل طواف وشي او د مکروه وخت ترتيبدلو وروسته، دهر طواف لپاره دوه، دوه رکعت وشي، مکروه نه دی. (فتاوی محمودیه ج ۳ ص ۱۸۲ احکام حج ص ۵۰)

معذور شخص به دطواف نقل څرنگه کوي؟

مسئله: معذور شخص چې څرنگه نور لمونځ کوي، هغسي به همدا دوه رکعت هم کوي. يعني په ولاړه به يي کوي، که يي وس نه درلود په ناسته به يي کوي. طواف دي په خپله يا له بل سره او يا هم په گرځنده چوکۍ کې لکه عام معذور خلک چې يي کوي، ودي کړي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۱۳)

د طواف نفل، په ممنوع وخت کې کول

مسئله: دامام ابو حنيفه رحمه الله په نزد، په ممنوعه وخت کې، يعني تر مازديگر وروسته تر ماينامه، له سهار څخه د اشراق تر وخته او د زوال په مهال د طواف دوه رکعته کول جايز نه دي. په دغه وخت کې که يې هر څومره طوافونه وکړل، تر مکروه وخت وروسته دا دوه رکعته دهر طواف لپاره بيل وشي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۱۴، فتاوی محموديه ج ۳ ص ۱۸۲)

مسئله: که دا دوه رکعته په مکروه وخت کې وکړي، د علماوو په اتفاق هغه نه اداء کېږي. که يې په منع کې دا خيال شو چې دا وخت مکروه دی، پرې دې پرې دي. که يې بشپړ کړل د مکروه وخت تر تيريدلو وروسته دي بيا وکړي.

(احسن الفتاوی ج ۴ ص ۵۲۷ ورد المحتار په حواله، معلم الحجاج ص ۱۳۳)

که يې نفل هير شول او بل طواف يې پيل کړ

مسئله: که تر طواف وروسته يې دوه رکعته هير شول او دوهم طواف يې پيل کړ، که يې د دوهم طواف تر يو ځل گرځيدو وړاندي ورته ياد شول، هغه دې پرېږدي او دوه رکعته/دي وکړي. که يې يو شوط پوره کړ او ورته ياد شول، بيا که تر هر ځل گرځيدلو وروسته ورته ياد شول، طواف دي بشپړ کړي او بيا دي دوه رکعته د مخکنې طواف لپاره وکړي او دوه رکعته دي د دي طواف لپاره وکړي.

(فتاوی محموديه ج ۳ ص ۱۸۳ معلم الحجاج ص ۱۳۳)

د طواف ضروري مسائل

مسئله: د طواف تر پيل کولو وړاندي، تر غوږونو پورې د لمانځه په څير لاسونه او چټول يوازې لومړی ځل دي، او ه ځله نه دي.

استلام يعني د دواړو لاسونو ورغوي د حجر الاسود لور ته کول، گواکې په حجر الاسود ايشودل دي او د لاسونو شا خپل منځته کول او بيا خپل لاسونه ښکلول اته ځله دي.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۰، احکام حج ص ۴۶)

مسئله: د حجر الاسود استلام يعني ښکلول اول ځل او اتم ځل په اتفاق سره مؤکد سنت دي. د منع په گرځيدلو کې ډير تاکيد شوی نه دی. (احکام حج ص ۴۷)

مسئله: تر کوم طواف وروسته چې سعی وي، د هغه په اول دري ځلي گرځيدلو کې رمل (پهلواني) هم کېږي. تر کوم طواف وروسته چې سعی نه وي، هلته رمل هم نشته.

مسئله: که طواف په رمل سره پيل شي، تريو دوه ځله گرځيدلو وروسته دومره گڼه گڼه وي چې رمل کولای نشي، رمل دي پرېږدي او طواف دي پوره کړي.

مسئله: که ناروغ يا زورکس رمل ونکړای سي پروا نلري.

مسئله: په ټول طواف يعني او ه ځله گرځيدلو کې، رمل

کول مکروه دي. خو په کولو يې کومه جزاء نه لازمېږي.

(معلم الحجاج ص ۱۳۴)

لري. د طواف په وخت د دعا کولو په حال کې لاس نه اوچتېږي. (معلم الحجاج ص ۱۲۷)

مسئله: د طواف په مهال، قرآن کریم تلاوت کولای شي، خو غوره ذکر دی. که تلاوت کوي هم په لوړ غږ دي نکوي.

(فتاوی رحیمیه ج ۸ ص ۲۸۷ - احکام حج ص ۴۹)

مسئله: ذکر، دعا یا تلاوت په لوړ غږ کول یا له بلې وجه غږ لوړول، داسې چې طواف کوونکو او لمونځ کوونکو ته تشویش پیدا کېږي، مکروه دي. (عمدة الفقه ج ۴ ص ۱۸۹)

مسئله: د طواف پیل له حجر الاسود څخه کېږي. که چا ونکړه، دمکې دهستوگني په مهال بیا طواف کول ورباندې واجب دی. که یې بیا طواف ونکړ او هیواد ته لاړ، قرباني کول ورباندې واجب دي.

مسئله: د طواف د پیل په مهال غوره داده چې ټول بدن یې حجر الاسود ته مخامخ وي، تر دې چې کومه برخه یې دهغې له مخامخ کیدلو څخه پاته نشي.

مسئله: له واجباتو څخه داده چې د کعبې له دروازې سره نژدې ښې لوري ته طواف وشي او کعبه کینې لوري ته پاته شي. ځکه کعبه د امام په څیر ده، مقتدي کې یوازې وي نو د امام ښې لوري ته دي درېږي، که طواف د دې په خلاف وشي، یعنې له کینې لوري شروع شي او کعبه ښې لوري ته پاته شي. نو بیا دوباره طواف او یا دم (وینه - قرباني) واجب ده.

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۴)

(رمل د طواف په پیل کې یوازې په درې ځله گرځیدلو کې دي. که په لومړي ځل گرځیدلو کې هیر شي، په نورو دوو کې او که په دوهم کې هم هیر سو، یوازې په دریم کې دي رمل وکړي. که په دریم شوط کې هم هیر شي، بیا دې هیڅ نه کوي. لکه څرنګه چې په دریو لومړنیو شوطونو کې رمل مسنون دی. همداسې په څلورو وروستنیو کې رمل نه کول مسنون دي. یعنې که یو ځای سنت پاته شول، بل ځای دې نه پرېږدي. خو اضطباع دي تر اخر ځل گرځیدلو پوري وي او دوه رکعت د طواف د لمانځه په مهال دې ختم کړي. یعنې په پټه اوږه دې لمونځ وکړي، خو سر دي لالوخ وي. ځکه دا حرام په حالت کې سر نه پټېږي. نو که رمل، اضطباع یا استلام پاته شي، څه سزا او بل څه نه لازميږي. محمد رفعت قاسمي)

مسئله: د طواف ځای، د بیت الله څلورو لورو ته د مسجد دننه دی. که له بیت الله څخه لري وي او که نژدې، دستوپه منځ کې طواف وکړای شي هم طواف کېږي، د مسجد حرام په چټ، که څه هم کعبه مبارکه تپه وي، طواف کېږي. خوله مسجد څخه بهر وتل او طواف کول، بیا طواف نه کېږي.

(معلم الحجاج ص ۱۳۷)

مسئله: په طواف کې د سجدي ځای ته کتل مستحب دي. بیت الله یا بل لور ته کتل د استحباب خلاف دي. (احسن الفتاوی ج ۴ ص ۵۴۸ دغنیه ص ۶۵ په حواله)

مسئله: په طواف کې پټه خوله او هیڅ نه ویل هم جواز

مسئله: څوک چي د مريض او معذور لپاره طواف کوي اجرت ورته جايز دی. (معلم الحجاج ص ۱۳۶)

مسئله: د طواف لپاره، جامه، بدن او ځای له نجاست څخه پاک ساتل مؤکد سنت دي.

که چا طواف کاوو او ټول لباس يې ناولي و نو سنت يې ترک کړل، خو کوم تاوان ورباندي نشته. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۴)

مسئله: که طواف کوونکي د طواف نیت وکړ او معذوريا يې هوبښه نه و، که يې په خپله نیت وکړ طواف يې کيږي او که بيهوبښه و طواف يې نه کيږي، که طواف ورباندي کوونکي نیت وکړ طواف يې کيږي. (معلم الحجاج ص ۱۳۶)

مسئله: ستر دعورت لکه څرنگه چي په لمانځه کې واجب دی، په طواف کې هم واجب دی، نو د بدن د کومو ځايونو پټول چي واجب دي، که په هغوی کې د کوم اندام څلورمه برخه لوڅه وي، نو واجب پاته سول. بيا به دوهم ځلي طواف کوي او يا قرباني ورباندي واجب ده. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۴)

مسئله: په طواف کې که ميرمن له سري سره نژدي شي، طواف يې نه فاسد کيږي. نه د سري او نه هم د ميرمنې.

(معلم الحجاج ص ۱۳۶)

طواف غوره دی او که عمره؟

مسئله: ډير طواف کول افضل دي، خو شرط دادی چي څومره وخت عمره کيږي هغومره يا تري ډير وخت په طواف تير کړي. که د غسي نه وي بيا د عمرې په ځای يو او دوه طوافونه غوره نه دي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۲۸)

مسئله: د بهر هستوگنو لپاره تر نفلي لمونځ نفلي طواف ښه دی. (معلم الحجاج ص ۱۵۰)

له طواف څخه پرته داوړې لوڅول

پوښتنه: په حج يا عمره کې چي احرام تړلی وي، ډير خلک اوږه لوڅوي، د دي حکم څه دی؟

جواب: شرعي مسئله داده چي په حج او عمره کې چي تر طواف وروسته سعی وي په هغه طواف کې رمل او اضطباع کيږي. له رمل څخه مطلب دادی چي د پهلوانانو په څير اوږې وښوروي او څه اندازه گرندی لار شي (دا يوازې په دریو لومړنيو شوطونو کې، هغه هم چي ځای او موقع وي.)

له اضطباع څخه مطلب دادی چي ښي اوږه لوڅه وي. له داسي طواف څخه پرته په تيره بيا په لمانځه کې داوړې لوڅول مکروه دي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۹۰)

مسئله: په عامو حالاتو کې دي اضطباع يعني د احرام څادر تر ښي اوږې لاندې او په کينه اوږه اچول نه کيږي. خصوصاً په لمانځه کې دي اضطباع نه کوي. تر کوم طواف وروسته چي سعی وي په هغه طواف کې اضطباع سنت ده.

سعی څه شی ده؟

مسئله: د صفا او مروه دوي غونډه چې مسجد حرام ته نژدې دي (اوس په مسجد حرام کې شاملې دي) د سعی معنی منډې وهل دي او د شرع په اصطلاح، د صفا او مروه تر منځ په یوه خاصه طریقه او ه ځله تلل راتلل سعی بلل کیږي. دا یوازې د اسمعیل (عليه السلام) دمور، هاجري (عليهما السلام) دیوه ځانگړې عمل یادگار دی. په حج او عمره دواړو کې سعی کول واجب دي. (احکام حج ص ۵۳)

د سعی (د سعی ځای) اوږدوالی ۳۹۴/۵ متره ده. دا اندازه د صفا د غونډې له دیوال څخه پیل د مروه په لور تر دیوال پورې ده. د سعی د ځای سور ۲۰ متره دی اوس یې سور ډیر شوی دی. (تاریخ مکه ص ۹۴)

د سعی شرائط او آداب

مسئله: سعی تر طواف وروسته کیږي. که چاتر طواف وړاندي سعی وکړه، هغه اعتبار نلري تر طواف وروسته به یې بیا کوي.

مسئله: سعی تر طواف وروسته د ستنې کول ضرور نه ده. خو له طواف سره متصله سنت ده. که د کوم ضرورت له امله یې تر منځ څه ځنډ راغی کومه ستونزه نشته. له عذر پرته یې تاخیر مکروه دی. (معلم الحجاج ص ۱۴۳ کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۷)

مسئله: سعی کول پیاده واجب ده. که کوم عذروي په سواري هم کیدلای شي. که له عذر پرته په سواري وشي دم واجب کیږي. (احکام حج ص ۵۳)

په سعی کې ځنډ او په گرځیدلو کې فاصله راوستل

مسئله: زموږ په نزد سعی واجب ده. له طواف سره د ستنې کول یې سنت ده، واجب نه ده، که چا دستریا یا بل عذر له امله سمدستي په طواف پسې ونکړه پروا نلري. خو که پرته له عذر و ځنډیده مکروه ده. (معلم الحجاج ص ۱۴۳، کتاب الفقه ۱۰۷۷)

مسئله: د زیارت طواف، حلق، رمی او قرباني په حج کې ټول د نحر په ورځ کول واجب دي. خو د صفا او مروه تر منځ سعی کول، په دې ورځ کې کول لازم نه دي. بلکې وروسته یې کول هم جایز دي. نو که چاته عذر و یا یې ستړیا لري کوله، ارام کول یې غوښتل. ارام کولای شي، نن نه سبا یا لس پنځلس ورځې وروسته یې کول هم جواز لري. همداسې د سعی دا اوه ځله گرځیدل په پرلپسې توګه سنت دي. واجب نه دي. که تر څو ځله گرځیدلو وروسته چا ساه کوله او نور گرځیدل یې وځنډول وروسته یې پوره کړل نو سعی بشپړ او صحیح ده. په دې باندې کومه جزا نه واجب کیږي.

مسئله: که چا په متفرق ډول سعی وکړه، مثلاً په ورځ کې یو ځل لاړ او په اوو ورځو کې یې اوه ځله گرځیدل پوره کړل، داسې هم جایز دي، خو دا کار د عذر له امله، پرته له کراهت څخه جایز دی او که یې عذر نه درلود، د سنت خلاف کار دی. (غنیة المناسک ص ۶۸، معلم الحجاج ص ۱۴۷، احکام حج ص ۴۳)

دسعي مسنونو طريقه

ترکوم طواف وروسته چي سعي کيږي، دهغه طواف تر فراغت وروسته، د حجر الاسود داسي استلام کيږي لکه د طواف په پيل او پای کې چي کيږي. (لاسونه حجر الاسود ته مخامخ پورته کول، بڼکلول او بسم الله، الله اکبر لا اله الا الله ويل) دا دوه استلامه، يو ځل دسعي کوونکو لپاره مستحب دي. تر استلام کولو وروسته، له سنت سره برابر له باب الصفا څخه بهر وزي، که له بلي دروازي ووزي هم جايز دي. بيا صفا غونډۍ ته دومره وځيږي چي بيت الله شريف تر سترگو شي، قبلي ته مخ وگرځوي دسعي داسي نيت وکړي:

(يا الله! ما ستا درضا لپاره د صفا او مروه تر منځ داوه ځله گرځيدلو سعي اراده کړي ده هغه زما لپاره اسانه او قبوله کړي.)

(نيت په ژبه يا زړه سره وشي، په هره ژبه کيدلای شي، په عربي ژبه ضروري نه ده.) دا نيت په زړه کې کول هم کافي دي خو په ژبه کې ورسره ويل يې غوره دي. بيا دې دواړه لاسونه داسي پورته کړي لکه په دعا کې چي پورته کيږي (د تحريمي د تکبير په ډول دي نه پورته کوي. ځيني نا خبره کسان يې هغسي پورته کوي.) بيا دې تکبير او تهليل يعني:

(لا اله الا الله وحده، لا شريک له، له الملك وله الحمد يحيي ويميت وهو على كل شئ قدير.) په خشوع او خضوع سره د ځان او نورو لپاره دعا وکړي. دا هم د دعا د قبليد لور ځای دی. څه

چي يې زړه وي، هغسي دعا دي وکړي، دعا کول دسعي په ادا بوکې ده.

اوس دي نو سعي پيل کړي، دا خبره دې په ياد ولري چي اضطباع به نه کوي. اضطباع د طواف د دوو رکعتونو تر کولو وړاندې ختمه شوي وه، نو په پټه اوږه به سعي کوي، خلکو ته دې گوري او اضطباع دې نه کوي. بيا دي ذکر کوي. له صفا څخه دي دمروه لور ته لاړ شي، کله چي لږ لاړ شي، نښانونه ښکاري چي په کتابونو کې هغه "ميلين اخضرين" بلل شوي دي. هلته اوس نه ستني سته او نه هم ډبري. اوس فقط يوازې زرغونه تيوب لايټونه (زرغونه څراغونه، گروپونه) په ديوال او پټ ښکاري.

دا د گروپونو زرغونه پټۍ دوه ځايه ښکاري، د همدې دواړو تر منځ يوازې سړي پکې په چټک تگ تيريږي داسي چي په متوسط منډه تير شي. (دميرمنو لپاره ځغاسته نشته)

تر دې ميلانو چي تير شي، تر مروه پوري دي په عادي تگ ځي، پراخ ځای دې ودریږي، لږ دي ښي لور ته مایل شي، مخ دي د بيت الله لور ته وگرځوي، ودي دريږي. لکه څرنگه چي په صفا کې يې ذکر او دعا کړي وه، دلته دې هم وکړي. دلته هم دعا قبلېږي. دا له صفا څخه تر مروه پوري يو ځل گرځيدل (يو شوط) شو. بيا به له مروه څخه د صفا په لور ځي او د دواړو ميلونو تر منځ به د تير په څير منډه کوي. په صفا کې به بيا د پيل په توگه دعا کوي. دا له

شوطه شول. داسي دي اوه ځله لارشي، سعي پوره کيږي. بيا دي دوه رکعتنه نفل په مسجد حرام کې وکړي. تر طواف وروسته دوه رکعتنه واجب وو، خو تر سعي وروسته مستحب دي. که چا ونه کړل، قضاء نلري. د المونځ دې په مروه کې نه کوي. که يې کوي په مسجد حرام يا په خپل هستوگن ځای کې دي وکړي.

مسئله: له کعبې شريفې څخه يو ځل راگرځيدل يو شوط پوره کيږي. خو په سعي کې له صفا څخه تر مروه يو شوط اوله مروه څخه تر صفا پوري دوهم شوط دی. دبشپړې دورې نوم شوط نه دی. (احکام حج ص ۵۶، معلم الحجاج ص ۱۴۲، کتاب التذج ص ۱۰۷۵)

د صفا په ځای له مروه څخه سعي کول

مسئله: له صفا څخه د سعي پيل کول واجب دي. که د صفا په ځای له مروه څخه سعي پيل شي، نو د واجب د پريښودلو له امله لومړني ځل گرځيدل اعتبار نلري. تر هغه وروسته به اوه ځله گرځيدل بشپړ وي. که دغه وخت اووم شوط تر سره نکړي نو کله چي وغواړي دا يو ځل گرځيدل دې وکړي. خو د حج سعي به د عرفات تر وقوف وړاندي تکميلوي، کله ټوله سعي به بيا کوي. که پاته شي بيا وينه (دم) لازميږي.

(احسن الفتاوى ج ۴ ص ۵۱۸، حج بيت الله کي اهم فتاوى ۵۸)

مسئله: سعي له صفا څخه پيل او په مروه باندي پای ته رسيږي، که له مروه څخه پيل شي لومړی تلل نه شميرل کيږي بلکې چي صفا ته راشي نو سعي شروع کيږي، له هغه ځايه دي او ځله تلل پوره کيږي. (معلم الحجاج ص ۱۴۶)

د سعي ضروري مسائل

مسئله: سعي له صفا څخه پيل کول او په مروه باندي پای ته رسول واجب دي. (معلم الحجاج ص ۱۴۴)

مسئله: نفلي طواف کيدلای شي خو نفلي سعي کيدلای نشي. (معلم الحجاج ص ۱۵۰)

په سعي کې د غلطې حکم

مسئله: که ټوله سعي يا پکې څو ځله گرځيدل پاته شي، يا پرته له عذره په سپرلي وشي، حج کيږي خودم واجبيږي. که بيا پياده سعي وشي دم ساقطیږي. خو که د عذر له امله په سپرلي سعي وشي، څه شی نه واجبيږي. که د سعي يو، دوه، يا درې ځله گرځيدل پاته شي يا پرته له عذره په سپارلي وشي نو د هر ځل گرځيدلو په بدل کې صدقه لازميږي. (احکام حج ص ۱۰۳)

مسئله: که د سعي يو ځل گرځيدل پاته شي، صدقه دي ورکړل شي. که دوه يا درې ځله گرځيدل پاته شي د هر چکر په بدل کې صدقه واجبيږي. (احسن الفتاوى ج ۴ ص ۵۱۸، حج بيت الله کي اهم فتاوى ۵۸)

مسئله: که په سپرلي سعي وکړي، يعني په گرځنده چوکۍ يا بل څه، نود دوو زرغونو ميلونو ترمنځ دي په تيزي سره بيايي، خو چي ځان يا نورو ته تکليف نه وي.

مسئله: پياده يا په سپرلي، دومره منډه سنت ده چي نورو ته د تکليف سبب نشي. (احکام حج ص ۵۷)

مسئله: د زرغونو ميلونو ترمنځ، ډيره تيزه منډه سنت نه ده بلکې په متوسطه ډول به داسي چټک ځي چي تر رمل تيز خو تر ډيره منډه ورو وي. (د احکام يوازی سند ته رڼه)

مسئله: دمیلین اخترینو (زرغونو میلانو) ترمنځ ګرځندي تلل مسنون دي.

مسئله: که دمیلونو ترمنځ په خفاسته لارنشي، یا په ټوله سعی کې خفاسته وکړي د ابده ده، خودم یا صدقه ورباندې نه واجبېږي.

مسئله: که د ګڼه ګوڼې له امله، د زرغونو میلونو ترمنځ په منډه تلل نورو یا خپل ځان ته تکلیف و، بیا خفاسته سنت نه ده. که موقع وه منډې دي وهي یا دي د تیز تلونکو په څیر حرکت کوي. (معلم الحجاج ص ۱۴۵)

مسئله: که د سعی په مهال جماعت ودرید یا جنازه وه نور سعی دي پرېږدي، په لمانځه کې دي ګډون کوي او بیا دي پاته ګرځیدل پوره کړي. که کوم عذر پېښ شي هم دي پاته ګرځیدل وروسته پوره کړي.

جایزې خبرې کول چي، دمصرفیت، خشوع او خضوع خلاف نه وي، همدغسې خوړل، څښل چي د سعی په ګرځیدلو کې بیلوالی نه راولي مباح دی. (معلم الحجاج ص ۱۴۹)

(طواف او سعی د لمانځه په څیر نه دی چي، په ضروري خبره یا بل څه ماتېږي.)

مسئله: سعی اوه ځله ګرځیدل دي، له صفا څخه تر مروه پوري یو چکر (یو ځل ګرځیدل) دي اوله مروه څخه تر صفا پوري دوهم ځل ګرځیدل دي. همداسې اوه ځله ګرځیدل دي. (معلم الحجاج ص ۱۴۴)

مسئله: سعی دي په خپله کوي (که د عذر له امله) په سپرلي کیږي هم ودي کړي. په سعی کې نیابت جایز نه دی. خو که تر احرام وړاندې بیهوشه شي، بیایي بل شخص په ځای سعی کولای شي خو چي د سعی تر ختم پوري بیرته حال ته رانشي. (معلم الحجاج ص ۱۴۶)

مسئله: دعورت (د سپریو لپاره له نوڅخه د ځنګانه تر سترګې) پټول په هر حال کې فرض دي. دلته په احرام کې یې ډیر اهتمام ضرور دی. (معلم الحجاج ص ۱۴۹)

(ځکه کله احرام واوړي یا د خوب په مهال بې پردې شي.)

مسئله: په اوداسه او یا کو جامو کې سعی کول مستحب ده، خو له دې پرته هم سعی کیږي.

(احکام حج ص ۵۹، حج بیت الله کې اهم فتاوی ص ۵۵)

مسئله: د سعی په دوران کې اودس شرط نه دی. که له او دس پرته سعی وشي، کیږي اودا حکم د عرفات د دریدلو هم دی.

(آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۹ - فتاوی رحیمیه ج ۸ ص ۲۱۹)

مسئله: که د طواف او سعی ترمنځ ډیر ځنډ هم وي بیا هم کومه جزا نشته. (معلم الحجاج ص ۱۴۳)

مسئله: تر طواف وروسته سعی اود سعی اوه ځله ګرځیدل واجب دي.

مسئله: سعی پیاده کیږي، که له عذر پرته په سپرلي وشي یا به بیا سعی کوي یا دم لازمېږي.

مسئله: سعی تر طواف وروسته ده، که تر طواف وړاندې وشي او طواف وروسته وکړي، نو هغه سعی نه شمیر له کيږي. هر وخت چي ورته امکان ولري دهغي بیرته کول واجب دي.

(کتاب الفقه ج ۱ ص ۱۰۷۷، معلم الحجاج ص ۱۴۸)

مسئله: د صفا او مروه تر منځ، د سعی لپاره نیابت (د خان پرځای بل څوک درول) جایزه دی. که عذر و، سعی دي په سپرلي وکړي. (غنية المناسک ص ۷۰)

چي له سعی فارغ شي څه به کوي؟

مسئله: که احرام يوازې دعمرې لپاره وي يا د تمتع حج وي نو اوس احرام او دعمرې افعال بشپړ شول. يعني اوس دعمرې دري عملونه ختم شول چي هغه لومړی احرام دوه طواف او درېیم سعی ده. (مستحب داده چي په مطاف کې دوه رکعت له مونځ وکړل شي، تر طواف وروسته چي دوه رکعت کيږي هغه واجب دي خو تر سعی وروسته دوه رکعت له مونځ چي دي، هغه مستحب دي. که چا ادا نکړ، نو قضا نلري، دا له مونځ به په مروه کې نه کوي، مطاف ته به راځي هلته به يې اداء کوي.)

اوس وروستنی کار پاته دی چي هغه حلق يعني سر څړيل يا وينستان کوچني کول دي، سرې به څړييلو دکان ته ځي خپل وينستان به يا څړي او يا به يې کوچني کوي يا که ورسره کوم ملگري وي، که يې هغه کوچني کړي هم جایزه دي. په دې کې ځيني خلک غلط پوهيږي. وايي که دوه ملگري وي نو ديوه او بل سرونه څرنگه وڅړي. لومړی دي يو په دلاک

وڅړي يېا دي بل وڅړي، دا خبره غلطه ده، هغه چي دعمرې يا حج ټول کارونه کړي دي، يوازې دا احرام خلاصول پاته دي، اوس ورته هر څه جواز لري، د ملگري سردي ورته وڅړي يا دي ملگري دده سر ورته وڅړي. هر صورت يې جایزه دی. په دې کې څه ستونزه نشته.

دميرمنې دوينستانو ډيري کولو صورت دادی چي، دسر وينستان دي سره يوځای ونيسي، کوم دوه دري تارونه چي اوږده دي هغه دي غوڅ کړي. يېا دي ډگوتي ديوه بند په اندازه په خپله يا دي خاوند يا بله ميرمن ورته يياتي کړي، خو غير محرم دي ورته نه غوڅوي. په مسجد کې دي هم وينستان نه اخلي، په خپله هستوگنځای او يا هم تر مروه بهر دي واخلي. خود حرم په حدودو کې غوڅول ضروري دي. دوينستانو تر اخيستلو وروسته، دعمرې عمل بشپړ شو. د تمتع په حج کې دوه شيان دي، يو حج او بله عمره، دعمرې عمل پوره شو. اوس داشخص دمکي هستوگن دی. حيثيت يې هم هغه دی کوم چي دمکي مکرمې دهستوگن دی. لکه هغه چي له خپله کوره احرام تړي همدا شخص يې هم له خپل هستوگن ځای څخه د حج احرام تړلای شي.

په مکه مکرمه کې دهستوگني په مهال چي نفلي طوافونه ډير وشي. دجماعت دلمانځه پوره اهتمام وشي، لږ تر لږه يوځل په حرم کې قرآن ختم شي. دمکي دهستوگنو په څير د عائشي رضي الله عنها مسجد ته لاړ شي، دنفلي عمري نيت

وشي احرام وتري او دعوي ستره نيك مرغی تر لاسه کړي. په مکه کې دهستوگني په مهال چي نفلي طوافونه کيږي په هغه کې اضطباع او رمل نشته. اضطباع او رمل په هغه طواف کې دي چي په هغه پسي سعي هم وي. خو تر نفلي طواف وروسته هم دوه رکعت له مونځ کول واجب دي. (معدنعت قاسي)

دوينستانو تر کولو يي خرييل غوره دي

تر قرباني وروسته، احرام خلاصیږي. دا احرام دخلاصولو طريقه، حلق يعني سرخرييل يا وينستان کوچني کول دي. ددي غوره طريقې حکمت دادي چي: لکه دلمانځه له تحريمي څخه چي په سلام گرځولو سره وزي، هغسې له احرام څخه دوتلو طريقه حلق (وينستان خرييل يا کوچني کول) دي. دا طريقه له دوو وجهو تجويز شوي ده:

لومړی: دا طريقه چي له احرام څخه ورباندي وزي، دوقار خلاف نه ده. ځکه يي دا طريقه معلومه کړي ده چي که خلک ازاد پريښودل شي، چي هر ډول غواړي هغسې به له احرام څخه وزي، نو معلومه نه ده چي خلک به څه څه کارونه وکړي. يوه به جماع کوي، بل به ښکار کوي، بل به بيابل عمل کوي. همداسي که يي له لمانځه څخه دوتلو لپاره آزادي ورکړي واي نو خلک به دلمانځه په يوه منافي عمل سره له لمانځه وتل، معلومه به نه وه، په مناسب او نامناسب کارونو به له لمانځه څخه وتل.

له همدې امله، له لمانځه څخه دوتلو طريقه يي په سلام

ويلو واجب کړه چي دايو با وقاره عمل دي او په خپل ذات کې يو ذکر هم دي. همداسي يي له احرام څخه دوتلو لپاره دالاره غوره کړه چي له متانت سره منافي نه ده.

دوهمه وجه يي داده چي دا احرام په مهال سرونه خير نيږي. دوينستانو بيخونه دورې خاوري نيسي او خيرن کيږي. دا خير هغه مهال لري کيدلای شي چي سرو خرييل شي. نو له همدې امله دا عمل غوره دي. (رحمة الله الواسع ج ۴ ص ۲۰۷)

همداسي کله چي څوک دپادشاهانو دربار ته ځي نو دپاکي ښه اهتمام کوي، حجاج چي احرام خلاص کړي دزيارت دطواف لپاره دخداي تعالی دربار ته حاضر يږي. نو دلته ښه په پاکي کې حاضريدل وړ او مناسب دي او دسربه خرييلو خيرې ښي پاکيږي، له همدې امله يي سرخرييل افضل او غوره دي.

يوه بله وجه دا هم ده چي سرو خريي او احرام خلاص کړي. ددي اثر تر څو ورځو پوري پاته کيږي، تر څو وينستان لوی شوي نه وي هر ليدونکي دامحسوسوي چي دي شخص حج کړي دي، ددې عبادت (حج) شان لوړيږي، ځکه هم تر قصر يعني لنډي کولو يي حلق يعني خرييل غوره دي.

(رحمة الله الواسع ج ۴ ص ۲۴۸)

دچاپه سر که ويښتان نه وو نو څه به کوي؟

پوښتنه: څوک حج ته لاړل، څه عمر يې وکړي، داچي هر ه ورځ يا يوه نه بله ورځ يې عمره کوله، نو ويښتان يې نژدې يو سوت (دانچ اتمه برخه) يا تر دې هم واره ليدل کيږي، ايا دا خرييل صحيح کيږي، کنه؟

جواب: په پوښتل شوي صورت کې، که په سرباندي د خلق له امله ويښتان نه وو، نو يوازې ورباندي چاره تيږول کفايت کوي. خو دا چاره تيږول واجب دي. هغه ويښتان چې د ګوتې تر بند پورې يې ښودلي دي، هغه په دې صورت کې دي چې په سرباندي ويښتان وي.

(فتاویٰ رحيميه ج ۴ ص ۴۰۷ عالمکيري ج ۱ ص ۱۴۹)

دا حرام خلاصولو لپاره

څومره ويښتان غوڅول کفايت کوي؟

پوښتنه: په عمره کې خلک ليدل کيږي چې تر عمره کولو وروسته، پرته له دې چې ويښتان و خريي احرام خلاصوي يا ځيني خلک له څلورو لورو معمولي ويښتان واخلي او دا وايي چې د سرد ويښتانو د څلورمې برخې د غوڅولو حکم دی، داسي پوره کيږي يا يې ځيني کسان په ماشين باندي سر خريي. په دې هکله څه حکم دی؟ دهغوی دا حرام په خلاصولو دم يا بل څه لازميږي، کنه او مسنونه طريقه کومه ده؟

جواب: د حج او عمرې دا حرام خلاصولو لپاره څلور صورتونه غوره کولای شوي. د هر يوه حکم به ييل، ييل وليکل شي.

لومړی: داچي د چارې په واسطه ټول ويښتان و خرييل شي، دا صورت تر ټولو غوره دی.

او د خريونکو لپاره رسول الله صلی الله عليه وسلم درې ځلي درحمت دعا کړي ده، څوک چې حج يا عمرې ته لاړ شي بيا هم در رسول الله صلی الله عليه وسلم درحمت له دعا څخه محروم پاته شي، د دې محرومي څه درک دی؟ له همدې امله حج او عمرې ته د ټولو تلونکو لپاره دا مشوره ده چې در رسول الله صلی الله عليه وسلم له دعا څخه محروم پاته نشي، بلکې خلق دي وکړي او احرام دي خلاص کړي.

دوهم صورت يې دادی چې د يياتي يا ماشين په واسطه د سر ټول ويښتان واخلي. دا صورت له کراهت څخه پرته جواز لري.

درېيم صورت يې دادی چې لږ تر لږه، د سر څلورمه برخه ويښتان واخلي، دا صورت تحريمي مکروه او ناجايزه دی. ځکه په يوه حديث کې د دې ممانعت شوی دی، خو احرام ورباندي خلاصيدلای شي.

اوس تاسو په خپله فکر وکړئ څوک چې د حج او عمرې په خير سپيڅلي عبادت پایله په يوه ناجايزه فعل سره کوي، ايا حج او عمره به يې قبوله شي؟

څلورم صورت دادی چې څو ويښتان له دې خوا او هغې خوا واخلي او د سر تر څلورمې برخې کم وي، احرام ورباندي نه خلاصيږي، بلکې دغه شخص په احرام کې پاته کيږي او

دا حرام د ممنوعه شيانو پابندي ورباندې لازمه ده. که گنډل شوي جامي واغوندي او يا دنورو ممنوعاتو مرتکب شي نو دم (وينه - قرباني) ورباندې واجبېږي.

نن سبا، بې خبره خلک نور وته گوري او همد اخلورم صورت عملي کوي، د مسئلې له مخې دا خلک تل په احرام کې پاته کېږي. دا حرام په حالت کې د ټولو ممنوعاتو مرتکب کېږي. هغه دخپلې بې خبرې له امله داسې فکر کوي چې موږ څو ويښتان غوڅ کړل، احرام مو خلاص کړ. حال دا چې احرام يې خلاص شوي نه دي او دا حرام په حالت کې دا حرام خلاف د اعمالو ارتکاب کوي او د الله تعالی قهر او غضب ته برابريږي. همدار لامل دی چې په زرگونو خلکو کې که د کوم يوه حج او عمره د شريعت سره برابروي، نور هسي سیر او سياحت وکړي، راشي او حاجي ورته ويل کېږي.

عوامو ته ښايي چې د حج او عمرې مسائل له علماوو څخه زده کړي، يوازې په ليدلو کتلو کار نه کېږي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۲۴)

ايا د ټول سر ويښتانو برابرول واجب دی؟

مسئله: که د گوتې د بند په اوږدوالي ويښتان واخستل شي، د سر د څلورمې برخې د گوتو د بندونو په برابر اخستلو سره محرم خلاصېږي، خود ټول سر ويښتان برابرول واجب دي. (له دې خوا او هغې خوا دې څو تار ويښتان نه اخلي) که د گوتې د بند په اندازه ويښتان نه واخستل شي. يعنې ويښتان واړه وي، نو خرييل يې ضروري دي. له خرييلو پرته يې احرام نه خلاصېږي.

له وړاندې تفصيل سره سم، د سر د ويښتانو تر غوڅولو يا خرييلو وروسته حلالېږي، څومره واري چې له شرعي طريقې پرته يې احرام خلاص کړي وي، د هر وار لپاره دي دم اداء کړي او دا حرام تر خلاصولو وروسته چې يې څومره ممنوعات کړي وي. په هغوی دم يا بل څه نشته. (احسن الفتاوى ج ۴ ص ۵۳۶)

دا حرام خلاصولو څه طريقه ده؟

مسئله: دا حرام د خلاصولو لپاره حلق (سړپاک خرييل) غوره او قصر (د ويښتانو کوچني کول) جايز دي. دامام ابو حنيفه (رحمه الله) په نزد، دا حرام د خلاصولو لپاره د شرط دی چې، لږ تر لږه به د سر د څلورمې برخې ويښتان د گوتې د بند په اندازه لنډ کړل شي. که د سر ويښتان واړه وي، د گوتې تر بند لنډوي، يادې په چاره و خرييل شي، له دې پرته احرام نه خلاصېږي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۰۲)

مسئله: که چا په صابون يا دوا سره د سر ويښتان لري کړل هم کافي دي. که په سر ويښتان نه وي يا پک وي يوازې چاره ورباندې تيرول بس دي. که په سرباندې ټپ وي او چاره ورباندې تيريدلای نشي نو دا واجب وړ څخه ساقطېږي.

(فتاوى محموديه ج ۱۳ ص ۱۸۰ - معلم الحجاج ص ۱۷۶)

مسئله: قصر (د ويښتانو کوچني کول) هغه مهال کيدلای شي چې ويښتان د گوتې د بند په اندازه وي، که تر هغه واړه وي، بيا حلق (خرييل) دي. قصر نه صحيح کېږي. هغه کسان چې څو، څو ځله عمره کوي، هغوی ته لازم دي تر څو تر هر ځل

عمري وروسته حلق وکړي. په قصر کولو د هغوی احرام خلاصیدلای نشي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۴۲)

مسئله: که ماشین واړه وینستان هم اخستلای شي، بیا سمه ده، د ټولو عمرو لپاره صحیح ده خو په دې حالت کې احتیاط دادی چې بیا ورباندې چاره تیره شي. (کیدلای شي وینستان خورا واړه وي او ماشین ورنشي.) (ف محمودیه ج ۳ ص ۱۸۲)

مسئله: که کوم ځنگل یا داسې ځای ته لاړ شي چې هلته چاره یا بیاتي نه وي، دا عذرا اعتبار نلري ترڅو یې سر خریلي یا یې وینستان کوچني کړي نه وي، نه حلالیږي. (معلم العجاج ص ۱۷۶)

د احرام په حالت کې دیوه اوبل سر خریل

پوښتنه: له قرباني څخه تر فراغت وروسته، دوینستانو د کمو لو لپاره مو د حجام پلټنه وکړه، خو ومونه موند. زما ملگری چې په احرام کې ؤ، زما وینستان یې را کوچني کړل. نو حکم یې څه دی؟

ځواب: د احرام د خلاصولو په نیت، محرم خپل وینستان هم کوچني کولای شي او دبل هم. ستا ملگری چې ستا د احرام د خلاصولو لپاره یې ستا وینستان کم کړل، ښه یې وکړل. دهغه په ذمه دم نشته. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۴۳)

مسئله: که تر حلق وړاندې دواړه له نورو کارونو فارغ وي او اوس فقط حلق پاته وي، دامهال دیوه اوبل حلق (وینستان خریل) جایز دي. (احسن الفتاوی ج ۲ ص ۵۱۲ غنیه ص ۹۲ فتاوی رحیمیه ج ۳ ص ۱۱۵)

مسئله: د احرام د خلاصولو لپاره، مېړه دخپلې میرمنې او پلار دخپل زوی وینستان کولای شي. میرمن داکار په خپله هم کولای شي. (آپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۴۴)

مسئله: که حاجي متمتع، قارن یا مفرد وي چې، تر حلق وړاندې یې ټول ارکان پوره کړي وي، د سر خریلو وخت راغلی وي او بل محرم هم ټول کارونه کړي وي، خپل وینستان یا دبل وینستان کمو ل د احرام په ممنوعاتو کې نه دي. نو دامحرم خپل حلق هم کولای شي او تر خپل حلق وړاندې دبل محرم وینستان هم غوڅولای شي.

په بخاري شریف لومړۍ جلد ۱ - ۳۸۰ مخ کې، د حدیبي د صلح په اړه راځي:

{صلح وشوه، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) قرباني او حلق وکړل،

ويي لیدل چې صحابه (رضی الله عنهم) هم قرباني کوي او دیوه اوبل

سرونه یې په داسې وخت کې خریل چې هغوی محرم وو.}

له دې حدیث شریف څخه ثابتیږي چې تر قرباني وروسته

محرم یو دبل سرونه خریلای شي.

(فتاوی رحیمیه ج ۸ ص ۲۹۶، د غنیه المناسک په حواله ص ۹۳، معلم العجاج ص ۹۲، زیده المناسک ص ۱۷۷ و فتاوی محمودیه ج ۱۷ ص ۱۹۲)

که تر حرم بهر خلق و کړي حکم يې څه دی؟

پوښتنه: چا عمره وکړه، بيا جدي ته راغی، په جده کې يې سرو خريه چي داځای له حرم څخه وتلی دی، ددې لپاره حکم څه دی؟

جواب: د حج يا عمرې له احرام څخه د حلال کيدلو لپاره خلق يا قصر د حرم په حدودو کې ضروري دی. که بهر وشي دم لازمېږي.

مسئله: که په حج يا عمره کې له حرم څخه بهر خلق وکړي نو دم باندي اوږي. که په حج کې دنحر تر ورځو وروسته خلق وکړي هم دم ورباندي لازمېږي.

مسئله: که دعمرې له احرام څخه د حلالولو لپاره، د حرم څخه بهر خلق وکړي يا د حج له احرام څخه د حلال والي په نيت له حرم څخه بهر يا دنحر تر ورځو وروسته سزو خريي، نو دم واجبيږي او دوه دمه، يو له حرم څخه دبهر کيدلو او بل دنحر تر ورځو وروسته په خلق کولو.

په پوښتل شوي صورت کې چي جدي ته په رارسيدلو سر وخريي، نو يو دم لازمېږي او داپه حرم کې ذبح کول ضروري دي. (مټي ټوله د ذبح ځای دی، همداسي دمکې کوڅي.)

(فتاویٰ رحيميه ج ۵ ص ۲۲۴، زبدة ج ۶ ص ۸۶ په حواله، معلم الحجاج ص ۱۴۷، لومړی هدايه ص ۲۵۶)

مسئله: حجامت تر لسو دوولسو وارو پوري کيږي، که شپه وي او که ورځ، تر رمی او قرباني وروسته په حرم کې دوښتانو اخستل ضروري دي. که له دې څخه وروسته او تر

حرم بهر حجامت وکړل شي، حلالېږي خودم (وينه - قرباني) واجبيږي. (معلم الحجاج ص ۱۷۶)

مسئله: حج يا عمره کوونکی که د حرم له حدودو څخه بهر ووزي، بيا حرم ته بيرته راشي او سرو خريي نو څه نه واجبيږي خو که حاجي دنحر تر ورځي وروسته راشي او سرو خريي دځنډيو دم ورباندي واجبيږي. (معلم الحجاج ص ۲۴۷)

دمقدسې روضي دزيارت فضائل

درسول الله صلى الله عليه وسلم زيارت کول، د دنيا او آخرت دنیک مرغی پانگه ده. دايمان لرونکو دميني همدا اصلي مقصد دی. ددې د فضليتو نو بيان ته څه اړتيا نشته. خو ددې دربار درحمت او کرامت د برکتونو غوښتنه ده چي کوم کسان دهغه ستر دربار زيارت ته ځي، دهغوی لپاره دابي کچي دولت يعنې درسول الله صلى الله عليه وسلم دروضي د ښکلا په ليدنه هم دلور و درجو وعده شوي ده. دلته به دساري په توگه درې څلور مبارک حديثونه وليکل شي.

۱- درسول الله صلى الله عليه وسلم ارشاد دی: (څوک چي زما دزيارت لپاره راشي، له زيارت پرته يې بل کار نه وي، زه به يې ضرور د قيامت په ورځ شفاعت وکړم.)

۲- درسول الله صلى الله عليه وسلم، لارښوونه ده: (څوک چي حج وکړي، بيا زما تر وفات وروسته زما د قبر زيارت وکړي، هغه داسي دی لکه زما په ژوند چي يې زما زيارت کړي وي.)

۳- در رسول الله صلى الله عليه وسلم ویناده: (خوک چي قصد وکړي چي زما زیارت ته راشي، هغه به د قیامت په ورځ زما په گاونډ کې وي او خوک چي د حرمینو په کوم ځای کې مړ شي، هغه به الله تعالی د قیامت په ورځ د هغو خلکو په ډله کې را اوچت کړي چي په هغوی به ویره نه وي.)

۴- در رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ارشاد دی: (خوک چي زما تر وفات وروسته، زما زیارت وکړي گواکې په ژوندیې زما زیارت کړی دی، خوک چي زما د قبر زیارت وکړي هغه ته د قیامت په ورځ زما شفاعت لازم دی. زما د امت هغه خوک چي وس لري او زما زیارت ونکړي نو د هغه عذر نه اوریدل کیږي.)
د ابن عمر رضی الله عنهما عادت و: کله چي به له کوم سفر څخه راغی، لومړی به بسپيڅلې روضي ته حاضریده، رسول الله صلى الله عليه وسلم ته به یې سلام وړاندې کاوو.

عمر بن عبد العزيز رحمه الله، به له شام څخه مدینې منورې ته قاصد ولیږه ترڅو دده سلام در سالت دربار ته ورسوي. داد تابعینو زمانه وه، داسي نور هم ډیر روایتونه شته چي ورڅخه څرگندیږي چي اصحاب او تابعین څومره در رسول الله صلى الله عليه وسلم د زیارت تېري وو او د هغه به یې څومره اهتمام کاوو. په اصل کې یوه مؤمن ته به د الله تعالی له دیدار څخه وروسته، تردې کوم ښه نعمت وي چي هغه په خپلو سترگو ددې نور د گنبدې لیدنه وکړي او هغې دیوزلو تکیه گاه ته سلام عرض کړي او یایې په جواب مشرف شي. (علم الفقہ ج ۵ ص ۸۵)

له زیارت کولو پرته که خوک راشي؟

پوښتنه: که خوک حج ته لاړ شي، دروضي له زیارت کولو پرته بیرته راشي، د هغه حج بشپړه کیږي کنه؟

جواب: خوک که در رسول الله صلى الله عليه وسلم دروضي له زیارت کولو پرته راشي، حج یې اداء کیږي خوله بي غیرتي څخه یې کار اخستی او د مبارک زیارت له برکت څخه بي برخي شوی دی. که څه هم در رسول الله صلى الله عليه وسلم پاکې روضي ته تلل، یو مستقل مندوب عمل دی. د حج په اعمالو کې داخل نه دی. خو خوک چي حج ته لاړ شي نو ددې نیک مرغي تر لاسه کول ورته آسانه دي. له همدې کبله په حدیث شریف کې راځي: (خوک چي دییت الله شریف حج وکړي او زما زیارت ته راشي، هغه له ماسره د غیرت خلاف کار وکړي.) (آپ کې مسایل ج ۴ ص ۱۵۱)

مسئله: خوک چي حج وکړي او مجبوراً د پیسو د کموالي له امله مدینې منورې ته تلای نشي، د هغه حج پوره دی، کومه شبه پکې نشته. خو که له وس لرلو سره، سره بیا هم لاړ شي، دا بده ده او د بي برخي توب خبره ده. خود پیسو د کمښت له مجبوري څخه که ورنشي څه مواخذه ورباندې نشته.

(فتاوی دارالعلوم ج ۶ ص ۵۸۱ مشکوة شریف ج ۲۲ ص ۲۵۲)

په نبوي مسجد کې ولي څلو پښت لمنځونه کول ضروري دي؟

پوښتنه: چا عمره وکړه، نبوي مسجد ته حاضر شو، بيرته راغی. يعنې په مدينه منوره کې يې څلو پښت لمنځونه ونکړل ايا څه گناه ده؟

جواب: کومه گناه خونه ده، خو په نبوي مسجد کې د څلو پښت لمنځونو يو ځانگړي فضيلت دی، هغه يې ترلاسه نکړ.

په يوه حديث شريف کې، په نبوي مسجد کې د څلو پښتو لمنځونو چي د تحريمي تکبير تري پاته نشي، خاص فضيلت ياد شوی دی. الفاظ يې: انس رضي الله عنه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روايت کوي: {څوک چي زما په مسجد کې څلو پښت لمنځونه داسي ادا کړي چي کوم لمنځ (په جماعت سره) ورڅخه پاته نشي، هغه ته له دوزخ او عذاب څخه براءت ليکل کيږي اوله نفاق څخه به خلاص وي. (مسند احمد ج ۳- ۱۵۵ اپ کې مسائل ج ۴ ص ۱۵۲، فتاوى محموديه ج ۳ ص ۱۸۶)

د سپيڅلي روضي د زيارت کولو طريقه

فقهاوود رسول الله صلى الله عليه وسلم د مبارکې روضي او دنورو مسجدونو د زيارت کولو دا آداب ټاکلي دي. هغوی وايي: څوک چي نبوي زيارت ته د تللو قصد وکړي، ټوله لاره دي درود او سلام وايي. که له مکې مکرمې څخه مديني منورې ته ځي، کله چي د مديني منورې فصيل تر سترگو شي

نو په رسول الله (صلى الله عليه وسلم) باندې درود او دعا وايي: {اللهم هذا حرم بينك فاجعله وقاية لي من النار وامان من العذاب وسوء الحساب.}

(لويه خدايه! دا ستا د نبي حرم دی، دهغه په برکت ما د دوزخ له اور څخه وساتي، له عذاب او د محاسبې له سختي څخه مي وساتي.)

ښه داده چي مديني منورې ته تر داخليدلو وړاندې، که موقع وه تر ننوتلو وروسته غسل وکړي، خوشبويي ووهي، خپلي غوره جامي واغوندي او مديني ته په عاجزي، ارامتيا او وقار سره داخل شي. که ځای او موقع وه، نو در رسول الله صلى الله عليه وسلم له منبر سره دي دوه رکعت له منځ وکړي. د لمانځه لپاره دي داسي ودرېږي چي د منبر ستنې د بڼې اوږې په برابر وي. رسول الله صلى الله عليه وسلم به هلته دريده. دا ځای د مبارک قبر او منبر تر منځ دی. (که هر ځای چي ځای پيدا شو هلته دي دوه رکعت د شکراني لمنځ وکړي.) بيا دي الله تعالی ته درارسيدلو د توفيق د شکر سجده وکړي. څه چي يې زړه غواړي هغسي دعادي وکړي. بيا دي در رسول الله صلى الله عليه وسلم د قبر لور ته لاړ شي. در رسول الله صلى الله عليه وسلم د سر لور ته، مخ دي قبلي ته کړي ودي درېږي. قبر ته دي دري څلور لاسه ورتړدې شي، وړاندې دي نشي، د قبر په ديوال باندې دي لاس نه ږدي. داسي په ادب دي ودرېږي لکه په لمانځه چي ولاړ وي، هلته

در رسول الله صلى الله عليه وسلم مبارکه شهره دي په تصور کې راوړي، ګواکې هغه په خپل قبر کې پیده دی، دده په موجودیت پوهیږي او خبرې یې اوري، بیا دي ووايي:

{السلام عليك يا نبي الله ورحمة الله وبركاته، اشهد اني رسول الله فقد بلغت الرسالة واديت الامانة.}

(يعني السلام عليك يا نبي الله ورحمة الله وبركاته! زه په دې شاهدي وایم چې بیشکه ته د الله جل جلاله رسول یې تا در سالت حق پوره کړ د الله تعالی امانت دي ادا کړ.)

(يا الله! در رسول الله صلى الله عليه وسلم په قبر باندې مي دا وروستني حاضري مکوي. اي ذوالجلال والاکرام ذاته دياراتلو توفيق را کړي.)

ددې دعا په مهال دي نه اواز لوړوي او نه دي پيڅي وروي. بیا دي ورباندې دهغه چا چې دخپل سلام در سیدلو غوښتنه یې کړي وي، سلام ووايي. ددې لپاره داسي ویل کیږي:

{السلام عليك يا رسول الله من فلان ابن فلان يستشفع بك الي ربك فاشفع له ولجميع المؤمنين.}

(اي رسول الله! په تاباندې فلاني د فلاني زوی سلام وایه، هغه له تاڅخه د الله تعالی په دربار کې ستا شفاعت غواړي، نو دهغه او ټولو مؤمنانو شفاعت وکړي.)

بيا چې چيري در رسول الله صلى الله عليه وسلم شهره ده، هغه لور ته چې شاد قبلي خواته وي ودریږي. کوم درود چې غواړي هغه دي ووايي. دیوه لاس په اندازه دي تیر شي، د صديق اکبر رضی الله عنه، له سر سره دي ووايي: {السلام عليك يا خليفة رسول الله! السلام عليك يا صاحب رسول الله في الغار السلام عليك يا رفيقه في الاسفار.}

(ای در رسول الله صلى الله عليه وسلم خليفه! پرتا دي سلام وي، اي په غار کې در رسول الله صلى الله عليه وسلم ملګري پر تادي سلام وي، په سفرونو کې در رسول الله شريکه، پرتادي سلام وي.)

بيا دي له هغه ځايه وښوري، د عمر رضی الله عنه قبر ته دي ورسې او ودي وایي:

{السلام عليك يا امير المؤمنين، السلام عليك يا مظهر الاسلام، السلام عليك يا مكرس الاصنام، جزاك الله عنا افضل الجزاء ورضي الله عنك.}

(ای امير المؤمنين! پرتادي سلام وي، اي د اسلام ښکاره کوونکي پرتادي سلام وي، اي بت ماتوونکي پرتادي سلام وي، الله تعالی دې زموږ له لوري درته غوره اجر درکړي او الله دي در څخه راضي وي.)

تر دې وروسته چې څرنگه غواړي هغسي دعا وکړي چې څه غواړي هغه وغواړي.

در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د قبر د زیارت تر فراغت وروسته،
د بقیع هدیری لور ته لاړ شي. په قبرونو حاضر شي، دلته
د عباس، حسن بن علي، زین العابدین، دهغه زوی محمد باقر
، دهغه زوی جعفر صادق، امیر المؤمنین سیدنا عثمان (رضی
الله عنهم) در رسول الله زوی ابراهیم، امهات المؤمنین، در رسول
الله (صلی الله علیه وسلم) عمه، صفیه او نوزو دیر صحابه وواو
تابعینو (رضی الله عنهم) امام مالک او نافع (رحمهما الله) قبرونه دي.

مستحب داده چي د پنجشنبې په ورځ، دا حد د شهیدانو
خصوصاً د حمزه رضی الله عنه د مزار زیارت وشي. او هلته
ووايي: {سلام علیکم بما صبرتم فنعم عقبی الدار، سلام
علیکم دار قوم مؤمنین وانا ان شاء الله بکم لاحقون.}

(ای د قبرونو اهله! په هغه صبر او استقامت چي تاسو یې
خرگندونه وکړه، پر تاسو دي سلام وي. آخرت څومره ښکلی
ځای دی، دایمان لرونکو په دي هستوگنځي باندې دي سلام
وي. موږ هم انشاء الله له تاسو سره ملګري کیدونکي یو.)

دلته دي ایه الكرسي او دا خلاص سورة (قل هو الله)
ولولي. د شنبې په ورځ د قبا مسجد ته تلل مستحب دي.

تر څو څوک په مدینه منوره کې وي، دامستحب ده چي
لمونځونه په نبوي مسجد کې وکړي. کله چي یې خپل هیواد
ته د تللو اراده شي، په مسجد کې دوه رکعتسه دوداع
(رخصت) لمونځ وکړي او چي څه مطلب لري دعا
وکړي. بیادي در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) قبر ته ورشي،

دعا وکړي، الله دعا قبلوونکی دی.

(کتاب الفقه علی المذاهب الاربعه ج ۱ ص ۱۱۸۰)

(د اتصوردی وکړي چي زه در رسول الله صلی الله علیه وسلم
په دریار کې حاضریم او هغه په خپله زما خبري اوري او په
پوره ادب او ټیټ غږ د صلوٰه او سلام د الی ورته وړاندې کړي.
د شفاعت غوښتنه وکړي. د صلوٰه او سلام صیغې اوږدي هم
شته او لنډې هم، د کومو چي یې خوښي وي هغه دي وایي، خو
د عامو خلکو لپاره په لنډه توګه سلام ویل غوره دي:

الصلوة والسلام علیک یا رسول الله.

(ای د الله رسول! پر تادي درود او سلام وي.)

الصلوة والسلام علیک یا حبیب الله.

(ای د الله حبیبه! پر تادي درود او سلام وي.)

الصلوة والسلام یا خیر خلق الله.

(ای د الله په مخلوق کې تر ټولو غوره، پر تادي سلام وي.)

السلام علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته.

(ای د الله نبي پر تادي سلام او د الله رحمت او برکت وي.)

که د چا شوق وي چي په اوږدو جملو کې سلام ووايي، نو د حج
او زیارت په هکله لیکل شوي کتابونه دي وګوري. په مدینه
منوره کې دهستوګنې په مهال، هره شپبه غنیمت وګڼل شي.
څومره کیدلای شي، طاعت او عبادت وکړل شي. هر لمونځ په
جماعت سره په نبوي مسجد کې ادا کړای شي. هڅه وشي په
ریاض الجنة یا هغې برخه کې لمونځ وکړل شي چي در رسول

الله (صلی الله علیه وسلم) په زمانه کې مسجد و، درود شریف په جاري ډول وویل شي. در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) مبارکې روضې ته ډیر، ډیر ورځې او سلام ورته وویل شي. ځکه بیا همدا نیکمرغي نه ترلاسه کېږي. ډیر وخت په نبوي مسجد کې تیر کړل شي. که ډیرې گټې گونې له امله په مواجبه شریف کې سکون نه وي او په ارامۍ سره د صلوٰه او سلام ویلو او دعا موقع نه موندله کیدله، بیا له تجربې سره سم په دې وختونو کې موقع وي.

۱- د ماخستن تر لمانځه یو ساعت وروسته.

۲- تر سهار نژدې یو نیم ساعت وروسته.

۳- د ما سپین تر لمانځه یو ساعت وروسته.

که په مواجبه شریف کې، درود او سلام ویلو موقع نه وي، نو په نبوي مسجد کې چې هر ځای اسانه وي، هلته دې درود او سلام وویل شي.

په مدینه منوره کې دهستو گټې په مهال، تر لمانځه وروست کوشش وشي، درود او سلام هغه څلوېښت صیغې چې پ مبارکو حدیثونو کې راغلي دي، یو ځل وویل شي. انشاء الله ډیرې گټې به یې محسوسې شي. یاد لمانځه درود او سلام وویل شي.

(له تاسو څخه هیله ده، کله چې په پاکه روضه کې په رسول الله (صلی الله علیه وسلم) له خپل لوري یا د دوستانو له خوا، درود او سلام وایاست، نو زموږ گټه گارانو درود او سلام هم ورسوئ. څوک چې زموږ درود او سلام زموږ بادرته ورسوي، الله تعالی دې ورته د خیر بدلې ورکړي آمین. محمد رفعت قاسمي، مترجم او مصحح.)

د یاد ساتلو وړ خبرې

د سپیڅلي روضې (مقصوده شریفې) اوږدوالی له شمال څخه د جنوب لورته (۱۶) متره، نژدې (۵۲) فوټه او سوريي له ختیځ څخه لويديز ته (۱۵) متره نژدې (۴۹) فوټه ده. څلورو گونډو ته یې د مرمر ډبرو ستري، ستري ستني دي چي لوړوالي یې له چټ سره برابر دي.

په ۹۸۰ هـ کال سلطان سلیم (ثاني) په دې سپیڅلي روضې یوه گنبد وډانه کړه. هغه یې په رنگه ډبرو ښکلي کړه او د زرو په جړاو یې ښکلا ورته زیاته کړه. گنبد یې زرغونه رنگ کړه، هغه پخوا سپین رنگي وه. له هم هغې ورځې څخه در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) مینه والو، هغه دخضراء گنبدې په نوم یاده کړله.

دلته یوه خبره په یاد ولرئ چې، در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) له مبارک مزار سره، دري جالي دي او درې واړه سوري دي. عام خلک بلکې ډیر عرب، داسي غلط پوهیدلي دي چې، لومړۍ جالی در رسول الله (صلی الله علیه وسلم)، دوهمه د ابوبکر (رضی الله عنه) او دریمه د عمر (رضی الله عنه) له ارام ځای سره دي. خو داسي نه ده، بلکې د منځنۍ په برابر، درې واړه قبرونه دي. په منځنۍ جالی کې یو سوري دی چې، هغه در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د منځ مبارک سره دی. تر دې سوري لږ بیرته، در رسول الله (صلی الله علیه وسلم) مبارکه سینه ده چې، هلته د ابوبکر (رضی الله عنه) سر دی. دلته هم یو گول ډوله سوري دی چې هلته د ابوبکر (رضی الله عنه) سر دی.

د ابوبکر (رضی الله عنه) له سيني سره، د عمر (رضی الله عنه) سر دی. دهغه له سر سره هم یو سوری دی. گواکې له منځنۍ جالۍ سره د دریو وارو آرام ځایونه دي.

کله چې له منځنۍ جالۍ سره ودرېږئ، د جالۍ په منځ کې کين لاس ته یو گول سوری دی، داد رسول الله (صلی الله علیه وسلم) له مبارک مخ سره دی. له دې سره یوه بنده دروازې ده، په هغې پسي پسي لاس ته یو گول سوری دی. داد عمر (رضی الله عنه) له څهري سره برابر دی. (محمد زفعت قاسمي)

۱- دلما نځه په مهال، په مسجد حرام کې په جماعت لمونځ کول، خورا غوره عبادت دی چې ثواب يې له یو لک لمونځونو سره برابر دی.

۲- په نورو وختونو کې حج او عمرې دارکانو له ادا کولو سره، سره د کعبې ډیر طواف کول غوره دي.

۳- د ځینو کسانو ذوق داوي چې ځیني تاریخي ځایونه وويني. هغوی باید په همدې ځایونو کې کوم داسي عمل ونکړي چې د شرک او بدعت په جمله کې وشمیرل شي.

اردو بیت:

په ژبه د جذب او مینې دعوي نورې دي
 د پیغمبر دا طاعت تقاضې نورې دي
 دهغو ځایونو ټولګول، له هغوی سره ځان لګول، د خپلو
 خیالي مقصدونو لپاره څه شی بندول، رقي اچول، پیسي
 ایښودل چې گواکې دا مقصد مي پوره شي. دا یو هم شرعاً
 صحیح نه دي. ځکه زموږ گران پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) چې هغه
 رحمة للعالمین او شفیع المذنبین دی، دلته یې د داسي څه
 کولو حکم کړی نه دی. او بیا د نبی (صلی الله علیه وسلم) رښتونو مینه
 والو صحابه وو، سترو، سترو اولیاوو داسي کړي نه دي. نو
 څوک د شرک کوم عمل ته د توحید نوم ورکولای نشي. په کوم
 بدعت باندې هسي د تش په نوم مینې نښه نه لګوي او نه هغه
 سنت ورباندې ترسره کیږي چې د رښتونې محبت غوښتنه ده،
 ترڅو په توحید او سنت کلک شي او له شرک او بدعت څخه
 ځان وژغوري.

په نبوي مسجد کې اوه ځانگړې ستنې

ځانه ستنې

داله محراب سره نژدې ده. رسول الله (صلى الله عليه وسلم) به له دې ستنې سره ودریده او خطبه به يې لوستله. دلته دهغې خرما دونې تنه څښه ده. کله چې له لرگيو څخه منبر جوړ شو، هغې در رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په فراق کې د ماشومانو په څير ژړل.

دعائشي (رضي الله عنها) ستنې

يو ځل رسول الله (صلى الله عليه وسلم) وويل:

{زما په مسجد کې يو داسې ځای دی چې که خلکو ته هکته د لمونځ کولو فضيلت په هکله معلومات وای، نو ورباندې به يې سره پچه اچوله.} (طبراني)

دا ځای عايشي (رضي الله عنها) وښود، دعائشي (رضي الله عنها) ستنې همدلته جوړه شوه.

د ابوالبابه رضي الله عنه ستنې

له يوه صحابي، ابولبابه (رضي الله عنه) څخه يوه گناه شوي وه هغه دلته په ولاړه ستنې پسې ځان په دې نيت وتاړه چې، ترڅو مې الله جل جلاله گناه راته ونه بڅښي، زه به تر هغه دلته بندې يم. داسې وخت راغی چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) يې دهغه گناه د بڅښلو خبره واوروله. اوس هلته يوه ستنه جوړه شوې ده، ورته د ابولبابه (رضي الله عنه) ستنه بل کېږي.

د سړيو ستنې

په دې ځای کې به رسول الله (صلى الله عليه وسلم) اعتکاف کاوو، د شپې به يې همدلته خپله بستره غوړوله.

د حرس ستنې

دلته به علي (رضي الله عنه) ډير وخت لمونځ کاوو، دلته به کښينا ست او در رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ساتنه به يې کوله. داد علي (رضي الله عنه) د ستنې په نوم هم يادېږي.

د وفود ستنې

دلته به رسول الله (صلى الله عليه وسلم) له بهر څخه له راغلو وفدونو سره ليدل کتل کول.

د تهجد ستنې

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) به دلته د تهجد لمونځ کاوو. دا ټولې ستنې د مسجد په هغه برخه کې دي کوم چې در رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د وخت مسجد دی. له دې ستونو سره دعا او استغفار ويل او که موقع وموندله شي او نوافل وکړل شي. دا خورا مبارک ځايونه دي.

.....

اصحاب صفه

صفه، چترې اوسيوري لرونکي ځای ته ویل کېږي.
د پخواني نبوي مسجد شمال ختیز لور ته، له مسجد سره
لگیدلي، یوه چوتره وه. دا ځای اوس د باب جبرئیل (ع) په
برخه کې، د دنده کیدلو په مهال، د مقصوده شریفې په شمال
کې د تهجد له محراب سره نژدې، دوه فوټه لوړه په کتاره کې
ده. پراخوالی یې ۴۰ x ۴۰ فوټه ده.

له دې ځای سره خدمت کوونکي کښیني. دلته خلک
د قرآن کریم په تلاوت لگیاوي. که تاسې دلته کښینئ او
تلاوت کوئ، په سختې سره به ځای پیدا کړئ.

دلته به هغه مسلمانان اوسیدل چې، هغوی به کور او
میرمن او اولاد نه درلودل. دې خلکو ته یې اهل صفه
(د چوترې هستوګن) ویل. له همدې امله یې دا ځای د صفې
په نوم ونوماوو.

دې خلکو به له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څخه دیني زده کړه
کوله. کله، کله به د اسلام د تبلیغ لپاره نورو ځایونو ته تلل.
که څه هم د ټولو صحابه وو ژوند خورا ساده وو، خو د اهل
صفه د خلکو ژوند نور هم په فقر، سادګۍ او له دنيایي شيانو
څخه لرې تیریده. دا خلک شپه او ورځ د نفس د تزکیې، د
کتاب او حکمت د حصول او له مصطفوي فیض څخه تر لاسه
کولو لپاره، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په خدمت کې
حاضر وو. نه یې سوداګري درلوده او نه هم زراعت. هغوی
خپلې سترګې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دیدار، غوږونه
دهغه (صلی الله علیه وسلم) کلماتو، جسم او روح دهغه
د صحبت او مجلس لپاره وقف کړي وو.

هغوی د دین له شتمنې څخه پوره وو، خو د دنیا په ژوند
کې یې د فقر او بې وزلي حال داؤ چې ابوهریره رضی الله عنه
وايي:

{ما او یاتنه اصحاب صفه ولیدل چې څادر به یې نه درلود،
یوازې لنگ به یې لاره یا یوازې یوه کمبله. څادر به یې په
غاره داسې تارې چې تر پندو، د بعضو خوند ځنګانه تر سترګو
رسیده او په لاس به یې داسې نیولی و چې عورت یې ښکاره
نشي. (بخاري شریف ج ۱ ص ۶۳)}

.....

له احاديثو مخجه د ثابت شويو درودونو ټولگه

{سَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ} وَتَسْلَمُ عَلَى

الْمُرْسَلِينَ. {قرآن کریم}

۱- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ

الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ. (طبرانی)

۲- اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ وَصَلِّ

عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَرْضَ عَتَه رِضًا لَا تَسْخَطُ بَعْدَهُ. (مسند احمد)

۳- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَصَلِّ عَلَى

الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ. (ابن حبان)

۴- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى

إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْتَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى

إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (شعب الايمان، للبيهقي)

۵- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى

آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ

حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (بخاري شريف)

۶- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى

آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (مسلم شريف)

۷- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى

آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (ابن ماجه)

۸- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَ بَارِكْ عَلَى

مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَ عَلَى

آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (نسائي)

۹- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (ابوداود)

۱۰- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَ

عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ

مَجِيدٌ. (ابوداود)

۱۱- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (مسلم شريف)

۱۲- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَزْوَاجِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَزْوَاجِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ

عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (ابوداود شريف)

۱۳- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَزْوَاجِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ كَمَا

صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَزْوَاجِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ كَمَا

بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (مسلم شريف)

١٤- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَأَزْوَاجِهِ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَذُرِّيَّتِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (ابوداود شريف)

١٥- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَتَرَحَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. (طبري)

١٦- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ تَرَحَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَتَحَنَّنْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَحَنَّنْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ سَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا سَلَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (سعايه)

١٧- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ وَ سَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (سعايه)

١٨- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (صحيح سنه)

١٩- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ. (حصن حصين)

٢٠- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارَكْ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (نسائي)

٢١- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. (نسائي)

٢٢- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (بيهقي)

٢٣- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْنَا مَعَهُمْ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَيْنَا مَعَهُمْ، صَلَّوَاتُ اللَّهِ وَصَلَوَاتُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ. (دارقطني)

٣٠- بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ أَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ. (نسائي)

٣١- التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ الزَّكَايَاتُ لِلَّهِ، الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (موطا امام مالك)

٣٢- بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ خَيْرِ الْأَسْمَاءِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ الطَّيِّبَاتُ
الصَّلَوَاتُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَرْسَلَهُ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا، وَأَنَّ
السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَارِيبَ فِيهَا، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ
الصَّالِحِينَ، اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَاهْدِنِي. (معجم الطبراني)

٣٣- التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ وَالصَّلَوَاتُ وَالْمَلِكُ لِلَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. (ابوداود)

٣٤- بِسْمِ اللَّهِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ لِلَّهِ الزَّكَايَاتُ لِلَّهِ،
السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. شَهِدْتُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ شَهِدْتُ أَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ. (موطا امام مالك)

٣٥- التَّحِيَّاتُ وَالصَّلَوَاتُ الزَّكَايَاتُ لِلَّهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ

٢٤- اَللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَرَحْمَتَكَ وَبَرَكَاتَكَ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا جَعَلْتَهَا عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ
إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا
بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ. (مسند احمد)

٢٥- وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ. (نسائي)

صيغ السلام

٢٦- التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ
الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ. (بخاري)

٢٧- التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ
وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ سَلَامٌ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ. (نسائي)

٢٨- التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ
الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (نسائي)

٢٩- التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ سَلَامٌ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَسَلَامٌ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (نسائي)

أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. (موطأ مالک)

۳۶- التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ الزَّكَايَاتُ لِلَّهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. (موطأ امام مالک)

۳۷- التَّحِيَّاتُ الصَّلَوَاتُ لِلَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. (طحاوي)

۳۸- التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. (ابوداؤد)

۳۹- التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ.

۴۰- بِسْمِ اللَّهِ وَ السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ. (المستدرک الحاکم)

.....

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

{ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ} (الاعراف-۵۵)
وبولئ رب خپل په زاريو او پټ، بيشكه هغه ترحد
اوبستونكي نه خوښوي.

الحصن الوافي

بالدعاء الكافي

يعني

له قرآن او حديث څخه د ثابت شويو دعاوو

ټولگه

ټولوونکي او ترتيب کوونکي

مولانا مفتي محمود حسن صاحب مد ظله بلند شهري

ددیوبند د دارالعلوم مفتي

.....

دمولانا محمد رفعت قاسمي صاحب په غوښتنه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحسن الوافي - بالدعاء الكافي

الحمد لله وحده والصلوة والسلام على من لا نبي بعده.

په قرآن کریم او مبارکو احادیثو کې چې کومې دعاوې راغلي دي، هغه له دې سره، سره چې خورا جامع دي، د دنیا او آخرت نیک مرغي، له شر او فتنو څخه د حفاظت ضمانت هم لري. څرګنده ده چې د الله تعالی وحده لا شریک له، علام الغیوب په کلام او د سید المرسلین له مبارکې ژبې څخه چې کومې کلمې راوتلي دي، هغه چې کوم نور، تاثیر او جامعیت لري د بل چا په کلام کې پیدا کیدلای نشي.

همدا سې د درود او سلام چې کومې صیغې در رسول الله صلی الله علیه وسلم له مبارکې ژبې څخه راوتلي دي هغه د ځان حفاظت ګرځول او دهغوی غوره کول چې څومره د اجر او ثواب باعث ګرځي له شمار څخه وتلي دي.

نو د حج او عمري په داسې بابرکته سفر کې که څوک له مناسکو څخه په فراغت کې همدا دعاوې او درود شریف (صلوة او سلام) خپل ورد او وظیفه وګرځوي نو د ډیرو حسناتو او ښیګڼو برخه به ولري.

له دې سره، سره په نورو وختونو، په خپلو کورونو او نورو ځایونو کې که د دې اهتمام وکړل شي. نو د نیکو ستره ذخیره به جوړه شوي وي.

له قرآن کریم او مبارکو احادیثو څخه چې کومې دعاوې را نقل شوي دي، دهغوی مې په ساده ژبه ژباړه هم کړې ده. دهغوی له مطالعه کولو، کتلو او اوریدلو څخه به د دعاوې استحضار کېږي. انشاء الله.

د دعا آداب مراعاتول او پخپلو اړتیاوو له خپل مهربانه رب څخه غوښتل (که په خپله ژبه هم وي) د دواړو جهانونو د نیک مرغي سبب او له شر او افاتو څخه د حفاظت سبب ګرځي. له دعا او درود شریف څخه غفلت بیا ستره محرومي ده.

په تیره په مدینه منوره (زادها الله شرفاً و کرامه) په سفر او هستوګنه کې چې څومره ډیر درود او سلام وویل شي هغومره دستر نعمت خبره ده.

او سپیڅلو ځایونو ته په رسیدلو په غیر ضروري او بې معنی کارونو کې وخت ضائع کول څومره د بې نصیبې خبره ده، رښتیا هم له بیان څخه وتلي ده.

اسأل الله الكريم رب العرش العظيم ان يجعله خالصاً لوجهه ورضائه وان ينفعنا واخواننا واخواتنا المسلمين والمسلمات وان ينفع به من كتبه وقراءة او طبعه وقسمه بين المسلمين وصلى الله على سيدنا ونبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم تسليماً كثيراً واخر دعواتنا ان الحمد لله رب العالمين.

يوه ضروري خبرتيا: ځينې کسان د طواف يا سعي کولو په مهال، قرآن کریم يا دعاوې کتاب ګوري او په زوره يي وايي. دا جواز نلري بلکې حرام دی. ځکه له نورو خلکو څخه خضوع او خشوع پاته کېږي. کله نورو ته ورڅخه ډیر تکليف پېښېږي. نو هيڅکله دي داسې نه کېږي، خو ورو، ورو د ذکر او دعا اشتغال چې کتاب په لاس کې نه وي پرته له کراهته صحيح دی، په دې حال کې د هر چا خيال او لحاظ ساتل واجب دي. محمود حسن غفرله بلند شهري.

له قرآن كريم څخه دعاوي

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

الله جل جلاله ته پناه وړم له رېتل شوي شيطان څخه

بسم الله الرحمن الرحيم

شروع کوم د مهربان او بخښوونکي خداي په نامه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ . مَلِكٌ يَوْمَ الدِّينِ . إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ . اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ . صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ .

ژباړه: ټولې ستاينې يوازې دهغه الله تعالي دي چې د ټولو کائناتو پالونکي دي. ډير زيات مهربان او ښه بينونکي دي. د حساب او کتاب دورځې څښتن دي. موږ يوازې ستا عبادت کوو او يوازې له تا څخه کومک غواړو. موږ ته روغه او سمه لار وښيه، دهغو خلکو لار چې تا پرې لورپښه کړي ده، رېتل شوي نه دي او لاره يې نه ده ورکړې.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ . رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ .

ژباړه: اي زموږ ربه ازموږ هلې ځلې ومنه، ته ښه اوريدونکي او ښه پوه يې.

اي زموږ ربه! موږ دواړه ستا حکم منونکي وگرځو او زموږ په اولادې کې هم يوه حکم منونکي ډله راپورته کړه، د حج احکام او عبادت لارې ليکې راوښيه، توبه مو ومنه، بې شکه چې ته ښه توبه منونکي ډير مهربان يې.

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ . (سورة البقرة ۲۰۱)
ژباړه: اي پالونکيه! موږ ته په دنيا کې ښيگڼه راکړه او په اخرت کې هم او داوړ له عذاب مو وژغوره.
رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتُبْتُ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ . (البقرة ۲۵۰)

ژباړه: اي زموږ ربه! په موږ صبر را توي کړه، قدمونه مو ټينگ او په کافر قوم مو برلاسي کړه.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَاتَّصِرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ . (البقرة ۲۸۶)

ژباړه: اي زموږ ربه! موږ په هغه څه مه نيسه چې موږ په هيره کړي او يا په غلطۍ کړي. اي زموږ ربه! په موږ دروند پيټۍ مه باره وه لکه چې له موږ څخه په وړاندې خلکو مو بار کړي و. اي زموږ ربه! پر موږ هغه بار مه ږده چې موږ يې توان نلرو. موږ ته عفو وکړه موږ ته بښنه وکړه. په موږ مهربان شه. ته زموږ بادار او واکدار يې نو په کافرانو مو برېمن کړه.

رَبَّنَا إِنَّا أَمَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ . (آل عمران ۱۶)
ژباړه: اي زموږ ربه! موږ ايمان راوړی دی، گناهونه مو وېښه او داوړ له عذاب څخه مو وژغوره.

رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ . (آل عمران ۳۸)
ژباړه: اي زما ربه! ماته ستا له لوري نیک او پاک اولاد راوېښه بې شکه ته د دعاء او سوال ښه اوريدونکي يې.

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ . (آل عمران ۵۲)

رَبِّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِيْ بِهِ عِلْمٌ وَّ اِلَّا تَغْفِرْ لِيْ وَ تَرْحَمْنِيْ

اَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ. (هود - ۴۷)

ژباړه: اي زما ربه! زه تاته له دې څخه پناه دروړم چې له تانه هسغه څه وغواړم چې زه پرې نه پوهيرم. که ته ماته بښنه ونکړي او راباندې مهربان نه شي نو زه به له زيان کارو څخه شم.

اِنَّمَا اَسْتَعُوْذُ بِنَبِيِّ وَحَرَّتِيْ اِلَى اللّٰهِ. (يوسف - ۸۶)

ژباړه: زه خپل غم او خفگان يوازې يو الله ته څرگندوم.

فَاَطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِيْنِيْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِيْ مُسْلِمًا وَّ الْحَقِّيْ بِالصَّالِحِيْنَ. (يوسف - ۱۰۱)

ژباړه: اي د آسمانانو او ځمکې پيدا کوونکې! همدا ته مې په دنيا او آخرت کې سرپرست يې مسلمان مې مړ او له صالحانو سره مې يوځای کړه.

رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ اٰمِنًا وَّ اجْنُبْنِيْ وَبَنِيَّ اَنْ نُّعْبِدَ الْاَصْنَامَ. (ابراهيم - ۳۵)

ژباړه: اي زما ربه! دغه دمکې ښار د امن ځای وگرځوه او ما او زما اولاده لدې نه وژغوره چې د بتونو عبادت وکړو.

رَبِّ اجْعَلْنِيْ مُقِيْمَ الصَّلَاةِ وَاِنْ ذُرِّيَّتِيْ رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ . رَبَّنَا اغْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ يَوْمَ يَقُوْمُ الْحِسَابُ. (ابراهيم - ۴۰-۴۱)

ژباړه: اي زما ربه! ما لمونځ دروونکې وگرځوه او زما اولادې ته هم توان ورکړه. اي زموږ ربه! دعا مې ومنه پروردگاره! زما مور او پلار او ټول مؤمنان په هغه ورځ وېښه چې حساب او کتاب روان وي.

رَبِّ اَرْحَمْنٰهُمَا كَمَا رَبَّيْتَانِيْ صَغِيْرًا. (اسرائيل - ۲۴)

ژباړه: پروردگاره! پر هغوی (مور او پلار) رحم وکړه څنگه چې چې په کوچنيوالي کې زه په مهرباني سره لوی کړی يم.

رَبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّ اجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا. (بنی اسرائیل - ۸۰)

ژباړه: اي زما ربه! ما چې چيري بيايې نو له رښتينولي سره مې بوزه او له کوم ځای نه مې چې باسې نو په رښتينولي مې وباسه او ستا له لوري يو ملاتړ را په برخه کړه.

رَبِّ اَشْرَحْ لِيْ صَدْرِيْ . وَّ يَسِّرْ لِيْ اَمْرِيْ . وَاَحْلِلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّمَنَانِيْ . يَتَّقُوهَا قَوْلِيْ. (طه - ۲۵-۲۸)

ژباړه: زما ربه! زما سينه پراخه کړه او کار مې راته اسان کړه او زما د ژبې غوټه وسپړه ترڅو زما په خبره پوه شي.

رَبِّ زِدْنِيْ عِلْمًا. (طه - ۱۱۴)

ژباړه: اي زما ربه! علم مې راډير کړه.

لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحٰنَكَ اِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِيْنَ. (الانبيا - ۸۷)

ژباړه: پرته له تانه بل هيڅ معبود نشته. ته پاک او زه له تيري کوونکو څخه يم.

رَبِّ لَا تَذَرْنِيْ فَرْدًا وَّ اَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِيْنَ. (الانبيا - ۸۹)

ژباړه: زما ربه! ما يوازې مه پرېږده او ډير غوره وارث همدا ته يې.

فَلَا تَجْعَلْنِيْ فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِيْنَ. (المؤمنون - ۹۴)

ژباړه: ما په ظالمانو کې مه شاملوه.

رَبِّ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِيْنِ . وَاَعُوْذُ بِكَ رَبَّ اَنْ يَّخْضَرُوْنِ.

(المؤمنون ۹۷-۹۸)

زما ربه! زه له تانه د شيطانانو له وسوسو او ټونگو نه پناه غواړم او په تاسره د شيطانانو له راتگ نه پناه غواړم.

رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَاَرْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِيْنَ. (المؤمنون - ۱۰۹)

ژباړه: زموږ ربه! موږ په تا ايمان راوړی، موږ وېښه او راباندې مهربانه شه، ته تر هر چا ښه مهربان يې.

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ. (المؤمنون - ۱۱۸)

ژباړه: زما ربه! ما وبخښه او راباندې مهربان شه او ته له ټولو مهربانانو څخه غوره مهربان يې.

رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا. إِنَّهَا سَاعَتٌ مُّسْتَقَرًّا وَمُقَامًا. (الفرقان ۶۵-۶۶)

ژباړه: اي زموږ ربه! د جهنم عذاب له موږ نه واړوه بې شکه چې دهغه عذاب خورا کلک ترلې وي. بې له شکه چې هغه د ورنگ او پاتې کيدلو لپاره خورا بد او ناکاره ځای دی.

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَتُرَاتِينَا فَرَةً آغِيثٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا.

(الفرقان - ۷۴)

ژباړه: اي زموږ ربه! استرگې پخوونکي ښځې او اولادونه راوبخښه او د پرهيزگارانو مقتدا، مو وگرځوه.

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَانْجِنِي بِالصَّالِحِينَ. وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ. وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ. (الشعراء، ۸۳-۸۵)

ژباړه: اي زما ربه! ماته علم او پوهه را په برخه او له نيکانو سره مې يوځای کړه. او په راتلونکو نسلونو کې مې په ښه نوم سره ياد کړه. او له نعمتونو نه د ډک جنت په وارثانو کې مې وگڼه.

رَبِّ اَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَنْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ. (النمل - ۱۹)

ژباړه: اي زما ربه! ماته ښوونه وکړه چې زه ستا دهغو لورپينو شکر پرځای کړم چې پر ما او زما پر مور او پلار دي کړي دي او وس را کړه چې هغه ښه کړنه وکړم چې ته يې خوښوي او دخپلې مهربانې له مخې مې په خپلو نيکو بنده گانو کې داخل کړه.

رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَفَقَرْتُ لَكَ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

(القصص - ۱۶)

ژباړه: اي زما ربه! ما پر ځان تيري وکړ ماته بښنه وکړه، الله ورته

بښنه وکړه، په رښتيا چې هغه بښونکي ډير مهربان دی.

رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ. (القصص - ۲۱)

ژباړه: اي زما ربه! له ظالم قوم نه مې وژغوره.

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ. (الصافات - ۱۰۰)

ژباړه: اي زما ربه! ماته يوزوی را کړه چې له صالحانو وي.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ. وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. (الصافات / ۱۸۰-۱۸۲)

ژباړه: ستارب، دعزت څښتن، له هغه څه نه پاک دی چې هغوی يې بيانوي. او سلام پر پيغمبرانو، او ټولي ستاينې يوازي ديو الله

دی چې رب د ټول عالم دی.

رَبِّ اَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْبِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِمًا تَنبِتُ إِلَيْكَ ذُرِّيَّتًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ. (الاحقاف - ۱۵)

ژباړه: اي زما ربه! ماته الهام را کړه او وس را کړه چې ستا دهغو

لورپينو شکر پرځای کړم چې پر ما او زما پر مور او پلار دي کړي دي

او هغه نیک کارونه وکړم چې ته يې خوښوي او زما اولاده نيکه کړه،

ماتاته پناه دروري او په رښتيا چې زه له پوره غاړه ايسودونکو څخه يم.

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ. (الحشر - ۱۰)

ژباړه: زموږ ربه! موږ وبښه او زموږ هغه وروڼه وبښه چې له موږ نه

وراوتې يې ايمان راوړی دی. او زموږ په زړونو کې د مؤمنانو کينې ته

ځای مه ورکوه. اي زموږ ربه! ته ډير زيات مهربان او رحم والا يې.

رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ. (المتحنه - ۴)

ژباړه: اي زموږ ربه! خاص پر تاسو توکل کړی دی، خاص تاته مو

پناه ده او خاص ستا په لور درتلل دي.

رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ. (المتحنه - ۴)

ژباړه: اي زموږ ربه! ماته بښنه وکړه، الله ورته

بښنه وکړه، په رښتيا چې هغه بښونکي ډير مهربان دی.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ. وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. (الصافات / ۱۸۰-۱۸۲)

ژباړه: ستارب، دعزت څښتن، له هغه څه نه پاک دی چې هغوی يې بيانوي. او سلام پر پيغمبرانو، او ټولي ستاينې يوازي ديو الله

دی چې رب د ټول عالم دی.

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.
 ژباړه: ای زموږ پرېه ادا کافرانو لپاره موازمینست مه گرځوه، ای زموږ پرېه اموږ ته پېښه وکړه، بې شکته ته په هرڅه برلاسی او د حکمت والا یې
 رَبَّنَا اٰمِنٌ لَّنَا نُوْرًا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (التحریم - ۸)
 ژباړه: ای زموږ پرېه ازموږ رڼا بشپړه کړه، او پېښه راته وکړه بېشکه چې ته په هرڅه توانا یې.

رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ. (التحریم - ۱۱)

ژباړه: ای زما پرېه امان ته له خپل لوري په جنت کې یو کور جوړ کړه.
 رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا. (توح - ۲۸)
 ژباړه: ای زما پرېه امان وپېښه مور او پلار مې وپېښه او هغه وپېښه چې زما کور ته مننونکي ننوځي. ټول نارینه مؤمنان او ټولې مؤمنې ښځې وپېښه او د ظالمانو لپاره پرته له بربادۍ او هلاک څخه بل څه مه ورزیاتوه.

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ . مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ . وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ . وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ . وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ . (الفلق)

ژباړه: ای محمده او وایه: زه د تیارو څیروونکي سهار په رب پناه غواړم دهغه د ټولو پیدا کړو څیزونو له شر څخه. او د شپې د خورې او درنې تیارې له شر څخه. او په غوتو پوکې کوونکو کوډوګرو ښځو له شر څخه. او د حسد او رځه کوونکې د حسد او رځې له شر څخه.

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ . مَلِكِ النَّاسِ . اِلٰهِ النَّاسِ . مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَفِیِّ .

الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُوْرِ النَّاسِ . مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ. (الناس)

ژباړه: ای محمده او وایه: زه د خلکو په رب پناه غواړم په واکمن دخلکو. په معبود دخلکو. دهغه همیشني و سوسه اچوونکو له شر څخه چې دخلکو په زړونو کې و سوسه اچوي، له پیریانو څخه وې او که له انسانانو.

الدعاء من الاحاديث

اللَّهُمَّ اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا ، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اَنْتَ ، فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ ، وَارْحَمْنِي ، إِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

(بخاري حديث نمبر/ ۸۲۴ مسلم حديث نمبر ۲۷۰۵)

ژباړه: ای الله! ما په خپل ځان ډیر ظلم کړی، پرته له تابل گناه ښوونکي نشته، نو په خپل مغفرت سره راته مغفرت وکړه او رحم راباندې وکړه، بېشکه ته ډیر ښوونکي مهربان یې.

اللَّهُمَّ اسَلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ ، وَقَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَتَجَا مِنْكَ اِلَّا إِلَيْكَ ، اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أُنْزِلْتَ ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أُرْسِلْتَ.

(بخاري حديث نمبر ۲۴۷ مسلم نمبر ۲۷۱۰ ابوداؤد نمبر ۵۰۴۵)

ژباړه: ای الله! ما خپل ځان تاته سپارلی، تاته مې خپله معامله حواله کړې ده، له تاشخه مرسته غواړم، له تا ویریریم، ستا نعمتونو ته رغبت لرم، پرته له تادپناه او خلاصون ځای نشته. ما ستا په راناښل شوي کتاب ایمان راوړی او ستا په رالیرل شوي رسول ایمان لرم.

اللَّهُمَّ اسَلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ ، وَقَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَتَجَا مِنْكَ اِلَّا إِلَيْكَ ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أُنْزِلْتَ ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أُرْسِلْتَ. (بخاري حديث نمبر ۶۳۱۲ مسلم ۲۷۱۰)

ژباړه: ای الله! ما خپل ځان تاته سپارلی دی، تاته مې خپله معامل
حواله کړې ده، تاته مې مخ اړولی دی، له تاه مرسته غواړم، ستا
د نعمتونو لورته راغېم له تاه ویره لرم. پرته له تاه د پناه او خلاصون ځای
نشته. ما ستا په نازل شوي کتاب او را لېږل شوي رسول ایمان راوړی
دی.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا ، وَفِي بَصَرِي نُورًا ، وَفِي سَمْعِي نُورًا ،
وَعَنْ يَمِينِي نُورًا ، وَعَنْ يَسَارِي نُورًا ، وَفَوْقِي نُورًا ، وَتَحْتِي نُورًا ،
وَأَمَامِي نُورًا ، وَخَلْفِي نُورًا ، وَاجْعَلْ لِي نُورًا . (بخاري نمبر ۶۳۱۶ و مسلم ۷۱۲)
ژباړه: ای الله! زما زړه ته رڼا واچوي، سترگې او غوږونه مې له توره
ډک کړي، زما بڼې لوري کيڼ لوري، پورته او کښته، وروسته وړاندې
راته نور کړي او مامور کړي.

اللَّهُمَّ لَكَ الْخَشْيَةُ ، أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ ، وَلَكَ الْخَشْيَةُ
أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ ، وَلَكَ الْخَشْيَةُ ، أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ
حَقٌّ ، وَقَوْلُكَ حَقٌّ ، وَكَفَاؤُكَ حَقٌّ ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ ، وَالنَّارُ حَقٌّ ، وَالسَّاعَةُ
حَقٌّ ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ ، وَمُحَمَّدٌ حَقٌّ ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَبِكَ
آمَنْتُ ، وَإِلَيْكَ أُنَبِّئُ ، وَبِكَ خَاصَمْتُ ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ ، فَاعْفُ عَنِّي مَا قَدَّمْتُ
وَمَا أَخَّرْتُ ، وَمَا أَسْرَرْتُ ، وَمَا أَعْلَنْتُ ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنْتَ . (بخاري حديث نمبر ۶۳۱۷، مسلم ۷۱۹)

ژباړه: ای الله! ټولې ستاینې تالره دي، ته د آسمانونو، ځمکو او په
هغوی کې د شيانو منور کوونکې یې او ټولې ستاینې تالره دي. ته
د آسمانونو، ځمکو او د دوی تر منځ شيانو قایم کوونکې یې او ټولې
ستاینې تالره دي، ته حق یې، ستا قول حق دی، ستا ملاقات حق
دی، جنت حق دی، دوزخ حق دی، قیامت حق دی، انبیاء حق دي او
محمد صلی الله علیه وسلم حق دی.

ژباړه: ای الله! ستا اطاعت کوم، پر تا توکل لرم په تا ایمان لرم، تاته
رجوع کوم، ستا په مرسته له دښمنانو سره جگړه کوم، د پریکړې لپاره تا
حاکم گرځوم، زما ټول گناهونه وېشي. که مې هغه وړاندې کړيدي، که
وروسته، که مې پټې کړي دي، که مې ښکاره کړي دي. ته اول یې ته اخر
یې، پرته له تا کوم معبود نشته.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَخَذَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ ، وَلَهُ الْخَشْيَةُ ، وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ ، وَلَا مُغْطِي لِمَا مَنَعْتَ ، وَلَا
يَنْتَفِعُ ذَا الْجَنَّةِ مِنْكَ الْجَدُّ . (بخاري حديث نمبر ۸۰۴، مسلم ۵۹۳)

ژباړه: پرته الله، بل هېڅ معبود نشته، هغه یوازي دی، هېڅ شریک نلري،
هغه لره پاچاهي ده هغه لره ټولې ستاینې دي. هغه په هر څه قادر دی.

ای الله! څه شی چې ته ورکړي دهغه منع کوونکي څوک نشته، څه شی
چې ته نه ورکوي دهغه ورکونکي نشته. ستا له قهر څخه شتمن دهغه
شتمني ژغورلای شي.

اللَّهُمَّ أَخْبِئْنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي ، وَتَوَقَّئِي إِذَا كَانَتْ الْوَقَاةُ خَيْرًا لِي .
(بخاري حديث نمبر ۶۳۵۱، مسلم ۲۶۸۰)

ژباړه: ای الله! ما ژوندی ولره تر هغه چې ژوند راته خیر وي او ما وفات
کړه کله چې مړینه راته خیر وي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ ، وَالْغَجْرِ وَالْكَسَلِ ، وَالْبَخْلِ وَالْجُبْنِ ،
وَضُلَعِ الدُّنْيِ ، وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ . (بخاري حديث نمبر ۶۳۶۹)

ژباړه: الهي! په تا پناه غواړم، له پرېشاني او غم څخه، له عاجزې
او سستې څخه، له بخل او جبن څخه، د پور له باره او دخلکو له
غلبې څخه.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْغَجْرِ وَالْكَسَلِ ، وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ
الْقَبْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ . (بخاري حديث نمبر ۶۳۶۷، مسلم ۲۷۰۶)

ژباړه: الهي! زه په تا پناه غواړم له عاجزې اوسستې، جبن (بي زړه، توب) او هرم (زور توب) په تا پناه غواړم د قبر له عذاب څخه او د ژوند او مړينې له هرې فتني څخه په تا پناه غواړم.

رَبِّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي كُلِّهِ ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطَايَايَ وَعَمْدِي وَجَهْلِي وَهَزْلِي ، وَكُلَّ ثَلَاثٍ عِنْدِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ ، أَنْتَ الْمَقْسُمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخَّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (بخاري حديث نمبر ۲۲۹۸ مسلم ۲۷۱۹)

ژباړه: ای الله! زما خطاوې راوبښې، زما ناپوهي، زما اسراف او ټول هغه څه چې ته ترما وړياندې خبريې، الهي زما ټولې خطاوې، که قصدي وي، که په ناپوهۍ کې راته وېښي.

الهي! زما پخوانۍ او اوسنۍ، زما پټې او ښکاره گناهې وېښي. ته اوليې ته اخريې او ته په هر شي قادر يې.

اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَقْلَدِي وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِيَ فِي كُلِّ خَيْرٍ وَاجْعَلْ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ. (مسلم حديث نمبر ۲۷۲۰)

- ای الله! زما دين راته سم کړي چې زما د هر کار عصمت او مرسته ده، دنيا مې راته سمه کړي چې زما د ژوند سامان دی، آخرت مې راته سم کړي، چې زما ور تلل دي او ژوند مې په هر خير کې راته زيات کړي او مړينه مې له هر شر څخه د خلاصون سبب وگرځوي.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا وَفِي سَمْعِي نُورًا وَغْنِ يَمِينِي نُورًا وَغْنِ يَسَارِي نُورًا وَفَوْقِي نُورًا وَتَحْتِي نُورًا وَأَسَاسِي نُورًا وَخَلْفِي نُورًا وَعَظَمِي نُورًا. (مسلم حديث نمبر ۷۹۳)

- ای الله! زما زړه ته رڼا واچوي، سترگې او غوږونه مې له نوره ډک کړي، زما ښې لوري کين لوري، پورته او کښته، وروسته وړاندې راته نور کړي او نور مې راته ډير کړي.

اللَّهُمَّ احْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ قَائِمًا وَاحْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ قَائِدًا وَاحْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ رَاقِدًا وَلَا تُشْعِمْ لِي عَدُوًّا وَلَا خَاصِمًا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ خَزَائِنُهُ بِيَدِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ كُلِّ شَرٍّ خَزَائِنُهُ بِيَدِكَ. (مسند ۵۲۰/۱)

ژباړه: الهي! په اسلام مې ولاړ وساتي، په اسلام مې ناست وساتي، د خوب په حالت مې په اسلام وساتي (په ولاړه، ناسته، خوب او حرکت کې مې په اسلام وساتي) د ښمن او کينه گرتو مې د غلبې موقع مه ورکوي.

ای الله! زه له تا څخه ټولې ښېگڼې غواړم هغه چې خزاني يې ستا په لاس کې دي او له ټولو هغو بدو څخه پناه غواړم چې خزاني يې ستا په لاس کې دي.

اللَّهُمَّ أَخِيْنِي مَسْكِينًا وَأَمْتِيْنِي مَسْكِينًا وَاخْشُرْنِي فِي زُمْرَةِ الْمَسَاكِينِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (ترمذي حديث نمبر ۵۲۰۲ و حکم ۲۲۶/۱)

ژباړه: ای الله! په مسکنت کې مې ژوندی ولري، د مسکنت په حال کې راته مرگ راکړي او د مسکینانو په ټولۍ کې مې له قبر څخه راپاڅوي.

اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي وَأَمِنْ رَوْعَتِي وَأَقْضِ عَنِّي دَيْنِي. (طبرانی فی الکبیر حديث ۲۷۱۰)

- ای الله! زما عیبونه پټ کړي، له ويرې او خوف څخه مې خوندي کړي او پورونه مې خلاص کړي.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَوَسِّعْ لِي فِي ذَارِي وَتَلَرِي لِي فِيمَا رَزَقْتَنِي. (احمد ۶۲/۱)

- ای الله! زما گناهونه وېښې، په کور کې مې پراخې راوړي او په رزق کې مې برکت واچوي.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَخَطَايَايَ كُلَّهَا اللَّهُمَّ أَنْعِشْنِي وَاجْبُرْنِي وَأَهْدِنِي لِصَالِحِ الْأَعْمَالِ وَالْأَخْلَاقِ فَإِنَّهُ لَا يَهْدِي لِصَالِحِهَا وَلَا يَصْرِفُ سَيِّئَهَا إِلَّا أَنْتَ. (طبرانی فی الکبیر ۷۸۱۱/۸)

- الهي! زما ټولې گناهې او خطاوې وېښې، زما مرتبه لوړه کړي، نيمگړتيا مې پوره کړي د ښو کارونو او غوره عادتونو هدايت راته

وکړي. له تا پرته څوک دې خبرو هدايت او له بديو ممانعت کولای نشي.

اللَّهُمَّ اقسِمَ لَنَا مِنْ خَشْيَتِكَ مَا يَحُولُ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مَقَاصِدِكَ وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تَبْلُغُنَا بِهِ جَنَّتَكَ وَمِنْ الْيَقِينِ مَا تَهْوُنُ بِهِ عَلَيْنَا مُصِيبَاتِ الدُّنْيَا وَمَتَاعَهَا بِاسْتِنَاعِنَا وَابْتِصَارِنَا وَقُوَّتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا وَاجْعَلْ ثَلَاثَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمْنَا وَانصُرْنَا عَلَى مَنْ عَادَانَا وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا وَلَا تَجْعَلِ الْاَلَمْنَا أَكْبَرَ هَمًّا وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا وَلَا تَسْلُطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا.

(ترمذي حديث نمبر / ۳۵۰۲)

الله! له تا څخه راته ويره را کړې چې زموږ او ستا د نافرمانيو ترمنځ پرده وشي، دومره طاعت دي را کړې چې جنت ته مو ورسوي، دومره يقين را کړې چې دنيائي مصايب راباندې اسانه شي، زموږ له غوږونو، سترگو او قوت څخه گټه را کړې ترڅو مو پر ژوندي اوسو، هغه راته وارث وگرځوه. چا چې راباندې ظلم کړی دی بدل تري واخله، زموږ په دښمنانو د بري راسره مرسته وکړي، په دين کې راته مصيبت مه جوړه، دنيا راته غم او د علم پای مه گرځوه.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُوعِ فَإِنَّهُ يَنْسُ الضَّجِيعَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخِيَانَةِ فَإِنَّهَا يَنْسُ الْبِطَانَةَ. (ابوداود حديث نمبر / ۱۵۴۷)

اي الله! په تا باندې له لوږې پناه غواړم، هغه بد ملگري دي، له خيانت څخه پناه غواړم هغه خورا بد پټ ملگري دي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي اللَّهُمَّ اسْرُرْ عِزِّي وَأَمِنْ رَوْعَانِي وَاحْقِظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ أَنْ أَغْتَالَ مِنْ تَحْتِي.

(بزار بحواله كشف الاسرار حديث نمبر / ۳۱۹۶)

ژباړه: اي الله! له تا څخه په دنيا او آخرت کې د اهل او مال عفت او عافيت غواړم. اي الله! زما عيبونو ته پټ کړي د خوف له شيانو څخه راته امن را کړي او اي الله! زه په تا پناه غواړم له دې څخه چې تر عذاب لاندې مې شم. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالْقَيَّ وَالْعَفَافَ وَالْغَنَى. (مسلم حديث نمبر / ۲۷۲۱)

- اي الله! زه له تا څخه لارښوونه، پرهيزگاري عفت او غنى غواړم. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ عَبْدُكَ وَتَبِيكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَادَ بِهِ عَبْدُكَ وَتَبِيكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضِيَّتَهُ لِي خَيْرًا. (ابن ماجه حديث نمبر / ۳۸۴۶)

- اي الله! له تا څخه ټول خير، که ژر راځي، که وروسته، چې زه يې پيژنم يا يې نه پيژنم غواړم. او له ټول شر څخه که ژر راځي او که وروسته که يې زه پيژنم او که يې نه پيژنم په تا ورڅخه پناه غواړم.

اي الله! له تا څخه ټولې هغه ښېگڼې غواړم چې ستا بنده او نبی محمد صلی الله عليه وسلم غوښتي او په تا باندې له هر شر څخه پناه غواړم، هغه چې ستا بنده او نبی محمد صلی الله عليه وسلم ورڅخه پناه غوښتي ده.

اي الله! له تا څخه جنت غواړم او هغه عمل او قول چې مو جنت ته ورنژدې کړي، او په تا له دوزخ څخه پناه غواړم او له هغه عمل او قول څخه کوم چې مو دوزخ ته ورنژدې کوي او سوال درته کوم چې خپله پرېکړه زموږ په هکله د خير وکړي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُهَا إِلَّا أَنْتَ.

(طبراني ۱۰/۳۷۹)

ژباړه: الهي! زه له تا څخه ستا د فضل او رحمت سوال کوم، په تحقيق چې دهغوی مالک يوازې ته يې.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ لَا أُخْصِي ثَنَاءَ عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ. (ابوداود حديث نمبر ۱۱۲۲، ترمذي ۳۵۶۶)

- ای الله! ستا په رضا ستا له نارضايي څخه پناه غواړم، ستا په عفو ستا له سزا څخه او ستا په رحمت ستا له عذاب څخه پناه غواړم. زه ستا دستايښو حق اداء کولای شم. یوازې ته یې چې خپله ستاينه وکړي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجَذَامِ وَمِنْ مَسِيئِ الْأَسْقَامِ. (احمد ۱۹۲/۲، ابوداود ۵۵۴)

- الهي! په تاسره له برص، لیو تنوب، جذام او نورو بدو بیماریو څخه پناه غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ التَّرَدَّى وَالْهَلْهِمِ وَالْفِرْقِ وَالْحَرْقِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ يَخْبُطَنِي الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ فِي سَبِيلِكَ مُذْبِرًا وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ لَدِيغًا. (ابوداود حديث نمبر ۱۵۵۲)

- ای الله! ته مې درالویدلو، ترڅه لاندې کیدلو، دویدلو، سوزیدلو له مړینې څخه وساتي. ای الله! ته راته له دې څخه پناه را کړې چې شیطان مې دمړینې په مهال فکر او حواس خراب کړي. ای الله! له داسې مرګ څخه مې وساتي چې د جنگ په مهال په تېښته کې يم. او له دې څخه مې وساتي چې (د مار او لړم) په چپچلو ومړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفَجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ. (مسلم حديث نمبر ۲۷۳۹)

- الهي! ستا دراکړل شوي نعمت له زوال، ستا له لوري دراکړل شوي روغتيا له تغير او ستا له ناخاپي نیولو او ستا له ټولو ناخوښيو څخه په تاسره ساتنه غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي وَمِنْ شَرِّ مَتْنِي. (ابوداود حديث نمبر ۱۵۵۱، ترمذي ۳۴۹۲)

- ای الله! په تاسره زما د غوږونو، سترګو، ژبې، زړه او مني (حيواني شهوت) له شر څخه پناه غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَعَمَلٍ لَا يُرْفَعُ وَدُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ. (مسلم حديث نمبر ۲۷۲۲)

- الهي! له داسې علم څخه مې وساتي چې ګټه نلري، له داسې عمل څخه چې قبول نشي او له داسې دعا څخه چې نه واوریدل شي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الْغَدْرِ وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ. (احمد ۱۷۳/۲، حاکم ۵۳۱/۱)

- ای الله! په تاسره د پور له بار، د دینمن له غلبې او د دشمنانو له شماتت (ښکنځلو) او ریشخند څخه پناه غواړم.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ وَالْأَعْمَالِ وَالْأَهْوَاءِ. (ترمذي حديث نمبر ۳۵۹۱)

- ای الله! ته راته له بدو اخلاقو، اعمالو او خواهشاتو پناه را کړي.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ يَوْمِ السُّوءِ وَمِنْ لَيْلَةِ السُّوءِ وَمِنْ سَاعَةِ السُّوءِ وَمِنْ صَاحِبِ السُّوءِ وَمِنْ جَارِ السُّوءِ فِي دَارِ الْمَقَامَةِ. (طبرقي في الكبير ۸۱۰/۱۷)

- ای الله! ته مې له بدې ورځې، بدې شپې، بدې شیبې، بدې ځای او بد ګاونډي څخه په ځای دا وسیدو کي وساتي.

اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ صَرِّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ. (مسلم حديث نمبر ۲۶۵۴)

- ای الله! د زړونو ګرځوونکي، زموږ زړونه خپل طاعت ته وګرځوي.

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ. (ترمذي حديث نمبر ۲۱۴۰)

ای د زړونو اړونکي او را اړونکي، زما زړه ستا په دین ثابت کړه.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبَخْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتْ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَكِيلُهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا. (مسلم حديث نمبر ۲۷۲۲)

يا الله! ته مي له عاجزي، سستي، بي زړه توب، بخل، د ډير عمر له بدې، د قبر له عذاب او د دجال له فتنې څخه وساتي. اى الله! زما نفس ته تقوى ورکړي هغه پاک کړي، ته تر ټولو ښه پاکوونکى يې. ته ولي او يادار يې.

اللَّهُمَّ بِعِلْمِكَ الْغَيْبِ وَقُدْرَتِكَ عَلَى الْخَلْقِ أَحْبِبْنِي مَا عَلِمْتَ الْحَيَاةَ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا عَلِمْتَ الْوَفَاةَ خَيْرًا لِي اللَّهُمَّ وَأَسْأَلُكَ خَشْيَتَكَ فِي الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَأَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الْحَقِّ فِي الرِّضَاءِ وَالْغَضَبِ وَأَسْأَلُكَ الْقَصْدَ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى وَأَسْأَلُكَ نَعِيمًا لَا يَفْضُ وَأَسْأَلُكَ قُرَّةَ عَيْنٍ لَا تَنْقُطُ وَأَسْأَلُكَ الرِّضَاءَ بَعْدَ الْقَضَاءِ وَأَسْأَلُكَ بَرْدَ الْعَيْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ وَالشُّوْقَ إِلَى لِقَائِكَ فِي غَيْرِ ضَرَاءٍ مُضِرَّةٍ وَلَا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ اللَّهُمَّ زِينَا بِزِينَةِ الْإِيمَانِ وَاجْعَلْنَا هَذَاهُ مُهْتَدِينَ. (حاكم ۵۲۴/۱)

يا الله! په خپل علم غيب او په مخلوق باندې د قدرت لرلو په وسيله ما تر هغه وخته ژوندې ولري چې ستا په علم کې زما په ژوند کې خيروي. هغه مهال مې مړ کړي چې ستا په علم کې ماته مړينه غوره وي.

اى الله! په گوښه او ښکاره کې له تا څخه ستا د ويرې سوال کوم. په خپله خوښې او ناخوښې کې له تا څخه د حق ويلو توفيق غواړم. په بې وزلي او شتمنې کې در څخه دا اعتدال غوښتنه کوم. هغه نعمتونه در څخه غواړم چې پای نلري. ستا په پرېکړه درضا توفيق غواړم. تر مړينې وروسته ډاډمن ژوند غواړم، ستا دديدار د خوند او ستا د ملاقات د شوق دعا کوم چې پرته له ضرر رسونو او غولوونکي فتنې څخه وي. يا الله! دايمان په ښکلا مو ښکلي کړي او هدايت شوي لارښوونکي مو جوړ کړي.

اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ مَذْهَبَ الْبَاسِ اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ اشْفِهِ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا. (ابوداود حديث نمبر ۳۸۹۰، بخاري ۵۷۴۲)

ژباړه: يا الله! اى دخلکوږه! شفاء راوښي، ته شفا ورکونکى يې، له تا پرته

بل شفاء ورکوونکى نشته، داسې شفاء ورکړي چې کومه بيماري يې پاته نشي.

اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَرَبَّ إِسْرَافِيلَ أَغْوَيْكَ مِنْ خِرَافِئِهِ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.

يا الله! اى دجبرائيل، ميکائيل او اسرافيل ربه! ته مې له گرمې داوړ او له عذابه د قبره وساتي.

اللَّهُمَّ كَمَا خَسَمْتَ خَلْقِي فَخْصِنْ خَلْقِي. ژباړه: الهي څرنگه چې دې بدن راته ښکلي راكړى دى هغسې مې اخلاق هم ښکلي کړي.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّمَا خَلَقَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِلْءُ مَا خَلَقَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّمَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِلْءُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّمَا أَحْصَى كِتَابَهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِلْءُ مَا أَحْصَى كِتَابَهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّمَا كُلُّ شَيْءٍ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِلْءُ كُلِّ شَيْءٍ وَسُبْحَانَ اللَّهِ مِثْلَهَا.

وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى وَسَلَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

الله تعالی لره د مخلوق په شمار ستاينې دي، الله لره ستاينې دي د مخلوق د پوره والي په شمير. الله تعالی لره په اسمانونو او ځمکو کې د ټولو شيانو په شمير ستاينې دي. الله تعالی لره د اسمانونو او ځمکو د شيانو د بشپړوالي په شمير ستاينې دي. الله تعالی سره دهغو ټولو شيانو په شمير ستاينې دي چې دده کتاب يې احصايه (شمار) کړې ده. اوله الله تعالی سره دهغو شيانو د بشپړوالي په شمير ستاينې دي چې دده کتاب يې احاطه کړې ده. الله تعالی لره ستاينې دي د ټولو شيانو په شمير او د ټولو شيانو د بشپړوالي په شمير. همداسې د الحمد لله په ځای سبحان الله ويل کيږي.

وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى وَسَلَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْقَدْ خَلَقَ اللَّهُ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

د ژباړې پای: ۳ محرم الحرام ۱۴۳۱ هـ - د ليندۍ ۲۹ - ۱۳۸۸ هـ ش - د دسمبر ۲۰۰۹ م

عبدالله گل ريان

دهجرت شېبې ورځې

ماخذونه او مراجع

د کتاب نوم	لیکوال	چاپځای
معارف القرآن	مفتي اعظم پاکستان محمد شفیع صاحب	ریانی بک د پوډیو بند
معارف الحديث	مولانا منظور نعماني رح	الفرقان بک د پوډیو اسنیا کاؤلکټو
فتاوی دارالعلوم	مفتي عزیز الرحمن	مکتبه دارالعلوم دیوبند
فتاوی رحیمیه	مولانا سید عبد الرحیم	مکتبه منشی استریټ انڈیرسورټ
فتاوی محمودیه	مفتي محمود صاحب	مکتبه محمودیه جامع مسجد شهر میرټ
فتاوی عالمگیری	علماء وقت عهد اورنگزیب	شمس پبلشرز دیوبند
کفایت المفتی	مولانا کفایت الله دهلوی	کتب خانہ اعزازیہ دیوبند
عزیز الفتاوی	مفتي عزیز الرحمن	۱۱ ۱۱
امداد المفتین	مفتي محمد شفیع صاحب	۱۱ ۱۱
امداد الفتاوی	اشرف علي تھانوي رح	ادارہ تالیفات اولیاء، دیوبند
فتاوی رشیدیہ کامل	مولانا رشید احمد گنگوہی	کتب خانہ رحیمیه دیوبند
کتاب الفقہ علی المذاهب الاربعہ	عبد الرحمن الجزري	اوقاف پنجاب لاہور پاکستان
جواهر الفقہ	مفتي محمد شفیع صاحب	عارف کمپنی دیوبند
ردالمحتار	علامہ ابن عابدین	پاکستانی
بہشتی زیور	اشرف علي تھانوي	مکتبه تھانوي دیوبند
معارف مدینہ	افادات مولانا حسین احمد مدنی	مدرسہ امداد الاسلام صدر بازار میرټ
الترغیب والترہیب	ذکي الدين عبد العظيم المنذري	
احسن الفتاوی	فقيه العصر مفتي رشید احمد	سعید کمپنی کراچی

نظام الفتاوی	مولانا نظام الدین صاحب	اسلامی فقہ اکیڈمی دہلی
فتاوی محمدیہ	مولانا سید اصغر حسین	کتب خانہ اعزازیہ دیوبند
الجواب المتین	ایضا	ایضا
رکن دین	مولانا رکن الدین علیہ الرحمہ	اشاعت الاسلام دہلی
امرار شریعت	مولانا محمد فضل صاحب	پنجاب پاکستان
کیمیایی سعادت	امام محمد غزالی رحمہ اللہ	ادارہ رشیدیہ دیوبند
غنیۃ الطالبین	شیخ عبد القادر جیلانی	مسلم اکیڈمی سہارنپور
اشرف الجواب	مولانا اشرف علي تھانوي	اشرف المواعظ دیوبند
المصالح العقلیہ	اشرف علي تھانوي صاحب	ایضا
اغلاط العوام	مولانا اشرف علي تھانوي	کتبخانہ اعزازیہ دیوبند
فضائل نماز	مولانا محمد زکریا صاحب	دارالاشاعت دہلی
نماز مسنون	مولانا صوفي عبد الحمید	اعتقاد پبلشنگ ہاوس دہلی
مظاہر حق (جدید)	نواب قطب الدین (رح)	
آپ کی مسائل اور ان کا حل	مولانا یوسف لدھیانوي	کتبخانہ نعیمیہ
امداد الاحکام	مولانا ظفر احمد عثمانی او مولانا عبد الکریم صاحب	مکتبه دارالعلوم کراچی
حجۃ للہ البالغہ	شاہ ولی اللہ محدث دهلوي	دارالکتاب دیوبند
